

"KASE КЛИРИНГ ОРТАЛЫҒЫ" АҚ

**"KASE клиринг орталығы" АҚ-ның қаржы
нарығының инфрақұрылымдары үшін
БҚКХҰ (IOSCO) іргелі қағидаттарын сақтауы
туралы
ЕСЕП**

1. Кіріспе

2012 жылғы 12 сәуірде Бағалы қағаздар жөніндегі комиссиялардың халықаралық ұйымы (БҚКХҰ) және Төлем және есеп айырысу жүйелері комитеті (ТЕЖК) жариялаған "Қаржы нарығының инфрақұрылымына арналған қағидаттар" құжатында (бұдан әрі – Қағидаттар) Қаржы нарықтарының инфрақұрылымына арналған қағидаттардың базалық жүйесі ұсынылған. Осы Қағидаттар орталық контрагенттердің, сауда-саттық репозиторийлерінің, бағалы қағаздардың орталық депозитарийлерінің, бағалы қағаздар бойынша есеп айырысу жүйелерінің және төлем жүйелерінің (бұдан әрі – ҚНИ) функцияларын орындайтын ұйымдар сақтауға тиіс ережелерді белгілейді.

БҚКХҰ мен ТЕЖК клиринг, есеп айырысу және ҚНҚ есептілігі тетіктеріне қатысты халықаралық стандарттар мен қағидаттарды әзірлеу және енгізу бөлігінде іс-қимылдарды үйлестіру мақсатында бірлесіп жұмыс істейді. БҚКХҰ қағидаттары әлемдік қаржы нарықтарын қолдайтын ҚНИ қауіпсіздігін, тиімділігін және орнықтылығын қамтамасыз етуге көмектесуге бағытталған, осыған байланысты оларды толық, уақтылы және дәйекті енгізу іргелі болып табылады.

БҚКХҰ Қағидаттарының талаптарына сәйкес ҚНИ жыл сайын олардың көрсетілген Қағидаттарды сақтау дәрежесі туралы ақпаратты ашуға міндетті. Осы құжат (бұдан әрі – Сәйкестікті бағалау) "KASE клиринг орталығы" АҚ (бұдан әрі – КАСС) орталық контрагенттің (бұдан әрі – ОК) функцияларына қатысты БҚКХҰ қағидаттарын, клиринг пен қаржы құралдары бойынша есептерді сақтауы туралы есепті білдіреді.

2. ҚНИ сипаты

КАСС жалғыз құрылтайшысы (акционері) Биржа болып табылатын "eTrade.kz" жауапкершілігі шектеулі серіктестігін қайта ұйымдастыру (қайта құру) жолымен құрылған "Қазақстан қор биржасы" акционерлік қоғамының (бұдан әрі – Биржа) еншілес ұйымы болып табылады.

КАСС қызметінің негізгі түрлері қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша клирингтік қызмет және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыру жөніндегі қызмет болып табылады. Сонымен бір мезгілде КАСС ОК ретінде әрекет етеді.

КАСС клирингтік қызметтерді 2023 жылы Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі (бұдан әрі – ҚНРДА, уәкілетті орган) берген тиісті лицензия негізінде жүзеге асырады. Бүгінгі күні КАСС Қазақстан Республикасының заңнамасы шеңберінде клирингтік қызметті жүзеге асыратын және биржалық қор нарығында ОК қызметін көрсететін жалғыз ұйым болып табылады.

ОК функцияларын орындай отырып, КАСС клирингтік қатысушылардың өз міндеттемелерін орындамау тәуекелдерін өзіне алады және бір мезгілде әрбір адал клирингтік қатысушы алдындағы өз міндеттемелерінің орындалуына кепілдік береді. Бұл клирингтік қатысушыларға мәмілелер жасасу кезінде тәуекелдерді тек ОК-да ғана бағалауға, сол арқылы контрагенттің кредиттік тәуекелін нивелирлеуге мүмкіндік береді.

Өз негізінде барлық биржалық нарықтардағы тәуекелдерді бағалауға бірыңғай тәсілді пайдаланатын ОК тәуекелдерді басқару жүйесі кез келген нарықтық жағдайда оның сенімділігі мен орнықтылығын қамтамасыз етуге бағытталған.

ОК ретінде КАСС тәуекел-менеджменті жүйесінің негізгі міндеттері:

- қаржы нарығының барлық сегменттері бойынша қабылданатын тәуекелдер деңгейін шектеу арқылы ықтимал шығындарды төмендету;
- шоғырландырылған қаржы ресурстары, оның ішінде өз қаражаты, жеке клирингтік қамтамасыз ету, ұжымдық клирингтік қамтамасыз ету және өзге де қамтамасыз ету есебінен әлеуетті залалдарды жабу үшін қаражаттың жеткіліктілігін қамтамасыз ету;
- биржалық сауда, клиринг және есеп айырысу жүйесінің сенімді жұмыс істеуін, оның ішінде тәуекелдерді уақтылы сәйкестендіру және тәуекелді оқиғаларды іске асыру кезінде жедел және барабар ден қою шаралары есебінен қамтамасыз ету болып табылады.

КАСС-тің басты және негізгі функциясы – тәуекелдерді басқарудың халықаралық стандарттарға жауап беретін қазіргі заманғы жүйесін жүзеге асыру есебінен қаржы нарығының қызмет көрсетілетін сегменттерінде тұрақтылықты қолдауды қамтамасыз ету және қатысушыларға оларға нарыққа жіберілетін қаражатты тиімді пайдалануға мүмкіндік беретін клирингтік қызметтерді ұсыну.

КАСС ұсынатын ішінара алдын ала қамтамасыз етумен клирингтік қызметтер, сондай-ақ талаптар мен міндеттемелердің неттинг клирингке қатысушыларға өздерінің қаржы активтерін пайдалану тиімділігін арттыруға және транзакциялық шығындарды азайтуға мүмкіндік береді.

КАСС-тың стратегиялық міндеті қаржы нарығының әртүрлі сегменттерінің қатысушыларына барлық биржалық нарықтарда оларға қызмет көрсету процесінде бірыңғай қамтамасыз етуді пайдалануды және қатысушылардың бірыңғай позицияларын (шектелімдерін) жүргізуді көздейтін интеграцияланған клирингтік қызмет көрсетуді ұсыну болып табылады.

Қазақстан Республикасының қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын және қаржы заңнамасы саласындағы бақылауды және қадағалауды өз құзыреті шегінде ҚНРДА және Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі (бұдан әрі – бақылау және қадағалау органдары) жүзеге асырады. КАСС қызметі Қазақстан Республикасының заңнамасына, атап айтқанда "Бағалы қағаздар нарығы туралы", "Акционерлік қоғамдар туралы", "Қазақстан Республикасындағы банктер және банк қызметі туралы" заңдарға және Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің (бұдан әрі – ҚР ҰБ) және ҚНРДА нормативтік құқықтық актілеріне сәйкес негізделген.

Негізгі көрсеткіштер

КАСС қор нарығында 42 клирингтік қатысушыға қызмет көрсетеді.

Клиринг нетто-негізде 281 бір қаржы құралы (Т+ тізіміне енгізілген қаржы құралдары) бойынша жүзеге асырылады.

Қамтамасыз ету ретінде 202 қаржы құралы (Т+ қамтамасыз ету тізіміне енгізілген қаржы құралдары) қабылданады.

КАСС ОК функциясын орындай отырып немесе KASE-де сауда-саттықты ұйымдастыру кезіндегі өзара іс-қимылдың тәртібі мен шарттарын анықтайтын жасалған шарттарға (келісімдерге) сәйкес клирингтік қызметті жүзеге асырады.

1. БҚКХҰ қағидаттары

БҚКХҰ қағидаты	Сәйкестік	Сипаты
<p>1. Құқықтық негіз <i>ҚНИ-дың барлық тиісті юрисдикциялардағы өз қызметінің әрбір елеулі аспектісі үшін негізделген, нақты тұжырымдалған, айқын және орындалуы міндетті құқықтық негізі болуы тиіс.</i> Сәйкес келеді Қағидаттың 5-критерийі қолданылмайды</p>		
<p><i>Критерий 1</i> Құқықтық негіз барлық тиісті юрисдикцияларда ҚНИ қызметінің әрбір елеулі аспектісі бойынша анықтылықтың жоғары дәрежесін қамтамасыз етуі тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Клиринг орталығының қызметінде Қазақстан Республикасының құқығы қолданылатын құқық болып табылады.</p> <p>"Бағалы қағаздар нарығы туралы" Қазақстан Республикасының 02.07.2003 жылғы № 461-II Заңы (бұдан әрі – БҚН туралы заң) және бақылау және қадағалау органдарының клирингілік қызмет және орталық контрагент туралы тиісті нормативтік құқықтық актілері болып табылады, атап айтқанда:</p> <ul style="list-style-type: none"> – "Қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша клиринг қызметін жүзеге асыру ережелерін бекіту туралы" ҚР ҰБ Басқармасының 2018 жылғы 29 қазандағы № 254 қаулысы; – "Клирингілік ұйымның тәуекелдерді басқару жүйесіне, клирингілік ұйымда тәуекелдерді мониторингтеу, бақылау және басқару шарттары мен тәртібіне қойылатын талаптарды бекіту туралы" ҚР ҰБ Басқармасының 2012 жылғы 24 ақпандағы № 59 қаулысы; – "Орталық контрагенттің тәуекелдерді басқару жүйесіне, орталық контрагенттің тәуекелдерді мониторингтеу, бақылау және басқару шарттары мен тәртібіне қойылатын талаптарды бекіту туралы" ҚР ҰБ Басқармасының 2016 жылғы 28 қаңтардағы № 11 қаулысы. <p>БҚН туралы заңның 77-1 бабына сәйкес:</p> <ul style="list-style-type: none"> - қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша клирингілік қызметті қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша клирингілік қызметке лицензиялары бар ұйымдар, орталық депозитарий жүзеге асыруға құқылы; - орталық депозитарий және (немесе) қор биржасы және (немесе) клирингілік ұйым және (немесе) аударым операцияларына лицензиясы бар өзге ұйым есеп айырысу ұйымы болып табылуы мүмкін.

		<p>БҚН туралы заңның 77-2 бабына сәйкес клиринг ұйымының функциялары:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) жасалған мәмілелер бойынша ақпаратты қабылдау және өңдеу, оны клирингілік ұйымның ішкі құжаттарына сәйкес салыстырып тексеру және түзету; 2) жасалған мәмілелердің параметрлерін, оларды растау, толық немесе ішінара орындау немесе орындамау туралы ақпаратты есепке алу; 3) қаржы құралдарымен мәмілелер жасасу нәтижесінде қаржы құралдарымен мәмілеге қатысушылардың, есеп айырысуға қатысатын субъектілердің (қаржы құралдарының төлемдерін немесе аударымдарын жүзеге асыратын мәмілелер тараптарының) талаптарын және (немесе) міндеттемелерін анықтау; 4) клирингілік қызметтің нәтижелері бойынша бұйрықтарды дайындау және есеп айырысу ұйымына беру; 5) клирингілік ұйым орталық контрагенттің функцияларын орындаған жағдайда клирингілік қатысу сертификаттарын шығару; 6) Қазақстан Республикасының заңнамасында және клирингілік ұйымының ішкі құжаттарында көзделген өзге де функциялар болып табылады. <p>Клиринг орталығы Қазақстан Республикасының аумағынан тыс жерлерде шетелдік банктерде (есеп айырысу ұйымдарында) банктік шоттар ашқан жағдайда, егер Клиринг орталығы мен шетелдік банк арасындағы келісім өзгеше белгілемесе, осындай ұйымдармен шарттық қатынастарға Клиринг орталығы орналасқан ел заңнамасының (АҚШ, ЕО, РФ және басқа да тиісті юрисдикциялар) талаптары қолданылады.</p> <p>КАСС қызметінің әрбір елеулі аспектісінде нормативтік актілерде құқықтық анықтылықтың жоғары дәрежесін қамтамасыз ету мақсатында уәкілетті органмен және ҚРҰБ-мен (бұдан әрі – бақылау және қадағалау органдары), өзге де мемлекеттік органдармен өзара іс-қимыл жасайды.</p> <p>КАСС қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыру ережелерінде (бұдан әрі – Клирингілік ережелер) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес клирингілік қызметті және ОК функцияларын жүзеге асыру шарттары белгіленген.</p> <p>КАСС қор нарығында ОК функцияларын жүзеге асырады.</p> <p>КАСС өз қызметін мынадай ішкі құжаттар негізінде жүзеге асырады:</p>
--	--	---

		<p>Клиринг палатасының қызметі бөлігінде:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Орталық контрагентпен мәмілелер бойынша клирингтік сессияларды өткізу регламенті; 2) Қор нарығында "KASE клиринг орталығы" АҚ клирингтік шоттарын, сауда-клирингтік шоттарын ашу, жүргізу және жабу тәртібі; 3) Клирингтік қатысу сертификаттарын шығару, орналастыру, айналысқа жіберу және өтеу жөніндегі нұсқаулық; 4) Қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша клирингтік қызметті жүзеге асыру ережелері; 5) Клирингтік қатысушылар туралы қағида; 6) Бағалы қағаздардың есептік бағаларын анықтау әдістемесі; 7) Клирингтік қорлардың мөлшерін анықтау әдістемесі; 8) Қаржы құралдарының тәуекел-параметрлерін анықтау әдістемесі; 9) Клирингтік алымдар мен тұрақсыздық айыбы туралы қағида; 10) Қаржы құралдарын Т+ тізіміне және Т+ қамтамасыз ету тізіміне енгізу тәртібі; 11) Төлем карточкаларының банкаралық жүйесінде есеп айырырудың аяқталуын қамтамасыз ету жүйесінде кепілдікті қамтамасыз етуді қабылдау, есепке алу және бақылау қызметтерін көрсету ережелері
<p><i>Критерий 2</i> ҚНИ-дың нақты тұжырымдалған, түсінікті және қолданыстағы заңнама мен нормативтік құжаттарға сәйкес келетін ережелері, процедуралары мен келісімшарттары болуы тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Клирингтік ережелер КАСС және KASE негізгі бөлімшелерімен, оның ішінде Сауда-саттық департаментімен, Есеп беру палатасымен, Заң бөлімімен, сондай-ақ ОД-мен, клирингтік қатысушылармен келісу процедурасынан өтеді және оны құрамына тәуелсіз сарапшылар мен бақылау және қадағалау органдарының өкілдері кіретін Директорлар кеңесі бекітеді. Мұндай келісу процедурасы Клирингтік ережелерде сипатталған процедуралардың ашықтығын және барынша анықтылығын, сондай-ақ Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына, қаржы нарықтарын дамытудың негізгі үрдістеріне және нарыққа қатысушылардың қажеттіліктеріне сәйкестігін қамтамасыз етуге бағытталған</p> <p>Клирингтік ережелерге сәйкес ОК-мен мәмілелерге ОК мәмілесіне автоматты түрде қосу арқылы жасалған мәмілелер бойынша шарттық міндеттемелерді орындау тәсілін білдіретін <i>ашық оферта тетігі</i> қолданылады.</p>

		<p>Осылайша, мәміле жасалғаннан кейін КАСС функцияларын жүзеге асыра отырып, әрбір сатып алушы үшін сатушы және әрбір сатушы үшін сатып алушы бола отырып, осы мәміле бойынша автоматты түрде контрагент болады.</p> <p>КАСС өз әрекеттерімен клирингілік қатысушылардан клирингілік қатысушының Клирингілік ережелерге және КАСС басқа да ішкі құжаттарына сәйкес дефолтты реттеу жөніндегі процедураларды жүзеге асыру шеңберінде оның атынан жасалған барлық мәмілелер (жаңарту нәтижесінде жасалған мәмілелерді қоса алғанда) бойынша міндеттемелерді қабылдауын және орындауын қоса алғанда, міндеттемелер туғызуға ерекше құқық алады.</p> <p>Клирингілік қызмет көрсету туралы шартқа Клирингілік қатысушы мәртебесін беру және клирингілік қызмет көрсету туралы шартқа қосылу туралы өтінішке қол қою арқылы қосылған кезде Клирингілік ережелерде, Клирингілік қатысушылар туралы қағидада және клирингілік қызметке қатысты КАСС-тың өзге де ішкі құжаттарында белгіленген КАСС-тың қызметтерді жүзеге асыруының барлық шарттарымен және тәртібімен келіседі.</p>
<p><i>Критерий 3</i></p> <p>ҚНИ тиісті құзыретті органдар, қатысушылар және қажет болған жағдайда қатысушылардың клиенттері үшін өз қызметінің құқықтық негізін нақты және түсінікті анықтау мүмкіндігіне ие болуы тиіс</p>	Сақталады	<p>КАСС өз қызметін Қазақстан Республикасының заңнамасы, жарғы және КАСС қызметінің құқықтық негіздерін анықтайтын ішкі құжаттар негізінде жүзеге асырады. Клирингілік қатысушылармен клирингілік қызметтер көрсету туралы шарттардың талаптары Клирингілік ережелерде және Клирингілік қатысушылар туралы қағидада анықталған. Бұл құжаттар КАСС сайтында еркін қол жетімділікте орналастырылған</p>
<p><i>Критерий 4</i></p> <p>ҚНИ-дың барлық тиісті юрисдикцияларда талап қою күші бар ережелері, процедуралары мен келісімшарттары болуы тиіс. Осындай ережелер мен процедуралар негізінде ҚНИ қабылдаған іс-қимылдар тоқтатыла тұрмайтынына, жарамсыз деп танылмайтынына немесе кері күшке ие болатындығына жоғары дәрежедегі анықтылық қажет</p>	Сақталады	<p>КАСС ішкі құжаттарында, оның ішінде Қазақстан Республикасының заңнамасына, бақылау және қадағалау органдарының нормативтік құқықтық актілеріне сәйкес келетін Клирингілік ережелерде, соның салдарынан осы ережелерге сәйкес КАСС іс-әрекеттерін жарамсыз деп тану тәуекелін төмендету (кері күші бар/тоқтатыла тұрған)/келісімдерді жарамсыз деп тану КАСС заң бөлімшесі және бақылау және қадағалау органдарының өкілдері тарапынан құжаттарға құқықтық сараптама жүргізу есебінен қамтамасыз етіледі.</p> <p>БҚН туралы Заңның 77-3 бабының 2-тармағына сәйкес клиринг ұйымының қызметтерін пайдаланатын субъектілермен клирингілік ұйымның өзара қарым-қатынастары Клирингілік ұйым ережелерімен анықталады</p>

<p><i>Критерий 5</i> Қызметін бірнеше юрисдикцияда жүзеге асыратын ҚНИ әртүрлі юрисдикциялардың құқықтық нормаларының әлеуетті қақтығысынан туындаған тәуекелдерді анықтауы және жұмсартуы тиіс</p>	<p>Қолданылмайды</p>	<p>КАСС-қа қолданылмайды. КАСС өз қызметін Қазақстан Республикасының аумағында жүзеге асырады</p>
<p>2. Басқару <i>ҚНИ-дың қауіпсіздігі мен тиімділігін, сондай-ақ неғұрлым кең мағынада қаржы жүйесінің тұрақтылығын, қоғамдық мүддені білдіретін басқа да аспектілерді және мүдделі тараптардың мақсаттарына қол жеткізуді қамтамасыз ететін нақты және айқын басқару жүйесі болуы тиіс.</i> Сәйкес келеді</p>		
<p><i>Критерий 1</i> ҚНИ-дың қауіпсіздігі мен тиімділігін бірінші кезекте қамтамасыз етуді көздейтін мақсаттары болуы және қаржылық тұрақтылықты және қоғамдық мүддені білдіретін басқа да аспектілерді айқын нысанда қолдауы тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Клиринг орталығының қауіпсіздігі мен тиімділігі уәкілетті органның ұйымдық құрылымына, тәуекелдерді басқару жүйесіне, бағдарламалық-техникалық кешенге және клирингілік және есеп айырысу ұйымы қызметінің басқа да жеке аспектілеріне қойылатын талаптарын сақтау жолымен қамтамасыз етіледі. Клиринг орталығы сонымен қатар, атап айтқанда, сауда-саттық және сауда-саттықтан кейінгі процедураларды үздіксіз өткізуді қамтамасыз ету үшін KASE сақтық орталығын пайдалануды көздейтін өзінің тәуекелдерді басқару және қызметтің үздіксіздігін қамтамасыз ету саясаты мен ережелерін басшылыққа алады.</p> <p>KASE (корпоративтік) басқару жүйесінің жұмыс істеу шарттары мен тәртібі, оның органдарының құзыреті, міндеттері мен жауапкершілігі "Акционерлік қоғамдар туралы" Қазақстан Республикасының Заңында, БҚН туралы заңда, "Орталық контрагенттің тәуекелдерді басқару жүйесіне, орталық контрагенттің тәуекелдерін мониторингтеу, бақылау және басқару шарттары мен тәртібіне қойылатын талаптарды бекіту туралы" ҚРҰБ Басқармасының 2016 жылғы 28 қаңтардағы № 11 қаулысында, "Клирингілік ұйымның тәуекелдерді басқару жүйесіне, клирингілік ұйымда тәуекелдерді мониторингтеу, бақылау және басқару шарттары мен тәртібіне қойылатын талаптарды бекіту туралы" ҚРҰБ Басқармасының 2012 жылғы 24 ақпандағы № 59 қаулысында, КАСС Жарғысында, Корпоративтік басқару кодексінде, Мүдделер қақтығыстарын басқару саясатына, КАСС органдары мен комитеттері туралы қағидаларында (http://www.kase.kz/ru/corporate_documents), сондай-ақ</p>

		<p>Биржаның Директорлар кеңесінің мүшелерімен жеке шартта белгіленген.</p> <p>2021 жылғы 3 желтоқсанда Биржаның Директорлар кеңесі 2022-2024 жылдарға арналған стратегияны бекітті, ол Биржаны дамытудың мынадай бағыттарын көздейді: қаржы құралдары мен көрсетілетін қызметтер спектрін кеңейту, серіктес биржалармен сауда-клирингтік желілерді белгілеу, эмитенттер мен инвесторлар шеңберін кеңейту жолымен биржалық нарықтарда өтімділікті арттыру; орталық контрагентті түйінді инфрақұрылымдық элемент ретінде дамыту; сыртқы және ішкі инфрақұрылымды жаңғырту және инновацияларды енгізу; стейкхолдерлер үшін Биржаның құндылығын арттыру</p>
<p><i>Критерий 2</i></p> <p>ҚНИ-дың міндеттері мен жауапкершілігін нақты және анық анықтайтын басқару туралы құжатпен бекітілген келісімдері болуы тиіс. Бұл келісімдер иелерінің, тиісті құзыретті органдардың, қатысушылардың және неғұрлым кең деңгейде жұртшылықтың назарына жеткізілуі тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>КАСС ұйымдық құрылымы бөлімшелер өздері орындайтын функцияларға сәйкес ұйымдастырылған функционалдық құрылымның типін білдіреді (клиринг, есеп айырысу және т.б.). Бөлімшелерге жетекшілік етумен Басқарма мүшелері айналысады. Көп жағдайда КАСС ұйымдық құрылымы клирингтік ұйым мен орталық контрагенттің ұйымдық құрылымына қойылатын Қазақстан заңнамасының талаптарына негізделген.</p> <p>КАСС басқару құрылымы "Акционерлік қоғамдар туралы" Қазақстан Республикасының Заңына (бұдан әрі – АҚ туралы заң), "Орталық контрагенттің тәуекелдерді басқару жүйесіне, орталық контрагенттің тәуекелдерін мониторингтеу, бақылау және басқару шарттары мен тәртібіне қойылатын талаптарды бекіту туралы" Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының 2016 жылғы 28 қаңтардағы № 11 қаулысына, "Клиринг ұйымының тәуекелдерді басқару жүйесіне, клиринг ұйымында тәуекелдерді мониторингтеу, бақылау және басқару шарттары мен тәртібіне қойылатын талаптарды бекіту туралы" ҚР ҰБ Басқармасының 24 жылғы 2012 ақпандағы № 59 қаулысына және Жарғыға сәйкес акционерлердің жалпы жиналысы болып табылатын жоғары органнан, басқару органы – Директорлар кеңесінен және атқарушы орган – Басқармадан тұрады. КАСС басқару қағидаттары КАСС интернет-ресурсында жарияланған Корпоративтік басқару кодексінде сипатталған.</p> <p>Биржаның Директорлар кеңесі, Басқармасы және Басқарма Төрағасы Биржа Жарғысының негізінде әрекет етеді. Директорлар кеңесінің, Басқарманың және Басқарма Төрағасының құзыреті АҚ туралы заңға,</p>

		<p>Жарғыға, Клиринг орталығының тиісті органдары туралы қағидаларға сәйкес анықталған.</p> <p>Басқару органдарының құзыретін бөлу бекітілген Клиринг орталығының жарғысы жалпыға қолжетімді пайдалану үшін КАСС интернет-ресурсында орналастырылған.</p> <p>Директорлар кеңесі өз қызметін Директорлар кеңесі мүшелерінің өз функцияларын жүзеге асыру кезіндегі құқықтары, міндеттері мен жауапкершілігі көрсетілген Директорлар кеңесі туралы қағидаға сәйкес жүзеге асырады.</p> <p>Клиринг орталығының Басқармасы, атап айтқанда, Басқарма шешімдер қабылдау тәртібі, Басқарма мүшелерінің құқықтары мен міндеттері, сондай-ақ Басқарма қызметіне байланысты өзге де мәселелер белгіленген Клиринг орталығының Басқармасы туралы қағиданың негізінде әрекет етеді.</p> <p>Биржаның акционерлеріне Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес ақпаратқа қол жеткізу қамтамасыз етілді.</p> <p>Қосымша қолданыстағы заңнаманың негізінде Клиринг орталығы өзінің қаржылық есептілігін және клирингілік қатысушылар мен өзге де мүдделі тұлғалар үшін бар өз қызметі туралы өзге де ақпаратты өзінің www.kase.kz интернет-ресурсында ашады. Оның үстіне Биржа клирингілік қатысушыларға клиринг қорытындылары туралы есептер жібереді, клирингілік қатысушылармен кездесулер өткізеді және олармен әртүрлі байланыс көздері арқылы өзара іс-қимыл жасайды.</p> <p>Биржа қаржылық есептілікті халықаралық стандарттарға сәйкес ашады. Биржа сонымен қатар Биржаның ашықтығы мен оның коммерциялық мүдделерін қорғау арасындағы ақылға қонымды теңгерімді сақтай отырып, акционер, инвесторлар және өзге де мүдделі тұлғалар үшін елеулі болуы мүмкін өз қызметі туралы қосымша ақпаратты ашады.</p> <p>Биржа туралы ақпараттың барынша мүмкін көлемі www.kase.kz интернет-ресурсында орналастырылған. Биржа ақпаратты бұқаралық ақпарат құралдары арқылы да ашады. Биржаның әрбір маңызды оқиғасы немесе іс-әрекеті БАҚ-та таратылатын баспасөз мәлімдемелерін шығарумен сүйемелденеді</p>
<p><i>Критерий 3</i> ҚНИ директорлар кеңесінің (немесе басқа ұқсас басқару органының) рөлдері мен</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Клиринг орталығының Директорлар кеңесі Акционерлердің жалпы жиналысының құзыретіне АҚ туралы заңмен жатқызылған мәселелерді қоспағанда, Клиринг орталығының қызметіне жалпы басшылықты</p>

<p>міндеттері нақты анықталуға тиіс; оның қызметін реттейтін құжатпен бекітілген процедуралар, оның ішінде мүшелер арасындағы мүдделер қақтығыстарын анықтау, шешу және реттеу жөніндегі процедуралар қабылдануы тиіс. Директорлар кеңесі кеңестің тұтастай қызметін және кеңестің жекелеген мүшелерінің жұмыс көрсеткіштерін тұрақты түрде тексеріп отыруға тиіс</p>		<p>жүзеге асырады. Директорлар кеңесінің құқықтары, міндеттері, құзыреті Директорлар кеңесі туралы қағидада және КАСС Жарғысында анықталған.</p> <p>Директорлар кеңесінің құзыретіне, атап айтқанда, мыналар жатады:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Клиринг орталығы қызметінің басым бағыттарын және оның даму стратегиясын анықтау немесе Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде көзделген жағдайларда Клиринг орталығының даму жоспарын бекіту; ✓ Клиринг орталығының негізгі жұмыстар жоспарын және/немесе бағалау көрсеткіштерін (бұдан әрі – scogecard) бекіту, Клиринг орталығының және/немесе scogecard негізгі жұмыстар жоспарының орындалуын бақылауды және талдауды жүзеге асыру, іске асырылуын бағалау, сондай-ақ олардың орындалуы туралы есептерді қарау; ✓ акционерлердің жылдық және кезектен тыс жалпы жиналысын шақыру, оның күн тәртібін қалыптастыру, акционерлердің жалпы жиналысын өткізу нысанын анықтау (акционерлердің жалпы жиналысының отырысын сырттай немесе аралас дауыс беру арқылы өткізу арқылы), акционерлердің жалпы жиналысын өткізу күнін, уақытын және орнын белгілеу, акционерлердің жалпы жиналысына қатысуға құқығы бар Клиринг орталығы акционерлерінің тізімін жасау күнін анықтау, өткізілмеген жиналыстың орнына акционерлердің қайта жалпы жиналысын өткізу күні мен уақытын белгілеу; ✓ Клиринг орталығының акцияларын орналастыру немесе Клиринг орталығының өзі сатып алған акцияларын өткізу, оның ішінде жарияланған акциялар саны, оларды орналастыру (өткізу) тәсілі мен бағасы шегінде Клиринг орталығының орналастырылатын (өткізілетін) акцияларының санын анықтау; ✓ Клиринг орталығының бұрын орналастырылған акцияларды немесе басқа да бағалы қағаздарды сатып алуы, оларды сатып алу бағасын анықтауы; ✓ Клиринг орталығының жылдық қаржылық есептілігін алдын ала бекіту;
---	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Директорлар кеңесінің комитеттері туралы қағиданы (қағидаларды) бекіту, сондай-ақ осы қағидаларға өзгерістерді және/немесе толықтыруларды бекіту; ✓ Клиринг орталығының облигациялар мен туынды бағалы қағаздар шығару шарттарын анықтау, сондай-ақ оларды шығару туралы шешімдер қабылдау; ✓ Директорлар кеңесі комитеттерінің мүшелерін, оның ішінде сарапшыларды сайлау және олардың өкілеттік мерзімдерін анықтау; Директорлар кеңесі комитеттері мүшелерінің, оның ішінде сарапшылардың өкілеттіктерін мерзімінен бұрын тоқтату; Директорлар кеңесі комитеттерінің мүшелері – сарапшыларға сыйақы төлеу мөлшері мен шарттарын анықтау; ✓ Басқарманың сандық құрамын және өкілеттік мерзімін анықтау, Басқарма Төрағасын және Басқарманың басқа да мүшелерін сайлау, сондай-ақ олардың өкілеттіктерін мерзімінен бұрын тоқтату; Басқарма Төрағасының және Басқарманың басқа да мүшелерінің лауазымдық жалақыларының мөлшерін және еңбекақы төлеу мен сыйлықақы беру шарттарын анықтау; ✓ Клиринг орталығының Ішкі аудит қызметінің сандық құрамын және өкілеттік мерзімін анықтау, Клиринг орталығының Ішкі аудит қызметінің басшысы мен мүшелерін тағайындау, сондай-ақ олардың өкілеттіктерін мерзімінен бұрын тоқтату; Клиринг орталығының Ішкі аудит қызметі жұмысының тәртібін, Клиринг орталығының Ішкі аудит қызметі жұмыскерлерінің еңбегіне ақы төлеу мен сыйлықақы беру мөлшері мен шарттарын анықтау; ✓ Клиринг орталығының корпоративтік хатшысын тағайындау және оның өкілеттік мерзімін анықтау, оның өкілеттіктерін мерзімінен бұрын тоқтату, сондай-ақ Клиринг орталығының корпоративтік хатшысының лауазымдық жалақысының мөлшерін және сыйақы шарттарын анықтау; ✓ Клиринг орталығының қаржылық есептік аудиті үшін аудиторлық ұйымның, сондай-ақ Клиринг орталығының акцияларын төлеуге берілетін не ірі мәміленің нысанасы болып табылатын мүліктің нарықтық құнын бағалау жөніндегі бағалаушының қызметтеріне ақы төлеу мөлшерін анықтау; ✓ Клиринг орталығының ішкі қызметін реттейтін құжаттарды (Басқарманың қарауындағы Клиринг орталығының қызметін
--	--	--

		<p>ұйымдастыру мақсатында Басқарма қабылдайтын құжаттарды қоспағанда), оның ішінде Клиринг орталығының бағалы қағаздарын орналастыру бойынша аукциондар өткізудің және Клиринг орталығының бағалы қағаздарына жазылудың шарттары мен тәртібін белгілейтін ішкі құжатты, сондай-ақ осы құжаттарға өзгерістерді және/немесе толықтыруларды бекіту;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Клиринг орталығының филиалдары мен өкілдіктерін құру және жабу, Клиринг орталығының филиалдары мен өкілдіктері туралы қағидаларды, сондай-ақ осы қағидаларға өзгерістерді және/немесе толықтыруларды бекіту; ✓ Клиринг орталығының осы тұлғаның орналастырылған акцияларының (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) жалпы санының 10 және одан да көп пайызын құрайтын басқа заңды тұлғаның акцияларын (жарғылық капиталға қатысу үлестерін) сатып алуы (иеліктен шығаруы); ✓ акциялары (жарғылық капиталға қатысу үлестері) Клиринг орталығына тиесілі осы тұлғаның орналастырылған акцияларының (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) жалпы санының 10 және одан да көп пайызын құрайтын заңды тұлға акционерлерінің (қатысушыларының) жалпы жиналысының құзыретіне жататын мәселелер ✓ Клиринг орталығының өз капиталы мөлшерінің 10 және одан да көп пайызын құрайтын шамаға Клиринг орталығының міндеттемелерін ұлғайту; ✓ Клиринг орталығы немесе оның қызметі туралы қызметтік, коммерциялық немесе заңмен қорғалатын өзге де құпияны құрайтын ақпаратты анықтау; ✓ жасалуы туралы шешімді Клиринг орталығы Жарғысының 15 бабы 2 тармағының 20) тармақшасына және Қазақстан Республикасының акционерлік қоғамдар туралы заңнамасының өзге де қағидаларына сәйкес Клиринг орталығы акционерлерінің жалпы жиналысы қабылдайтын ірі мәмілелерді қоспағанда, Клиринг орталығы жасасуға мүдделілігі бар ірі мәмілелер мен мәмілелер жасасу; ✓ бюджет саясатын, тәуекелдерді басқару жөніндегі саясатты, есепке алу, салықтық есепке алу және өзге де саясатты бекіту;
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Клиринг орталығының жылдық бюджеттерін, сондай-ақ осы бюджеттерге өзгерістерді және/немесе толықтыруларды бекіту; ✓ Директорлар кеңесінің жұмыс регламентін, сондай-ақ осы регламентке өзгерістерді және/немесе толықтыруларды бекіту; ✓ өз қызметін жүзеге асыру шеңберінде Клиринг орталығы алатын жарналардың, алымдардың және өзге де сомалардың мөлшерін, төлеу тәртібі мен мерзімдерін анықтау (Басқарма белгілейтін алымдардың және Клиринг орталығының қызметтерін біржолғы немесе қосымша, жалпыға бірдей пайдаланылмайтын төлемдердің мөлшерін, төлеу тәртібі мен мерзімдерін қоспағанда); ✓ тауарларды, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді сатып алуды жүзеге асыру ережелерін бекіту; ✓ Клиринг орталығының бизнес-жоспарын бекіту, оның іске асырылуы мен орындалуын бақылауды жүзеге асыру; ✓ Клиринг орталығы жұмыскерлерінің жалпы (шекті) штат санын анықтау, Клиринг орталығының ұйымдық құрылымын бекіту; ✓ азаматтық-құқықтық сипаттағы шарттар бойынша қызметтер көрсету үшін тартылатын жеке тұлғалардың жалпы (шекті) санын анықтау; ✓ Клиринг орталығының Төрағасы мен Басқарма мүшелері үшін қызметтің түйінді көрсеткіштерін, олардың нысаналы және нақты мәндерін, Ішкі аудит қызметі, корпоративтік хатшы, Клиринг орталығының Комплаенс қызметі (бар болса) қызметінің түйінді көрсеткіштерін бекіту; ✓ Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес акционерлердің жалпы жиналысының (жалғыз акционердің) немесе Клиринг орталығы Басқармасының айрықша құзыретіне жататын шешімдерді қоспағанда, Директорлар кеңесі және/немесе Клиринг орталығы акционерлерінің жалпы жиналысы (жалғыз акционер) бекітетін ішкі құжаттарда көзделген шешімдерді қабылдау. <p>Клиринг орталығының Жарғысына сәйкес Директорлар кеңесінің айрықша құзыретіне жатқызылған мәселелер, егер Қазақстан Республикасының заңнамасында өзгеше көзделмесе, Клиринг орталығының басқа органдарының құзыреті аясына берілмейді.</p> <p>Мүдделер қақтығысын болдырмау мақсатында Директорлар кеңесінің құрамына өз ұстанымын қалыптастыру үшін жеткілікті дербестікке ие</p>
--	--	--

		<p>және Клиринг орталығының, акционердің немесе басқа да мүдделі тұлғалардың атқарушы органдарының ықпалына тәуелсіз объективті пікірлер шығаруға қабілетті тәуелсіз директорлар кіреді. Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасының талаптарына сәйкес Директорлар кеңесі құрамының кемінде отыз пайызы Клиринг орталығының тәуелсіз директорлары болуға тиіс.</p> <p>Директорлар кеңесінің мүшелері арасындағы мүдделер қақтығыстарын анықтау, зерттеу және шешу бойынша Клиринг орталығы қабылдайтын шараларды қайта қарау қажеттілігіне қарай жүзеге асырылады.</p> <p>Қазақстан Республикасының заңнамасына және Директорлар кеңесінің комитеттері туралы қағидаға сәйкес Клиринг орталығының Директорлар кеңесі жанында міндетті түрде үш комитет жұмыс істейді: Бюджет және стратегиялық жоспарлау жөніндегі комитет, Кадрлар, сыйақылар және әлеуметтік мәселелер жөніндегі комитеті және Ішкі аудит жөніндегі комитет.</p> <p>Бұл ретте Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес Директорлар кеңесінің өзге комитеттерін құру көзделуі мүмкін.</p> <p>Стратегия жөніндегі комитеттің негізгі міндеттері:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Клиринг орталығы қызметінің басым бағыттары, Клиринг орталығының стратегиясы мәселелері бойынша шешімдер қабылдау үшін ұсынымдар дайындау және Директорлар кеңесіне ұсыну; 2) Клиринг орталығының Басқармасымен оның қызметінің мәні мәселелері бойынша өзара іс-қимыл жасау және Клиринг орталығының негізгі (жарғылық) қызметін ағымдағы бақылау; 3) Клиринг орталығына қатысты бақылау және қадағалау функцияларын жүзеге асыратын мемлекеттік органдармен өзара іс-қимыл болып табылады. <p>Стратегия жөніндегі комитеттің сандық құрамы кемінде бес тұлғалы құрайды.</p> <p>Аудит жөніндегі комитеттің негізгі міндеттері:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) бухгалтерлік есеп, қаржылық есептілік және аудит, ішкі бақылау және тәуекелдерді басқару жүйелері мәселелері бойынша; сондай-ақ мүдделер қақтығысы мәселелері бойынша шешімдер қабылдау үшін ұсынымдар дайындау және Директорлар кеңесіне ұсыну; 2) Ішкі аудит қызметі мен Комплаенс-қызметінің жұмысы, Ішкі аудит қызметі мен Комплаенс-қызметінің басшылары мен жұмыскерлерін
--	--	--

		<p>қызметке тағайындау және қызметтен босату, олардың сыйақылары мәселелері бойынша шешімдер қабылдау үшін ұсынымдар, дайындау және Директорлар кеңесіне ұсыну;</p> <p>3) Клиринг орталығының Басқармасымен бухгалтерлік есеп, қаржылық есептілік және аудит, ішкі бақылау және тәуекелдерді басқару жүйелері мәселелері бойынша өзара іс-қимыл жасау;</p> <p>4) Ішкі аудит қызметімен, Комплаенс-қызметпен өзара іс-қимыл жасау және олардың қызметін ағымдағы бақылау.</p> <p>5) Клиринг орталығының аудитін жүзеге асыратын аудиторлық ұйымдармен өзара іс-қимыл болып табылады.</p> <p>Аудит жөніндегі комитеттің сандық құрамы кемінде үш тұлғалы құрайды.</p> <p>Кадрлар комитетінің негізгі міндеттері:</p> <p>1) Клиринг орталығының Басқармасын қалыптастыру, Клиринг орталығының Басқарма мүшелерін, корпоративтік хатшысын және Директорлар кеңесінің өкілеттіктері аясындағы Клиринг орталығының өзге де жұмыскерлерін (Ішкі аудит қызметі мен Комплаенс-қызметтің басшылары мен жұмыскерлерін қоспағанда) қызметке тағайындау және қызметтен босату, Директорлар кеңесінің өкілеттігі саласындағы Клиринг орталығының Басқарма мүшелеріне, корпоративтік хатшысына және Клиринг орталығының өзге де жұмыскерлеріне (Ішкі аудит қызметі мен Комплаенс-қызметтің басшылары мен жұмыскерлерін қоспағанда) еңбекақы төлеу мен сыйлықақы беру мөлшері мен шарттарын анықтау, Директорлар кеңесі мен оның комитеттері мүшелерінің сыйақылары, сондай-ақ әлеуметтік мәселелер, корпоративтік басқару және корпоративтік жанжалдар, іскерлік мінез-құлық және іскерлік этика мәселелері бойынша шешімдер қабылдау үшін ұсынымдар дайындау және Директорлар кеңесіне ұсыну;</p> <p>2) Клиринг орталығының кадр саясаты, Клиринг орталығы жұмыскерлеріне еңбекақы төлеу және бағалау жүйесі мәселелері бойынша Клиринг орталығының Басқармасымен өзара іс-қимыл;</p> <p>3) Клиринг орталығының Басқармасы реттемеген оның жұмыскерлерін әлеуметтік қолдау мәселелеріне қатысты олардың өтініштері бойынша Клиринг орталығының барлық немесе жекелеген жұмыскерлерімен өзара іс-қимыл жасау;</p> <p>4) Клиринг орталығындағы корпоративтік басқару саласындағы мүдделер қақтығысына, Директорлар кеңесіне, Клиринг орталығына</p>
--	--	---

		<p>есеп беретін лауазымды тұлғалардың, жұмыскерлер оның миссиясы мен корпоративтік құндылықтарын елемеуіне, Директорлар кеңесіне, Клиринг орталығына есеп беретін лауазымды тұлғалардың, жұмыскерлердің корпоративтік мінез-құлық қағидаттары мен қағидаларын сақтамауына, Директорлар кеңесіне, Клиринг орталығына есеп беретін лауазымды тұлғалар мен жұмыскерлердің іскерлік мінез-құлық және іскерлік этика қағидаттарын бұзуына қатысты олардың өтініштері бойынша әртүрлі тұлғалармен өзара іс-қимыл жасау болып табылады.</p> <p>Кадрлар комитетінің сандық құрамы кемінде үш тұлғалы құрайды</p>
<p><i>Критерий 4</i> Директорлар кеңесінің құрамына өздерінің көптеген міндеттері үшін білімі мен уәждемесі бар білікті мүшелер кіруі тиіс. Әдетте, бұл кеңеске атқарушы емес мүшелерді (мүшені) енгізуді білдіреді</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Акционерлер банк, қаржы және ғылыми салаларда елеулі тәжірибесі, дербес құзыретінің, кәсіби және жеке беделінің жоғары деңгейі бар мүшелерді сайлау арқылы Директорлар кеңесі мүшелерінің дағдылары мен уәждемесіне қойылатын талаптардың орындалуын қамтамасыз етеді.</p> <p>Директорлар кеңесінің мүшелерін уәждеу жүйесі өтемақының нарықтық деңгеймен (қаржы саласы, кредиттік ұйымдардың қызметі) шамалас деңгейін қамтамасыз етеді. Сонымен қатар, уәждеу жүйесі Директорлар кеңесінің мүшелерін оның отырыстарына, сондай-ақ Директорлар кеңесі комитеттерінің отырыстарына белсенді қатысуға ынталандырады. Клиринг орталығының Директорлар кеңесі мүшелерінің жылдық сыйақы мөлшері олардың орындайтын рөліне және Клиринг орталығының Директорлар кеңесінің отырыстарына, оның комитеттеріне қатысу белсенділігіне байланысты анықталады. Сыйақының ойластырылған саясаты Директорлар кеңесінің мүшелерін ынталандырады және 2-қағидаттың басында анықталған ұзақ мерзімді мақсаттардың орындалуын қамтамасыз етеді.</p> <p>Клиринг орталығының Директорлар кеңесі мүшелерін сайлау және олардың тәуелсіздігін анықтау тәртібі Директорлар кеңесі туралы қағидада және Клиринг орталығының Корпоративтік басқару кодексінде бекітілген.</p> <p>Директорлар кеңесі мүшелерінің тәуелсіздігін бағалау Директорлар кеңесі мүшелерінің сауалнамалық деректері, олардың тұрақты сауалнамалары және басқару органдарының құрамына Директорлар кеңесінің мүшелері және/немесе олардың туыстары енгізілген заңды тұлғалар бойынша қосымша ақпарат жинау негізінде жоғарыда көрсетілген құжаттарда баяндалған тәуелсіздік критерийлеріне</p>

		<p>сәйкестігі туралы ұсынылған деректер негізінде жүзеге асырылады. Ағымдағы кезеңде Директорлар кеңесінің құрамына 8 мүше сайланды, олардың 3-еуі тәуелсіз директорлар болып табылады.</p> <p>Клиринг орталығының Директорлар кеңесінің барлық мүшелері мінсіз іскерлік беделге ие, Клиринг орталығының қызметіне басшылық жасау үшін, оның ішінде тәуекелдерді басқару бойынша қажетті жеткілікті тәжірибеге және кәсіби адалдыққа ие, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген Директорлар кеңесінің мүшелеріне қойылатын біліктілік талаптарына сәйкес келеді.</p> <p>Директорлар кеңесінің әрбір мүшесі туралы ақпарат Клиринг орталығының интернет-ресурсында (https://kacc.kase.kz/ru/about/) орналастырылған.</p>
<p><i>Критерий 5</i> Басшы құрамның рөлі мен міндеттері нақты анықталуға тиіс. ҚНИ басшылығының тиісті тәжірибесі, қызметін басқару және ҚНИ тәуекелдерін басқару мақсатында өз міндеттерін орындау үшін қажетті дағдылар мен моральдық қасиеттердің үйлесімі болуы тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Клиринг орталығының Басқармасы алқалы атқарушы орган болып табылады және Клиринг орталығының қызметіне ағымдағы басшылықты жүзеге асырады. Клиринг орталығының Басқармасы акционерлердің жалпы жиналысына (жалғыз акционерге) және Директорлар кеңесіне есеп береді.</p> <p>Басқарманың негізгі міндеті Акционерлердің жалпы жиналысы мен Директорлар кеңесі белгілеген Клиринг орталығы қызметінің стратегиясы мен негізгі бағыттарын орындау, сондай-ақ Акционерлердің жалпы жиналысы мен Директорлар кеңесінің өзге де шешімдерін жүзеге асыру болып табылады. Басқарма мүшелері тиімділігінің түйінді көрсеткіштерін Директорлар кеңесі белгілейді, қайта қарайды және бақылайды.</p> <p>Клиринг орталығы Басқармасының құзыретіне Акционерлердің жалпы жиналысының немесе Клиринг орталығы Директорлар кеңесінің құзыретіне жатқызылған мәселелерді қоспағанда, Клиринг орталығының ағымдағы қызметі басшылығының барлық мәселелері жатады. Клиринг орталығының атқарушы органы Акционерлер жалпы жиналысының (жалғыз акционердің) және Директорлар кеңесінің шешімдерін орындауды ұйымдастырады. Басқарманың құзыреті Клиринг орталығының ішкі құжаттарында анықталған.</p> <p>Клиринг орталығы Басқармасының әрекеттегі құрамы Клиринг орталығының тәуекелдеріне басшылық жасау және басқару үшін жеткілікті тәжірибе мен дағдыларға (ақпарат Клиринг орталығының интернет-ресурсында ұсынылған) ие, қолданыстағы заңнамада</p>

		<p>белгіленген біліктілігі мен іскерлік беделі бөлігінде алқалы атқарушы органдарға қойылатын талаптарға сәйкес келеді.</p> <p>Басқарма мүшелерінің құқықтары мен міндеттері Қазақстан Республикасының заңнамасымен, Клиринг орталығының Жарғысымен, Клиринг орталығының Басқармасы туралы қағидамен және Басқарма мен Клиринг орталығының әрбір мүшесімен жасалатын еңбек шартымен анықталады.</p> <p>Басқарма жанында:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Міндеті қаржы нарықтарындағы ахуалға, Клиринг орталығының қызметіне, оның контрагенттері – клирингтік қатысушылардың, эмитенттердің және инвесторлардың қызметіне байланысты тәуекелдерді талдау, мониторингтеу, анықтау және басқару, сондай-ақ Клиринг орталығының Басқармасына ұсынымдар дайындау болып табылатын Нарықтық тәуекелдер жөніндегі комитет; ✓ Міндеті ақпараттық қауіпсіздік инциденттерінің туындау ықтималдығын және олардың ықтимал залалын барынша азайту, ақпараттық қауіпсіздік тәуекелдерін бағалау, ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету әдістері мен құралдарын түзету, тиісті бизнес-процестерді өзгерту, ақпараттық қауіпсіздік шараларын қолдау және жетілдіру, таратылуы шектеулі ақпараттың таралу тәуекелдерін, жасалған шарттарға сәйкес Клиринг орталығының материалдық мүлкінің сақталуын болдырмау болып табылатын Ақпараттық қауіпсіздік комитеті; ✓ Міндеті нарықтардағы дефолттарды реттеуге бағытталған мәмілелерді, Клиринг орталығының корреспонденттік шоттарында тапшылық туындаған жағдайда өтімділікті тартуға бағытталған мәмілелерді жасасу шарттарын анықтау болып табылатын Дефолттарды реттеу комитеті; ✓ Міндеттері КАСС-тың инвестициялық қызметін регламенттейтін ішкі құжаттарға сәйкес КАСС активтерін инвестициялауды басқару және КАСС өтімділігін басқару, орталық контрагенттің қатысуымен жасалатын мәмілелер бойынша дефолттарды реттеу және КАСС-тың клирингтік және инвестициялық қызметін регламенттейтін КАСС-тың ішкі құжаттарына сәйкес орталық контрагенттің мақсаттары үшін қаржы құралдарының өтімділігін қамтамасыз ету, КАСС-тың инвестициялық портфельдерінде бар қаржы құралдарын
--	--	--

		<p>талдау, КАСС-тың клирингілік қызметін регламенттейтін ішкі құжаттарына сәйкес орталық контрагент қызметінің мақсаттары үшін қаржы құралдарының өтімділігін мониторингтеу және бағалау, тәуекелдерді уақтылы анықтауды, бағалауды, тәуекелдерді басқару бойынша КАСС-тың қолданыстағы процедуралары, процестері, саясаты және өзге де ішкі құжаттары шеңберінде Қазынашылықтың белгіленген функциялары шегінде олар туралы ақпаратты КАСС басшылығына, КАСС тәуекелдерді басқару бөлімшесіне жеткізуді қамтамасыз ету болып табылатын Инвестициялық комитет жұмыс істейді.</p> <p>Келтірілген комитеттердің міндеттері мен функциялары Клиринг орталығының тиісті ішкі құжаттарында анықталған.</p> <p>Көрсетілген талаптарды орындау Клиринг орталығы Басқармасының қалыптасу процесінде қамтамасыз етіледі.</p> <p>Клиринг орталығының Басқарма Төрағасы мен Басқарма мүшелерінің өкілеттіктерін мерзімінен бұрын тоқтату Директорлар кеңесінің құзыретіне жатады</p>
<p>Критерий 6</p> <p>Директорлар кеңесі тәуекелдің қолайлылығына, міндеттерді бөлуге және тәуекел саласындағы шешімдерді орындауға, сондай-ақ дағдарыстық және төтенше жағдайларда шешімдер қабылдауға қатысты ҚНИ саясатын қамтитын тәуекелдерді басқарудың нақты, құжатпен ресімделген жүйесін әзірлеуі тиіс.</p> <p>Басқару тетіктері тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау бөлімшелерінің жеткілікті өкілеттіктері, тәуелсіздігі, ресурстары және директорлар кеңесіне қолжетімділігі болуын қамтамасыз етуі тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Клиринг орталығының тәуекелдерді басқару жүйесі:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Клиринг орталығының тиісті басқару органдары бекіткен ішкі құжаттарды; ✓ басқару органдары мен лауазымды тұлғалар арасында тәуекелдерді басқару жөніндегі өкілеттіктерді бөлу жүйесін; ✓ қабылданатын тәуекелдерді үздіксіз анықтауды, бағалауды және бақылауды, сондай-ақ Клиринг орталығының тәуекелдері туралы мүдделі тараптарды хабардар етуді қамтамасыз ететін ішкі процедураларды қамтиды. <p>Клиринг орталығының Директорлар кеңесі Тәуекелдерді басқару саясатын бекітті, оған сәйкес мыналарға жауапты Тәуекелдерді басқару бөлімі жұмыс істейді:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Қазақстан Республикасының заңнамасы мен нормативтік актілеріне сәйкес тәуекелдерді басқару саласындағы саясатты іске асыру; ✓ Клиринг орталығының тәуекелдерін сәйкестендіруді, бағалауды, бақылауды және мониторингті жүзеге асыру;

		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Клиринг орталығының құрылымдық бөлімшелеріне тәуекелдерді басқару мәселелері бойынша әдіснамалық және консультациялық көмек көрсету; ✓ тәуекелдерді басқарудың кешенді жүйесін әзірлеу және сүйемелдеу; ✓ Клиринг орталығы қызметінің үздіксіздігін басқарудың кешенді жүйесін әзірлеу және сүйемелдеу. <p>Тәуекелдерді басқару бөлімі Клиринг орталығы Басқармасының Төрағасына тікелей бағынатын дербес құрылымдық бөлімше болып табылады.</p> <p>Басқару органдарының тәуекелдерді басқару жөніндегі шешімдерді қабылдау өкілеттігі Клиринг орталығының Жарғысымен және ішкі құжаттарымен анықталады:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқарудың жалпы қағидаттарын белгілеуге жауап береді және олардың іске асырылуын бақылайды, бұдан басқа, Клирингтік ережелерді, уақытша бос ақша қаражатын орналастыру критерийлерін, сондай-ақ бизнестің үздіксіздігін қамтамасыз ету және қаржылық тұрақтылықты қалпына келтіруді жоспарлау саясатын бекітеді; ✓ Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқарудың негізгі қағидаттарын анықтайтын құжаттарды бекітеді және Клиринг орталығының тәуекелдерді басқару жүйесін ұйымдастыруды бақылауды, оның ішінде тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімділігін бағалауды жүзеге асырады. Осы мақсатта Директорлар кеңесі тиісті тәуекелдерді талдауды қамтитын тұрақты есептерді алады; ✓ Басқарма тәуекелдерді басқарудың жалпы қағидаттарын дамытуға қабылданатын ішкі құжаттарды бекітуге жауап береді, статистикалық тәуекел-параметрлерді, уақытша бос ақша қаражатын орналастыру жөніндегі шектелімдерді, сондай-ақ штаттан тыс жағдайлардағы іс-қимыл жоспарларын, штаттан тыс жағдайлар туралы ҚНРДА-ны хабардар ету тәртібін және сақтық кеңсенің жұмысын қоса алғанда, төтенше жағдайлардағы бөлімшелердің өзара іс-қимылының егжей-тегжейлі процестерін регламенттейтін өзге де ішкі құжаттарды бекітеді; ✓ Басқарма Төрағасы тәуекелдерді басқару жөнінде жедел шешімдер қабылдайды.
--	--	--

		<p>Ішкі құжаттарда тәуекелге төзімділік мәселесі инвестициялық портфельді қалыптастыру қағидаттарын анықтау, оның ішінде Клиринг орталығының уақытша бос ақша қаражатын орналастыру кезінде контрагенттер мен құралдарды таңдау, контрагенттер мен клирингілік қатысушылардың сенімділігін бағалау тәсілдерін анықтау кезінде (мысалы, ішкі рейтинг жүйесі арқылы) қаралады.</p> <p>Клиринг орталығы білікті орталық контрагент бола отырып, бақылау және қадағалау органдары белгілеген клирингілік қызметті жүзеге асыру және банк операцияларын жүргізу кезінде қабылданатын тәуекелдерді шектеу бөлігінде банктік емес кредиттік ұйымдардың және/немесе орталық контрагент – клирингілік ұйымдардың қызметіне қойылатын талаптарды қатаң сақтайды.</p> <p>Комплаенс-қызмет Клиринг орталығының Директорлар кеңесіне есеп беретін және бақылайтын Клиринг орталығының дербес құрылымдық бөлімшесі болып табылады.</p> <p>Комплаенс-қызметтің бастығы мен жұмыскерлері Клиринг орталығының Директорлар кеңесінің шешімдерімен қызметке тағайындалады және қызметтен босатылады.</p> <p>Комплаенс-бақылау, атап айтқанда, тәуелсіздік, құзыреттер мен міндеттерді бөлу қағидатында құрылады – COMPLAENS-қызметтің жұмыскерлері Клиринг орталығының өзге бөлімшелерінде қоса атқаратын лауазымдарды атқармайды, олардың комплаенс-тәуекелді басқару жөніндегі міндеттері мен өздеріне жүктелген кез келген басқа да міндеттердің арасында мүдделер қақтығысы болуы мүмкін жағдайда түспейді.</p> <p>Комплаенс-бақылаудың негізгі мақсаты Клиринг орталығының қызметінде комплаенс-тәуекелдерді тиімді басқаруды қамтамасыз ету болып табылады. Негізгі мақсатқа қол жеткізу Клиринг орталығының мүдделерін қорғау қажеттілігімен анықталған.</p> <p>Комплаенс-қызметтің функцияларына оның ішінде мыналар жатады:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Клиринг орталығының Директорлар кеңесінің/Клиринг орталығы Директорлар кеңесі комитеттерінің тапсырмалары бойынша Клиринг орталығының комплаенс-тәуекелге ұшырау дәрежесін анықтау мақсатында Клиринг орталығының Қазақстан Республикасының заңнамасын, сондай-ақ Клиринг орталығының қызметіне әсер ететін шет мемлекеттердің заңнамаларын, Клиринг
--	--	--

		<p>орталығының ішкі құжаттарын сақтауын мерзімді тексеруді жүзеге асыру.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ комплаенс-тәуекелдер бойынша есептілік жүйесін әзірлеу және жүргізу және комплаенс-тәуекелдер мен сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенсті басқаруға байланысты Клиринг орталығының жұмысындағы бұзушылықтар мен кемшіліктерді жою жөніндегі ұсынымдарды қоса алғанда, Клиринг орталығының уәкілетті органдарына комплаенс-тәуекелдерді басқару мәселелері бойынша ақпаратты мерзімді негізде ұсыну; ✓ сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы ішкі құжаттарды әзірлеу; ✓ Клиринг орталығының Директорлар кеңесінің қарауына комплаенс-тәуекелдерді анықтау, өлшеу, мониторинг және бақылау тәсілдері мен процедураларын жетілдіру жөнінде ұсыныстар енгізу, сондай-ақ ішкі бақылау жүйесінің тиімділігін арттыруға бағытталған ұсынымдар әзірлеу. <p>Ішкі аудит қызметі Клиринг орталығының ішкі бақылау органдарының жүйесіне кіретін дербес құрылымдық бөлімшесі болып табылады.</p> <p>Ішкі аудит қызметінің тәуелсіздігі мынадай талаптардың сақталуымен қамтамасыз етіледі:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ішкі аудит қызметі құрылуы, қайта ұйымдастырылуы және таратылуы Директорлар кеңесінің шешімі негізінде жүзеге асырылатын Директорлар кеңесіне ұйымдық тұрғыдан бағынады және функционалдық есеп береді; ✓ Ішкі аудит қызметі тексеруге жататын қызметті жүзеге асырмайды; ✓ Ішкі аудит қызметі өз функцияларын жүзеге асыру барысында туындайтын мәселелер және оларды шешу жөніндегі ұсыныстар туралы өз бастамасы бойынша Директорлар кеңесіне баяндайды, сондай-ақ осы ақпаратты Басқарма Төрағасы мен Басқармаға ашады; ✓ Ішкі аудит қызметінің қызметі кемінде бес жылда бір рет сыртқы аудитордың тәуелсіз бағалауына жатады.
--	--	---

		<p>Ішкі аудит қызметінің басшысы мен жұмыскерлерін қызметке тағайындау (қызметтен босату) Директорлар кеңесінің шешімі негізінде жүзеге асырылады.</p> <p>Ішкі аудит қызметінің міндеттеріне:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ішкі аудитті Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына, ҚР ҰБ нормативтік актілеріне, Ішкі аудиторлар институтының (The Institute of Internal Auditors) кәсіби ішкі аудит практикасының халықаралық негіздеріне, Клиринг орталығының ішкі бақылау жүйесінің жұмыс істеуі және ішкі аудитті жүзеге асыру мәселелері жөніндегі ішкі құжаттарына сәйкес жүзеге асыру; ✓ Клиринг орталығы қызметінің барлық бағыттары бойынша тексерулерді жүзеге асыру кіреді. Клиринг орталығының кез келген құрылымдық бөлімшесі және/немесе бизнес-процесі тексеру объектісі болып табылуы мүмкін; ✓ ішкі бақылау, тәуекелдерді басқару және корпоративтік басқару жүйесінің барабарлығы мен тиімділігін тексеру және бағалау; ✓ бөлімшелердің, қызмет бағыттары басшыларының және басқару органдарының анықталған тәуекелдер деңгейін төмендетуді қамтамасыз ететін тексерулер нәтижелері бойынша қабылдаған шараларының тиімділігін бақылауды жүзеге асыру немесе бөлімше басшысының/қызмет бағытының және (немесе) басқару органдарының анықталған тәуекелдердің Клиринг орталығы үшін қолайлылығы туралы шешім қабылдауын құжаттандыру кіреді. <p>Ішкі аудит қызметінің аудиторлық тапсырмалардың орындалуы туралы есептері Директорлар кеңесінің (Аудит жөніндегі комитеттің) және Клиринг орталығы Басқармасының қарауына ұсынылады. Ішкі аудит қызметінің жұмысы туралы мерзімді есептер Директорлар кеңесінің (Аудит жөніндегі комитеттің) қарауына және бекітуіне ұсынылады</p>
<p><i>Критерий 7</i> Директорлар кеңесі ҚНИ-дың құрылымы, ережелері, жалпы стратегиясы және негізгі шешімдері оның тікелей және жанама қатысушыларының, сондай-ақ басқа да</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Мүдделі тараптар мен клирингке қатысушылардың мүдделерін анықтау және есепке алу мынадай тәсілдермен жүзеге асырылады:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) қаржы нарығына қатысушы компаниялардың басқару органдарының мүшелері және Клиринг орталығының клиенттері

<p>мүдделі тараптардың заңды мүдделерін тиісті түрде көрсетуін қамтамасыз етуге тиіс. Негізгі шешімдер туралы ақпаратты мүдделі тараптардың назарына, ал нарыққа кең ауқымды әсер еткен жағдайларда жұртшылықтың назарына нақты нысанда жеткізу қажет</p>		<p>болып табылатын Директорлар кеңесінің және оның комитеттерінің мүшелері арқылы тікелей;</p> <p>2) жария іс-шаралар (форумдар, семинарлар, кеңесулер, клирингтік қатысушылармен тоқсан сайынғы кездесулер).</p> <p>Бұдан басқа, Клиринг орталығы КАСС жұмысын регламенттейтін ішкі құжаттарды ашық түрде жариялайды. Сондай-ақ ішкі құжаттардағы өзгерістер туралы ақпарат КАСС сайтының жаңалықтар бөлімінде жарияланады</p>
<p>3. Тәуекелдерді кешенді басқару жүйесі <i>ҚНИ-дың құқықтық және кредиттік тәуекелдерді, өтімділік тәуекелін, операциялық және басқа да тәуекелдерді кешенді басқару үшін тұрақты тәуекел-менеджмент жүйесі болуы тиіс.</i> Сәйкес келеді</p>		
<p><i>Критерий 1</i> ҚНИ тәуекел-менеджменті саясатын, сандық бағалауға, мониторинг жүргізуге және ҚНИ құратын және олар сынайтын барлық тәуекелдерді басқаруға мүмкіндік беретін тәуекелді басқару процедуралары мен жүйелерін иеленуге тиіс. Тәуекелдерді басқару жүйесі мерзімді қайта қаралуға тиіс.</p>	<p>Сақталады</p>	<p>КАСС қызметі Тәуекелдерді басқару саясатымен белгіленген мынадай негізгі тәуекелдерге ұшырайды (НҚА талаптарын ескере отырып):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) операциялық тәуекелдер; 2) құқықтық тәуекелдер; 3) бедел тәуекелдері; 4) комплаенс-тәуекел; 5) нарықтық тәуекелдер; 6) өтімділікті жоғалту тәуекелдері; 7) кредиттік тәуекелдер; 8) жүйелік тәуекелдер; 9) ақпараттық қауіпсіздік тәуекелдері. <p>Тәуекелдерді сәйкестендіру, бағалау және басқару процестері Тәуекелдерді басқару саясатының талаптарын ескере отырып жасалған Тәуекелдерді басқару ережелерінде анықталған.</p> <p>Клиринг орталығының тәуекелдерін сәйкестендіру және бағалау Клиринг орталығының Директорлар кеңесі бекітетін бөлімшелерге жыл сайын сауалнама жүргізу және тәуекелдер тіркелімін жасау жолымен жүзеге асырылады.</p> <p>Жаңа тәуекелдерді сәйкестендіру, жыл сайынғы жоспарлы сауалнама жүргізу және тәуекелдер тіркелімін бекіту процестері арасында қызмет процесінде тәуекелдерді іске асырудан басталу және/немесе әсер ету</p>

		<p>(залал) ықтималдығының өзгеруі жағдайында тәуекелдер тіркелімін кезектен тыс жасау және бекіту процесіне бастама жасалады.</p> <p>КАСС "жоғары" және "күрделі" ретінде бағаланатын елеулі тәуекелдер оларды анықтау нәтижелері бойынша КАСС елеулі тәуекелдері бойынша әзірленетін негізгі тәуекел индикаторларының мониторингі арқылы қадағаланады/төмендетіледі.</p> <p>Тәуекелдерді басқару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Клиринг орталығының тұрақтылығына қауіп төндірмейтін деңгейде тәуекелді қолдау жөнінде шаралар қабылдауды; 2) бақылау процедураларын енгізуді; 3) қолданыстағы процедураларды және/немесе бақылау процедураларын оңтайландыруды; 4) процестерді автоматтандыруды қамтиды. <p>Меншікті қаражатты орналастыруға және КҚ-ны қамтамасыз етуге байланысты тәуекелдерді басқару КАСС активтерін инвестициялау саясатымен реттеледі.</p> <p>КАСС Директорлар кеңесі Тәуекелдерді басқару бөлімінің есептері, сондай-ақ Ішкі аудит қызметінің КАСС қызметін тексеру нәтижелері туралы есептері негізінде тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімділігін бақылайды.</p> <p>КАСС қаржы нарықтарын реттейтін заңнаманың өзгерістерін ескере отырып, қолданыстағы саясаттарға, процедуралар мен тәуекел-менеджмент жүйесіне тұрақты түрде талдау жүргізеді және қажет болған жағдайда қайта қарайды</p>
<p><i>Критерий 2</i></p> <p>ҚНИ өз қатысушылары үшін, ал қажет болған жағдайда олардың клиенттері үшін олар ҚНИ үшін жасайтын тәуекелдерді басқару және төмендету үшін ынталандырулар жасауға тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Өз тәуекелдерін төмендету үшін ОК клирингілік қатысушылардың қаржылық жай-күйіне қойылатын талаптарды белгілейді, олардың негізінде клирингілік қатысушыларға белгілі бір биржалық нарықта мәмілелерді орындау жөніндегі міндеттемелерді қамтамасыз ету тәсілін анықтайтын санаттар беріледі (биржалық нарықтың сауда-саттық тәртіптемелері). ОК әрбір клирингілік қатысушыдан қамтамасыз етуді алады, оның мөлшері өтімділікті төмендетуге және осындай қаржы құралы бойынша бағалардың құбылмалылығын арттыруға арналған жабуды шегергендегі қаржы құралының есептік құнын ескере отырып, күн сайын қайта бағаланады.</p>

		<p>Ішінара қамтамасыз етілетін тәртіптемелерде жасалатын ОК-мен мәмілелер бойынша қамтамасыз ету ретінде қабылданатын қаржы құралдарының тізіміне ақшадан басқа неғұрлым өтімді және сенімді бағалы қағаздар енгізіледі, бұл ретте көрсетілген тізім қаржы нарықтарының нарықтық конъюктурасының өзгеруін, сондай-ақ эмитенттің төлем қабілетсіздігі тәуекелінің артуын және қаржы құралының өтімділігінің төмендеуін куәландыратын өзге де ақпараттың болуын ескере отырып өзектендіріледі.</p> <p>ОК қалыпты нарықтық жағдайларда нарықтық тәуекелдерді басқару мақсатында (қаржы құралдары бағасының екі күндік өзгерісі көрсетілген қаржы құралдары бойынша бастапқы маржа мөлшерлемесінен аспайтын шаманы құрайтын шарттар):</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ қаржы құралдарының тәуекел-параметрлерін анықтау жүйесін; ✓ белгілі бір биржалық нарықтарда клирингілік қатысушылардың позицияларын ашу шектелімдерін; ✓ клирингілік қатысушыларды қамтамасыз етудің жеткіліктілігін автоматты түрде бақылауды (клирингілік қатысушылар беретін өтінімдерді қамтамасыз етудің жеткіліктілігіне алдын ала тексеруді қоса алғанда); ✓ белгілі бір биржалық нарықтардағы клирингілік қатысушылардың жеке мөлшерлемелері мен шектелімдерін пайдаланады. <p>Қаржы құралдары бағаларының жоғары құбылмалылығы жағдайында нарықтық тәуекелдерді, өтімділік тәуекелдерін, сондай-ақ жүйелік тәуекелдерді басқаруды (қаржы құралдары бағаларының екі күндік өзгеруі осы қаржы құралдары бойынша бастапқы маржаның мөлшерлемелерінен асатын шаманы құрайтын шарттар) ОК:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ клирингілік сақтық және кепілдік беру қорларын қалыптастыру; ✓ клирингілік қатысушылардың кепілдік жарналарының жеткіліктілігін бақылау арқылы жүзеге асырады. <p>Сауда-клирингілік жүйелерінде клирингілік қатысушылардың талаптары/міндеттемелері туралы, сондай-ақ жасалатын мәмілелерді қамтамасыз етуге қойылатын талаптар туралы ақпарат ашылады. Оның үстіне, КАСС интернет-ресурста тәуекелдерді басқару туралы қажетті ақпараттың барлық көлемін ашады. Осылайша, клирингілік қатысушылар КАСС-пен ынтымақтастық кезінде туындайтын тәуекелдерді басқара алады.</p>
--	--	---

		<p>КАСС клирингiлiк қатысушылардың позицияларын қамтамасыз етуге талаптар қояды, туындайтын маржиналдық талаптар туралы клирингiлiк қатысушыларды уақтылы хабардар етедi, сондай-ақ клирингiлiк қатысушылар мiндеттемелердi уақтылы орындамаған жағдайда оларды ауыстыру үшiн айыппұл мөлшерлемелерiн белгiлейдi. Сонымен қатар, КАСС клирингiлiк қатысушылар позицияларының қамтамасыз етiлу деңгейiне әсер ететiн тәуекел-параметрлердiң өзгеруi туралы ақпаратты алдын ала ашады.</p> <p>Клирингiлiк қатысушының қаржылық жағдайы нашарлаған немесе тәуекел шоғырлану деңгейлерi артқан жағдайда клирингiлiк қатысушыны қамтамасыз етуге қойылатын талаптар арттырылуы мүмкiн, оның iшiнде "толық қамтамасыз етумен" санаты белгiленуi мүмкiн.</p> <p>КАСС клирингiлiк қатысушылармен кездесулер және БАҚ арқылы өзара iс-қимыл жасайды. КАСС клирингiлiк қатысушыларға тұрақты есептер мен ақпаратты ұсынады.</p> <p>КАСС өзiнiң клирингiлiк қызмет жөнiндегi құжаттарының сипаттамасы мен жалпы ережелерiн ашық түрде орналастырады.</p> <p>Клирингiлiк қатысушының мiндеттемелердi орындамағаны немесе тиiсiнше орындамағаны үшiн КАСС тәуекелдерiн басқару және төмендету үшiн ынталандыру ретiнде мұндай клирингiлiк қатысушыны жосықсыз немесе дәрменсiз деп таниды және:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) үш күнтiзбелiк ай iшiнде процедураны бiрiншi қолданған кезде осындай қолданылған күнi қолданыста болған айлық есептiк көрсеткiштiң 15 еселенген мөлшерiнде; 2) алдыңғы қолданылған күннен бастап есептелетiн күнтiзбелiк үш ай iшiнде процедураны қайта қолданған кезде осындай қолданылған күнi қолданылған айлық есептiк көрсеткiштiң 50 еселенген мөлшерiнде (әрбiр осындай қолдану үшiн) тұрақсыздық айыбын есептейдi.
<p><i>Критерий 3</i> ҚНИ өзара байланыстылығы салдарынан басқа ұйымдар үшiн (мысалы, басқа да ҚНИ, есеп айырысу банктерi, өтiмдiлiк провайдерлерi немесе қызметтер провайдерлерi үшiн) бастан кешiп отырған және тудыратын елеулi тәуекелдерге</p>	<p>Сақталады</p>	<p>КАСС-та Саясатты және Тәуекелдердi басқару ережелерiне сәйкес тәуекелдердi сәйкестендiру және бағалау жүйесi құрылған. Жүйенiң мақсаты және осы жүйе шеңберiнде жүргiзiлген процедуралардың нәтижесi КАСС залалдарына әкелген немесе әкелуi мүмкiн нақты болған немесе ықтимал ықтимал оқиғалардың тiзбесi негiзiнде тәуекелдер тiркелiмiн жасау болып табылады. КАСС "жоғары" және "күрделi" ретiнде бағаланатын елеулi тәуекелдер оларды анықтау нәтижелерi бойынша КАСС елеулi тәуекелдерi бойынша өзiрленетiн</p>

<p>тұрақты шолу жүргізуі және тәуекелдерді басқарудың тиісті тетіктерін құруы тиіс</p>		<p>негізгі тәуекел индикаторларының мониторингі арқылы қадағаланады/төмендетіледі. Анықталған елеулі тәуекелдерді төмендету тетігі тәуекелдерді төмендету жөніндегі іс-шараларды әзірлеуді де қамтиды.</p> <p>КАСС елеулі тәуекелдерді анықтау процедурасы шеңберінде өзге инфрақұрылымдық ұйымдармен өзара іс-қимыл шеңберінде оның қызметінде туындауы мүмкін тәуекелдерді де ескереді:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ОД; ✓ "Ұлттық төлем корпорациясы" АҚ (бұдан әрі – ҰТК); ✓ корреспондент банктер; ✓ өтімділік провайдерлері. <p>Тәуекелдерді сәйкестендіру, бағалау және басқару процестері Тәуекелдерді басқару саясатының талаптарын ескере отырып жасалған Тәуекелдерді басқару ережелерінде анықталған.</p> <p>Клиринг орталығының тәуекелдерін сәйкестендіру және бағалау Клиринг орталығының Директорлар кеңесі бекітетін бөлімшелерге жыл сайын сауалнама жүргізу және тәуекелдер тіркелімін жасау жолымен жүзеге асырылады.</p> <p>Жаңа тәуекелдерді сәйкестендіру, жыл сайынғы жоспарлы сауалнама жүргізу және тәуекелдер тіркелімін бекіту процестері арасында қызмет процесінде тәуекелдерді іске асырудан басталу және/немесе әсер ету (залал) ықтималдығының өзгеруі жағдайында тәуекелдер тіркелімін кезектен тыс жасау және бекіту процесіне бастама жасалады.</p> <p>КАСС "жоғары" және "күрделі" ретінде бағаланатын елеулі тәуекелдер оларды анықтау нәтижелері бойынша КАСС елеулі тәуекелдері бойынша әзірленетін негізгі тәуекел индикаторларының мониторингі арқылы қадағаланады/төмендетіледі.</p> <p>Тәуекелдерді басқару:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Клиринг орталығының тұрақтылығына қауіп төндірмейтін деңгейде тәуекелді қолдау жөнінде шаралар қабылдауды; 2) бақылау процедураларын енгізуді; 3) қолданыстағы процедураларды және/немесе бақылау процедураларын оңтайландыруды; 4) процестерді автоматтандыруды қамтиды.
--	--	--

		<p>Іске асырылуы басқа ұйымдарға әсер етуі мүмкін кредиттік, нарықтық, жүйелік тәуекелдер және өтімділікті жоғалту тәуекелдері КАСС тәуекелдер тіркелімінде қолайлы деңгейде бағаланды, өйткені орталық контрагент ретінде КАСС қаржылық тұрақтылығын қамтамасыз ету мақсатында тәуекелдерді басқару жүйесі дәл осы тәуекелдерге бағытталған:</p> <p>контрагенттердің қаржылық жай-күйінің мониторингі, контрагенттерде қаражатты орналастыру шектелімдерін, сондай-ақ мәмілелер түрлері бойынша шектелімдерді белгілеу, қаржы құралдарының тәуекел-параметрлерін белгілеу, дефолт-менеджмент жүйесінің болуы, корреспонденттік шоттардағы қаражатты әртараптандыру және т.б.</p> <p>Залалдарды жабу мақсатында КО ҚЕХС-ке сәйкес есеп саясатына сәйкес сақтық қорлар қалыптастырады.</p> <p>КАСС ашық көздердің кезеңдік мониторингін, халықаралық рейтингтердің өзгеруі туралы ақпаратты және КАСС контрагенттері туралы жалпы теріс ақпаратты іздестіруді жүргізеді.</p> <p>Клиринг орталығының активтерін инвестициялау саясаты эмитенттерге/контрагенттерге құралдар мен шектелімдерді инвестициялауға арналған шектелімдерді көздейді</p>
<p><i>Критерий 4</i> ҚНИ ҚНИ-дың дағдарысты маңызды операцияларды жүзеге асыруын және үздіксіз негізде қызметтер көрсетуін әлеуетті қиындатуға қабілетті сценарийлерді анықтауы және жұмыс істеуді қалпына келтіруді немесе реттеп тоқтатуды жоспарлау үшін мүмкіндіктердің толық спектрінің нәтижелілігін бағалауы тиіс. ҚНИ бағалау нәтижелерінің негізінде қызметті қайта бастау немесе реттелген тарату бойынша жоспарлар әзірлеуі тиіс. Қажет болған жағдайда ҚНИ тиісті құзыретті органдарға шешімдерді жоспарлау үшін қажетті ақпаратты ұсынуы тиіс</p>	<p>Ішінара сақталады</p>	<p>КАСС КАСС-тың аса маңызды операцияларды жүзеге асыруды және үздіксіз негізде қызметтер көрсетуді қиындатуға қабілетті сценарийлерді мыналардың:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) клирингілік қатысушылардың дефолтының ықтималдығы мен салдарын болжау мақсатында нарықтық, жүйелік, кредиттік тәуекелдерді және КАСС өтімділігін жоғалту тәуекелін стресс-тестілеу, сондай-ақ КАСС міндеттемелерін жабу үшін ағымдағы өтімділіктің жеткіліктілігін бағалау; 2) клирингілік қатысушыларға қызметтер көрсету процесінде жүйелердің істен шығу/істен шығу тәуекелін уақтылы анықтау және тәуекелді төмендету/болдырмау мақсатында тиісті шараларды әзірлеу мақсатында КАСС үшін клирингілік жүйелердің операциялық тәуекелдерін стресс-тестілеу шеңберінде әзірлейді. <p>Әдеттегі операциялық процедураларды тоқтата тұрудың ықтимал сценарийіне жылдам ден қоюға әзірліктің тиісті деңгейін қамтамасыз ету үшін КАСС-та Қызметтің үздіксіздігін басқару саясаты, Қызметтің үздіксіздігін қамтамасыз ету және қалпына келтіру ережелері (бұдан әрі</p>

		<p>– Ережелер) (KASE-мен келісу процесінде) бекітілді; Үздіксіздікті қамтамасыз ету және қызметті қалпына келтіру жоспарын (Биржамен бірлескен) (бұдан әрі - Жоспар) бекіту процесінде.</p> <p>КАСС жұмысын дағдарыстық жағдай тәртіптемесіне ауыстыру және Жоспарды жандандыру туралы шешім қызметтің аса маңызды түрлерін орындау процесін бұзуға немесе тоқтатуға әкеп соқтырған және қызметті қалпына келтірудің нысаналы уақыты ішінде күнделікті жұмыс істеу тәртіптемесі жағдайында оларды қалпына келтіру мүмкін болмаған жағдайда қабылданады.</p> <p>КАСС қызметінің үздіксіздігін қамтамасыз ету саясаты, ережелері және жоспары, оның ішінде сыртқы факторларды (төтенше жағдайлардың жаңа түрлерінің пайда болуы) ескере отырып, сондай-ақ өткізілетін тестілеу нәтижелері, Биржамен бірлесіп істен шығу тұрақтылығы жүйесін және/немесе IT-инфрақұрылымын жетілдіру бойынша кезең-кезеңімен қайта қаралады және өзектендіріледі.</p> <p>Ережелерде стандартты емес жағдай және қызметті одан әрі қалпына келтіру кезінде КАСС және басқа да ҚНИ арасында ақпарат алмасу жүйесі көзделген.</p> <p>Тұтастай алғанда, кез келген жағдайларда КАСС сыни қызметтерді ұсынудың үздіксіздігін қамтамасыз ету мақсатында Клирингтік ережелерде сипатталған ОК қорғау деңгейлерінің жалпы құрылымы және жұмыс істеуі КАСС ішкі құжаттарымен реттелетін бизнестің үздіксіздігін басқару жүйесі құрылды</p>
--	--	--

4. Кредиттік тәуекел

ҚНИ қатысушылар құратын өзінің кредиттік тәуекелдерін, сондай-ақ оның төлем, клиринг және есеп айырысу процестерін тиімді өлшеуді қамтамасыз етуге, мониторинг жүргізуге және басқаруға тиіс. ҚНИ қатысушылардың әрқайсысы жасайтын кредиттік тәуекелді толық көлемде және жоғары сенімділік дәрежесімен толық өтеу үшін жеткілікті қаржы ресурстарын қолдауға тиіс. Бұдан басқа, неғұрлым күрделі тәуекел-бейіні бар қызметті жүргізетін немесе бірнеше юрисдикцияда жүіе құрушы болып табылатын ОК неғұрлым жиынтықты тудыруға қабілетті екі ірі қатысушыны және аффилиирленген тұлғаларды қамтитын, бірақ төтенше, бірақ ықтимал нарықтық жағдайларда ОК-да неғұрлым жиынтық кредиттік тәуекелді тудыруға қабілетті әлеуетті дефолтпен шектелмейтін әлеуетті стрестік сценарийлердің кең спектрін жабу үшін жеткілікті қосымша қаржы ресурстарына ие болуы тиіс.

Барлық өзге ОК төтенше, бірақ ықтимал нарықтық жағдайларда ОК-ның неғұрлым жиынтық кредиттік тәуекелін тудыруы ықтимал қатысушылардың бірінің немесе оның аффилиирленген тұлғаларының дефолтын жабу үшін жеткілікті жалпы қаржы ресурстарын қолдауға тиіс.

Негізінен сәйкес келеді

Қағидаттың 3-критерийі қолданылмайды

<p><i>Критерий 1</i></p> <p>ҚНИ оның қатысушылары тудыратын кредиттік тәуекелдерді, оның төлем, клиринг және есеп айырысу процестерінен туындаған кредиттік тәуекелдерді басқарудың сенімді құрылымын құруы тиіс. Кредиттік тәуекел ағымдағы тәуекелдерден, әлеуетті болашақ тәуекелдерден немесе бір мезгілде тәуекелдердің екі түрінен туындауы мүмкін</p>	<p>Сақталады</p>	<p>КАСС Клирингілік ережелерге сәйкес клирингті жүзеге асыруға және ОК қызметіне байланысты кредиттік тәуекелді төмендету мақсатында мынадай шаралар қабылдайды:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ клирингілік қатысушының қаржылық жағдайына талаптар қояды; ✓ клирингілік қатысушыларға қамтамасыз етуді енгізу туралы талаптар қояды; ✓ өтінім беру кезінде клирингілік қатысушыны қамтамасыз етудің жеткіліктілігіне алдын ала бақылауды жүзеге асырады; ✓ қамтамасыз ету құнын және клирингілік қатысушылардың позицияларын қайта бағалауды және клирингілік қатысушыларды қамтамасыз етудің жеткіліктілігін бақылауды жүзеге асырады, жеткіліксіз болған жағдайда – КАСС клирингілік қатысушыларға қамтамасыз етуді енгізу туралы талап қояды (маржиналдық талап); ✓ кепілдік беру қорларын қалыптастырады; ✓ кепілдік беру қорларына жарналар ретінде ескерілетін бағалы қағаздар мен шетел валютасының құнын күн сайын қайта бағалауды жүзеге асырғаннан кем емес; ✓ клирингілік қатысушылардың рейтингіне байланысты қамтамасыз етуді енгізуге талаптар қояды; ✓ өз жауапкершілігін шектейді. <p>Бұдан басқа, КАСС тұрақты түрде:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ клирингілік қатысушылардың қаржылық жағдайына қойылатын талаптарға сәйкестігі мониторингін; ✓ барлық контрагенттердің қаржылық жағдайын бағалауды; ✓ контрагенттерде қаражатты орналастыру шектелімдерін, сондай-ақ сауда-саттық шектелімдерін белгілеуді; ✓ контрагенттердің Биржа алдындағы өз міндеттемелерін орындау қабілетіне елеулі теріс әсер етуі мүмкін ішкі және сыртқы оқиғалар мен факторлардың мониторингін жүзеге асырады. <p>КАСС кредиттік тәуекелді басқару жөніндегі тетіктерді, сондай-ақ тәуекелдер бейінін:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ нарықтық жағдайдың өзгеруіне; ✓ реттеудегі өзгерістерге;
--	------------------	--

		<p>✓ жаңа өнімдерді енгізуге және жобаларды іске асыруға байланысты олардың өзгеруіне қарай мерзім сайын қайта қарайды.</p> <p>КАСС мүшесінің қаржылық жай-күйінің мониторингі мыналарды:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) қолданылатын заңнаманың талаптарына сәйкес КАСС мүшесінің пруденциалдық нормативтерді және/немесе мәні жағынан ұқсас өзге де нормативтерді немесе көрсеткіштерді орындауын тексеруді; 2) КАСС мүшесінің Қазақстан Республикасының заңнамасында және Қазақстан Республикасының заңды тұлғалары болып табылатын КАСС мүшелері үшін – Мүшелік туралы қағидада және КАСС шетелдік мүшелері үшін – Мүшелік туралы қағидада белгіленген жарғылық және меншікті капиталдардың ең аз мөлшеріне қойылатын талаптарды орындауын бақылауды; 3) КАСС мүшелерінің қаржылық жай-күйін бағалау әдістемесіне сәйкес КАСС мүшесінің қаржылық жай-күйін бағалауды қамтиды. <p>КАСС мүшесінің заңнаманың және КАСС ішкі құжаттарының талаптарын сақтауын тексеруге мыналар:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) КАСС мүшесінің ақпаратты толық және уақтылы ашуын тексеру; 2) КАСС мүшесінің қаржылық жай-күйінің мониторингі; 3) КАСС мүшесінің тәуекелдерді басқару жүйесіне қойылатын талаптарды орындауын тексеру; 4) Биржа өткізетін сауда-саттыққа қатысу, сауда алдындағы және сауда-саттықтан кейінгі процедураларды және Биржа өткізетін сауда-саттыққа қатысу мен Биржаға мүшелікке байланысты КАСС-тың құрылымдық бөлімшелері өз құзыреттері шегінде және КАСС ішкі құжаттарына сәйкес жүзеге асыратын өзге де іс-әрекеттерді жүзеге асыру кезінде КАСС мүшесінің Қазақстан Республикасы заңнамасының және КАСС ішкі құжаттарының талаптарын орындауын тексеру кіреді. <p>Клиринг орталығының активтерін инвестициялау саясаты кредиттік және жүйелік тәуекелді төмендету мақсатында құралдар инвестициялауға шектелімдерді және эмитенттерге/контрагенттерге арналған шектелімдерді көздейді.</p> <p>Қызметтің үздіксіздігін басқару саясаты клирингілік және есептік процестердің үздіксіздігін тексеру мақсатында қызметтің үздіксіздігін қамтамасыз ету процедураларына тестілеу жүргізуді көздейді.</p>
--	--	---

		<p>Операциялық тәуекелдерді басқару жөніндегі шаралар ретінде тәуекелдерді басқару саясаты, атап айтқанда:</p> <p>процестерді тиімді құру тәуекелінің жеткіліксіздігі не ішкі ережелердің сақталуын бақылаудың әлсіздігі тәуекелімен: ішкі құжаттарда қызметті жүзеге асыру тәртібін регламенттеу, Клиринг орталығының ішкі құжаттарын және тәуекелдерді басқару бөлімшесімен жобалардың тәуекелдерін бағалау нәтижелерін келісу көзделген;</p> <p>Клиринг орталығының қызметін регламенттейтін ішкі құжаттарда кемшіліктердің немесе қателердің болуы, ішкі құжаттардың заңнама талаптарына сәйкес келмеуі тәуекелімен: Клиринг орталығының ішкі құжаттарында қызметті жүзеге асыру тәртібін регламенттеу, ішкі құжаттардың жобаларын Клиринг орталығының заңды және комплаенс бөлімшелерімен және тәуекелдерді басқару бөлімшелерімен келісу көзделген</p>
<p><i>Критерий 2</i></p> <p>ҚНИ кредиттік тәуекел көздерін анықтауы, кредиттік тәуекелдерді сандық бағалауды және мониторингін ұдайы жүргізуі, осындай тәуекелдерді бақылау үшін тәуекелдерді басқарудың тиісті құралдарын пайдалануы тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>КАСС үшін кредиттік тәуекел көздері КАСС ішкі құжаттарында белгіленген процедуралар негізінде анықталады.</p> <p>КО үшін кредиттік тәуекелдің негізгі көздері:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ клирингтік қатысушылар және олардың өз міндеттемелері бойынша жауап беру қабілеті; ✓ КАСС уақытша бос ақша қаражатын орналастыру (инвестициялау) кезінде контрагенттер мен эмитенттер; ✓ есеп айырысу ұйымдары; ✓ КАСС тауарларын/қызметтерін жеткізушілер болып табылады. <p>КАСС клирингтік қатысушылардың кредиттік тәуекелдерін бақылаудың мынадай тетіктерін пайдаланады:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ "төлемге қарсы жеткізу" немесе клирингтік қатысушылар тарапынан бағалы қағаздарды беруге кепілдік беретін алдын ала жеткізу қағидатын төлем жүзеге асырылғаннан кейін ғана қолдану; ✓ клирингтік қатысушылармен мәмілелер жасау алдында қамтамасыз етудің жеткіліктілігін алдын ала бақылау (pre-order validation); ✓ қаржы құралдары бойынша шектелімдер (тәуекел-параметрлер) белгілеу; ✓ мәмілелерді қамтамасыз етуге қойылатын талаптардың өзгеруі; ✓ тұрақты стресс- және бэк-тестілеу;

		<p>✓ барлық нарықтар бойынша клирингілік сақтық қорларды қалыптастыру.</p> <p>Қолданылатын тетіктердің нәтижелілігі нақты шеккен шығындарға қатысты, сондай-ақ көптеген бэк- және стресс-тестілердің көмегімен өлшенеді.</p> <p>Уақытша бос ақша қаражатын орналастыру (инвестициялау) кезінде контрагенттер мен эмитенттердің, сондай-ақ КО есеп айырысу ұйымдарының кредиттік тәуекелі Активтерді инвестициялау саясаты белгілейтін шектелімдер арқылы реттеледі.</p> <p>Клиринг орталығы үшін бағалы қағаздар бойынша есеп айырысу ұйымы ҚРҰБ-ның еншілес ұйымы болып табылатын "Бағалы қағаздар орталық депозитарий" АҚ (бұдан әрі – ОД) болып табылады. Рейтинг ҚР егемен рейтингіне теңестіріледі. Клиринг орталығының активтерін инвестициялау саясаты сенімді контрагент ретінде ОД-ға шектелімдер көздейді.</p> <p>Екінші деңгейдегі банктер, шетелдік банктер, халықаралық қаржы ұйымдары ақша бойынша есеп айырысу ұйымдары бола алады. Есеп айырысу ұйымдарының әрқайсысы үшін Активтерді инвестициялау саясаты есеп айырысу ұйымының рейтингіне байланысты шектелімдерді көздейді</p>
<p>Критерий 3</p> <p>Төлем жүйесі немесе БҚЕЖ кепілдікті қамтамасыз ету және өзге де осыған ұқсас қаржы ресурстарының көмегімен толық көлемде және жоғары сенімділік дәрежесімен қатысушылардың әрқайсысы тудыратын өзінің ағымдағы және олар болған кезде әлеуетті болашақ тәуекелдерін жабуға тиіс (Кепілдікті қамтамасыз ету туралы 5-қағидатты қараңыз). Есеп айырысу кепілдігі жоқ, бірақ қатысушылар өздерінің төлем, клиринг және есеп айырысу процестерімен құрылған кредиттік тәуекелдерге ұшырайтын кейінге қалдырылған нетто-есеп айырысулары бар төлем жүйелері немесе кейінге қалдырылған нетто-есеп</p>	<p>Қолданылмайды</p>	<p>КАСС-қа қолданылмайды.</p> <p>КАСС төлем жүйесінің немесе БҚЕЖ функцияларын жүзеге асырмайды</p>

<p>айырысулары бар БҚЕЖ жағдайында, ҚНИ жүйеде неғұрлым жиынтық кредиттік тәуекелді тудыруға қабілетті екі қатысушы және олардың аффилиирленген тұлғалары тарапынан тәуекелдерді жабу үшін кем дегенде жеткілікті ресурстарды қолдауға тиіс</p>		
<p><i>Критерий 4</i> ОК кепілдік депозиттерді және басқа да алдын ала төленген қаржы ресурстарын пайдалана отырып, қатысушылардың әрқайсысы құратын өзінің ағымдағы және әлеуетті болашақ тәуекелдерін толық көлемде және жоғары сенімділік дәрежесімен жабуға тиіс (Кепілдікті қамтамасыз ету туралы 5-қағидатты және Кепілдік жарна/депозит туралы 6-қағидатты қараңыз). Бұдан басқа, неғұрлым күрделі тәуекел бейіні бар қызметті жүргізетін немесе бірнеше юрисдикцияда жүйелі түрде маңызды болып табылатын ОК төтенше, бірақ ықтимал нарықтық жағдайларда ОК-да неғұрлым жиынтық кредиттік тәуекелді тудыруға қабілетті әлеуетті екі ірі қатысушыны және олардың аффилиирленген тұлғаларын қамтитын, бірақ міндеттемелерін орындамаумен шектелмейтін әлеуетті стресстік сценарийлердің кең спектрін жабу үшін жеткілікті қаржы ресурстарын қолдауға тиіс. Барлық өзге де ОК төтенше, бірақ ықтимал нарықтық жағдайларда ОК-ның ең көп жиынтық кредиттік тәуекеліне әкелуі мүмкін бір қатысушыны және оның аффилиирленген тұлғаларын қамтуға тиіс, бірақ дефолтпен шектелмейтін әлеуетті</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Ішінара қамтамасыз ету шарттарында жасалатын мәмілелер бойынша ішінара қамтамасыз етумен клирингілік қатысушының міндеттемелерді орындауын қамтамасыз ету ретінде КАСС:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ клирингілік шоттарда ескерілетін мәмілелер және осындай клирингілік қатысушылардың берілген өтінімдері бойынша және белгілі бір биржалық нарықтар үшін Клирингілік ережелерде белгіленген ерекшеліктерді ескере отырып есептелетін нетто-міндеттемелерді ішінара қамтамасыз етуге қойылатын талаптарды; ✓ тиісті биржалық нарықта кепілдік жарнаны енгізуге қойылатын талаптарды белгілейді. <p>Толық қамту шартымен жасалатын мәмілелер бойынша ішінара қамтамасыз етумен клирингілік қатысушының міндеттемелерді орындауын қамтамасыз ету ретінде КАСС осындай мәмілелерді жасасу нәтижесінде пайда болатын қаржы құралдарында нетто-міндеттемелерді толық жабу бойынша талаптарды белгілейді.</p> <p>Толық қамтумен клирингілік қатысушылардың міндеттемелерін орындауды қамтамасыз ету ретінде КАСС осындай клирингілік қатысушының барлық клирингілік шоттары бойынша нетто-міндеттемелерді толық жабуға қойылатын талаптарды белгілейді.</p> <p>Клирингілік қатысушы қамтамасыз етуді қамтамасыз етуді ұсынбайды және кепілдік жарналарды төлемейді.</p> <p>Ішінара қамтамасыз етілетін клирингілік қатысушы ОК-мен жасалған, бірақ есептелмеген мәмілелер, сондай-ақ ОК-мен мәмілелер жасауға берілген өтінімдер бойынша ішінара қамтамасыз ету шарттарымен:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) қор нарығында ішінара қамтамасыз етумен мәмілелер жасалатын сауда-клирингілік шот бойынша қор нарығының ерекшеліктеріне сәйкес есептелген бірыңғай шектелімнің мәні теріс болмаған мөлшерде;

<p>стрестік сценарийлердің кең спектрін жабу үшін жеткілікті қосымша қаржы ресурстарын қолдауға тиіс.</p> <p>Барлық жағдайларда ОК өзі қолдайтын жиынтық қаржы ресурстарының шамасының негіздемесін құжатпен ресімдеуі және оларды басқарудың тиісті тетіктері болуы тиіс.</p>		<p>2) валюта нарығында ішінара қамтамасыз етумен мәмілелер жасалатын сауда-клиринглік шот бойынша валюта нарығының ерекшеліктеріне сәйкес есептелген бірыңғай шектелімнің мәні теріс болмаған мөлшерде;</p> <p>3) деривативтер нарығында деривативтер нарығының ерекшеліктеріне сәйкес есептелген кепілдікті қамтамасыз ету мөлшерінде қамтамасыз етуді қалыптастыруға міндетті.</p> <p>Белгілі бір биржалық нарықта ішінара қамтамасыз етумен мәмілелер бойынша қамтамасыз ету ретінде қабылданатын қаржы құралдарының тізбесі Қаржы құралдарын Т+ тізіміне және Т+ қамтамасыз ету тізіміне енгізу тәртібіне сәйкес белгіленетін Т+ қамтамасыз ету тізімімен анықталады.</p> <p>ОК қатысуымен жасалатын мәмілелер бойынша есеп айырысуды аяқтау кепілдігі көп жақты неттинг және клиринглік қатысушылардың орындалмаған нетто-міндеттемелерін реттеуге арналған дефолт-менеджменттің көп сатылы жүйесін құру негізінде есеп айырысу жүргізу есебінен беріледі.</p> <p>Стресс-сценарийлердің кең спектрін, оның ішінде екі ірі клиринглік қатысушының бір мезгілде дефолтын жабу үшін КАСС жоғарыда сипатталған қорғау жүйесін пайдаланады.</p> <p>КАСС әлеуетті стресстік сценарийлердің кең спектрін жабу үшін қаржы ресурстарының жеткіліктілігін:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ жылына кемінде бір рет жүзеге асырылатын клиринглік қорлардың жеткіліктілігін қайта қарау; ✓ кешенді стресс-тестілеу шеңберінде бағалайды.
<p><i>Критерий 5</i></p> <p>ОК стресс-тестілеу өткізу арқылы төтенше, бірақ ықтимал нарықтық жағдайларда бір немесе бірнеше қатысушы міндеттемелерін орындамаған жағдайда қол жетімді өзінің жиынтық қаржы ресурстарының көлемін үнемі анықтап отыруы және жеткіліктілігін тексеруі тиіс. ОК шешім қабылдайтын тиісті ОК органдары алдында стресс-тестілеу нәтижелері туралы есептіліктің нақты</p>	<p>Ішінара сақталады</p>	<p>КАСС тоқсан сайын тоқсанның екінші айының соңғы жұмыс күнінен кешіктірмей қаржы құралдарының қамтамасыз ету тізімдеріне қабылдау талаптарына сәйкестігіне мониторингті жүзеге асырады.</p> <p>Мониторинг нәтижелері бойынша нарықтық тәуекелдер бөлімшесі қаржы құралдарының талаптарға сәйкестігі туралы қорытынды (бұдан әрі – Қорытынды) дайындайды және оны КАСС уәкілетті органдарының қарауына шығарады.</p> <p>Айрықша, бірақ ықтимал оқиғаларды іске асырған жағдайда (қаржы ресурстарын стресс-тестілеу) КАСС қызметінде туындайтын елеулі</p>

<p>процедураларына ие болуы және алынған нәтижелерді өздерінің жиынтық қаржы ресурстарының барабарлығын бағалау және шамасын өзгерту үшін пайдалануы тиіс.</p> <p>Стресс-тестілеу стандартты және алдын ала белгіленген параметрлер мен жол берулерді пайдалана отырып, күн сайын өткізілуі тиіс.</p> <p>Айына кемінде бір рет ОК ағымдағы және дамушы нарықтық жағдайларды ескере отырып, дефолттан қорғаудың талап етілетін деңгейін анықтау кезінде олардың сәйкестігін қамтамасыз ету үшін стресс-тестілеудің пайдаланылатын сценарийлеріне, модельдері мен базалық параметрлеріне жан-жақты және мұқият талдау жүргізуге тиіс.</p> <p>ОК стресс-тестілеуге мұндай талдауды клирингілік өнімдер немесе қызмет көрсетілетін нарықтар жоғары құбылмалылықты көрсеткен, өтімділігі төмен болған, сондай-ақ ОК қатысушылары позицияларының мөлшері немесе шоғырлануы едәуір өскен жағдайда жиі жүргізуге тиіс.</p> <p>ОК тәуекелін басқару моделін толық тексеру жылына кемінде бір рет жүргізілуі тиіс</p>		<p>тәуекелдерді іске асырудан болатын шығындарды жабу үшін КАСС қаржы ресурстарының жеткіліктілігі:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ жиынтық шығындарды жабу үшін КАСС жиынтық қаржы ресурстарының жеткіліктілігін; ✓ кепілдік беру қорларының жеткіліктілігін қамтиды. <p>Жиынтық қаржы ресурстарының жеткіліктілігі жиынтық шығындарды өтеу коэффициентінің мәнімен анықталады, ол КАСС жиынтық қаржы ресурстарының көлемі мен жиынтық шығындардың жиынтық қаржы ресурстарының көлеміне қатынасын білдіреді.</p> <p>КАСС жиынтық қаржы ресурстары капитал мен клирингілік қорлардың (кепілдік және сақтық) сомасымен берілген.</p> <p>КАСС қызметінде туындайтын елеулі тәуекелдерді стресс-тестілеу сценарийлерін іске асыру кезіндегі жиынтық шығындар:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ жосықсыз клирингілік қатысушылардың позицияларын жабудан болатын шығындарды (ОК кредиттік тәуекелі); ✓ КАСС контрагенттерінің/облигациялар эмитенттерінің міндеттемелерді орындамауынан болатын шығындарды/(КАСС инвестициялық қызметінің кредиттік тәуекелі); ✓ нарықтық көрсеткіштердің қолайсыз өзгеруі кезінде КАСС активтері мен пассивтерін қайта бағалаудан болатын шығындарды (нарықтық тәуекел) қамтуы мүмкін. <p>Стресс-тестілеу нәтижелері бойынша КАСС басқару органдары Жарғыда және КАСС-тың өзге де құжаттарында анықталған өз құзыретіне қарай КАСС тәуекелдерін төмендетуге бағытталған шараларды қолданысқа енгізу туралы шешім қабылдай алады:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ жеке клирингілік қамтамасыз ету шамасының/кепілдік қамтамасыз ету шамасын анықтау тәсілінің өзгеруі; ✓ кепілдік беру қорларына жарналар мөлшерін өзгерту/кепілдік беру қорына жарналар мөлшерін анықтау тәсілдерін қайта қарау; ✓ КАСС меншікті қаражатын (капиталын) ұлғайту; ✓ қаржы құралдарының тәуекел-параметрлерінің өзгеруі; ✓ КАСС тәуекелдерін төмендетуге бағытталған өзге де шаралар. <p>Стресс-тестілеу сценарийлері тұрақты негізде талданады. КАСС Басқармасы стресс-тестілеу параметрлері мен алғышарттарының</p>
---	--	---

		<p>ағымдағы экономикалық жағдайларға сәйкестігін және тиімділігін кезең-кезеңмен тексереді.</p> <p>Күн сайынғы негізде КАСС қаржы құралдарының тәуекел-параметрлерін КАСС уәкілетті органдары белгілеген есептік мөндерге сәйкестігіне есептеуді жүргізеді. Қажет болған жағдайда, қаржы құралдары бойынша белгіленген тәуекел-параметрлерді Басқарма жанындағы КАСС алқалы органы қайта қарайды және бекітуге шығарады.</p> <p>КАСС Тәуекелдерді басқару саясаты мен ережелеріне сәйкес тәуекелдерді басқару бөлімшесі тоқсан сайын кредиттік, нарықтық, жүйелік тәуекелдерді, сондай-ақ өтімділікті жоғалту тәуекелін стресс-тестілеуді КАСС айрықша, бірақ ықтимал тәуекелді оқиғалардың әлеуетті әсерін бағалау мақсатында жүргізеді.</p> <p>Тәуекелдерді басқару ережелеріне сәйкес КАСС-та қолданылатын стресс-тестинг моделін толық тексеруді тәуекелдерді басқару бөлімшесі жылына кемінде бір рет тәуекелдерді басқару бөлімшесіне жетекшілік ететін Басқарма мүшесіне тексеру нәтижелерін ұсына отырып жүргізеді</p>
<p>Критерий 6</p> <p>Стресс-тестілеуді өткізу кезінде ОК дефолтқа жол берген қатысушылар тұрғысынан да, тарату кезеңдеріндегі ықтимал баға өзгерістері тұрғысынан да тиісті стресс-сценарийлердің кең спектрінің салдарын ескеруі тиіс. Сценарийлер бағалардың тарихи құбылмалылығының ең жоғары мөндерін, бағалық детерминанттар мен кірістілік қисықтары сияқты басқа нарықтық факторлардың өзгерістерін, уақыттың әртүрлі кезеңдерінде дефолттың көптеген жағдайларын, қаржы және активтер нарықтарындағы бір мезгілдегі қысымды, сондай-ақ әртүрлі экстремалды, бірақ ықтимал нарықтық жағдайлардағы бірқатар перспективалық стресс-сценарийлерді ескеруі тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Стресс-тестілеудің көптеген жол берілетін болжамды сценарийлерін қалыптастыру үшін КО тәуекел-факторлардың экстремалды тарихи өзгерістерін есепке алады, содан кейін ағымдағы экономикалық жағдайды (қажет болған жағдайда) ескере отырып, оларды түзету үшін сараптамалық пайымдауды қолданады.</p> <p>ОК стресс-тестілеу сценарийлері:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ жоғарыда сипатталған қағидаларға сәйкес анықталатын негізгі тәуекел-факторлардың (валюта бағамдары, акциялар индекстері, кірістілік қисықтары, баға құбылмалылығы) төтенше өзгерістерін; ✓ клирингілік қатысушылардың/облигациялар эмитенттерінің/контрагенттерінің дефолттарын (екі ірі қатысушының дефолтын және екі ірі контрагенттің/КАСС инвестициялық портфелі облигацияларының эмитенттерінің дефолтын қоса алғанда); ✓ ақша қаражаты нысанында орналастырылған кепілдік қамтамасыз ету қаражатының әкетілуі нәтижесінде өтімділіктің қысылуын (өтімділікті стресс-тестілеу үшін); жекелеген тәуекел-факторларға сезімталдықты талдауды қамтиды.

		<p>КАСС Клирингілік ережелерінде кез келген клирингілік қатысушының дефолты нәтижесінде залалдарды жабуға мүмкіндік беретін қаржы ресурстарының құрылымы көзделген.</p> <p>Егер бұл қаржы ресурстары қатысушының дефолтының нәтижесінде залалдарды жабу үшін жеткіліксіз болған жағдайда, Клирингілік ережелер залалды және жосықсыз қатысушының позицияларын жосықсыз қатысушының позицияларына қарама-қарсы келетін жосықсыз қатысушылардың арасында бөлуге мүмкіндік береді.</p> <p>Адал клирингілік қатысушылардың талаптарын орындау үшін КАСС мынадай реттілікпен іс-қимылдарды жүзеге асырады:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ бос ақша қаражатын/бағалы қағаздарды пайдаланады; ✓ бос ақша қаражаты/бағалы қағаздар жеткіліксіз болған жағдайда жетіспейтін активті алу үшін своп мәмілелерін жасасады; ✓ бағалы қағаздар/ақша қаражаты жетіспеген жағдайда РЕПО мәмілелерін жасасады. <p>Клирингілік ережелерде көзделген процедуралар, оның ішінде позицияларды мәжбүрлеп жабу процедурасы өтімділікті жеткізушілер (клирингтің адал қатысушылары) алдындағы міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз етеді.</p> <p>Барлық нарықтардың клирингілік ережелерінде клирингілік қатысушы КАСС-тен хабарлама алғаннан кейін жарналарды пайдаланған жағдайда кепілдік беру қорының қаражатын өтеу көзделген.</p> <p>Бұдан басқа, қызметтің үздіксіздігін және қалпына келтіруді қамтамасыз ету үшін капиталдың қызмет көрсетудің үздіксіздігіне қауіп төндіретін деңгейге дейін төмендеуі (КАСС меншікті қаражатының (капиталының) жеткіліктілігі коэффициенттерінің минималды мәндеріне жақындау) жағдайында ОК іс-қимылы көзделген (Келісу процесіндегі жоспар)</p>
<p><i>Критерий 7</i></p> <p>ҚНИ өзінің қатысушыларының ҚНИ алдындағы міндеттемелеріне қатысты жеке немесе жиынтық дефолтының нәтижесінде ол көтеретін кредиттік шығындарды толық жабудың нақты ережелері мен процедураларын белгілеуге тиіс. Бұл ережелер мен процедуралар ҚНИ өтімділікті жеткізушілерден қарыз алған</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Клирингілік қызметті жүзеге асыру ережелері шеңберінде Клиринг орталығы өзіне ОК функцияларын ала отырып, дефолтты жабу үшін қамтамасыз ету пулының құрамына кіретін дефолт болған биржалық нарықтың клирингілік қорлары мөлшерінде өз жауапкершілігін шектеуді ескере отырып, әрбір адал клирингілік қатысушы алдындағы нетто-міндеттемелердің орындалуына кепілдік береді. Міндеттемелерін орындау үшін клирингілік қорлардың қаражаты пайдаланылған дәрменсіз клирингілік қатысушы оларды Клирингілік ережелерде белгіленген шарттармен және тәртіппен толық көлемде өтеуге міндетті.</p>

<p>қаражатты қайтаруды қоса алғанда, әлеуетті жабылмаған кредиттік шығындарды бөлуді реттеуге тиіс. Бұл ережелер мен процедуралар сондай-ақ ҚНИ қауіпсіз және сенімді жұмыс істеуін жалғастыра алатындай күйзелісті оқиға туындаған жағдайда іске қосатын ҚНИ қаржы ресурстарын толықтыру процесін анықтауға тиіс</p>		<p>Мәжбүрлеп таратуды жүзеге асыру кезінде мәмілелер жасасу, сондай-ақ Клиринг орталығының ОК-мен мәмілелер бойынша белгілі бір биржалық нарықта адал клирингілік қатысушылар алдындағы (оның ішінде өтімділік провайдерлері алдындағы) міндеттемелерін орындау нәтижелері бойынша құрылған дефолттық клирингілік қатысушының орындалмаған міндеттемелерін жабу мақсатында қамтамасыз етудің мынадай түрлері пайдаланылады: қаржы құралдары, дефолттық клирингілік қатысушының кепілдік жарнасы, дефолтқа және өзге де қамтамасыз етуге жол берілген биржалық нарықтың клирингілік сақтық қоры.</p> <p>Сонымен қатар Клирингілік ережелерде клиринг қорларын қалпына келтіру, дефолттық қатысушының орындалмаған міндеттемелерін өндіріп алу тәртібі және талаптарды ішінара орындау мақсатында бөлу (аллокация) процедуралары белгіленеді</p>
<p>5. Кепілдікті қамтамасыз ету <i>Өзінің кредиттік тәуекелін немесе өз қатысушыларының кредиттік тәуекелін басқару үшін кепілдікті қамтамасыз ету талап етілетін ҚНИ төмен кредиттік тәуекелмен, өтімділік тәуекелімен және нарықтық тәуекелмен кепілдікті қамтамасыз етуді қабылдауға тиіс. Бұдан басқа, ҚНИ жеткілікті консервативті ең төменгі мөлшерлемелер мен шоғырлану шектелімдерін белгілеуге және сақтауды қамтамасыз етуге тиіс.</i> Сәйкес келеді</p>		
<p><i>Критерий 1</i> Әдетте, ҚНИ кепілдікті қамтамасыз ету ретінде қабылдайтын активтердің түрлерін (әдетте) төмен кредиттік тәуекелі, өтімділік тәуекелі және нарықтық тәуекелі бар активтермен шектеуге тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Ішінара қамтамасыз ету шарттарында орталық контрагентпен мәмілелер бойынша қамтамасыз ету ретінде қабылданатын қаржы құралдары:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ валюта нарығында – Т+ қамтамасыз ету тізіміне енгізілген валюталар; ✓ қор нарығында – "Т+ қамтамасыз ету тізіміне" енгізілген бағалы қағаздар мен валюталар; ✓ деривативтер нарығында – ұлттық валюта және АҚШ доллары болып табылады. <p>Қаржы құралын Т+ қамтамасыз ету тізіміне енгізу және оның көрсетілген тізімде болуы үшін мұндай қаржы құралы мынадай критерийлерге сәйкес келуге тиіс:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Т+ тізіміне енгізілуі; 2) өтімділік пен сенімділікке қойылатын талаптарға сәйкес келуі;

		<p>3) Қазақстан Республикасының мемлекеттік бағалы қағаздарына және мемлекеттік емес облигацияларға қатысты белгілі бір талаптарға сәйкес келуі;</p> <p>4) қаржы құралдарын Т+ тізіміне енгізуге қойылатын талаптарға сәйкестігіне мониторинг жүргізу күні көрсетілген мониторинг жүргізу күнінің алдындағы қатарынан күнтізбелік 6 (алты) ай ішінде:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ мұндай қаржы құралының эмитенті өз міндеттемелерін орындамаған немесе қарау нәтижесінде қаржы құралы осы Тәртіппен белгіленген сенімділік критерийлерін қанағаттандыруды тоқтатқан Клиринг орталығы осындай қаржы құралы эмитентінің қаржылық жай-күйінің нашарлағанын куәландыратын ақпаратты алған; ✓ эмитенттің немесе осындай қаржы құралына рұқсаттама беру бастамашысының бағалы қағаздар шығарылымы аңдатпаларына жоспарланған өзгерістер, облигациялық бағдарлама шығарылымының аңдатпаларына және облигациялар үшін купондық сыйақыны өтеу, төлеу тәртібі мен мерзімдерін, төлеу, сондай-ақ осындай төлемдерді жүзеге асыру үшін ұстаушылар тізілімін тіркеу мерзімдерін, купондық төлемдердің мөлшерін, облигациялар үшін номиналдық құнын, сондай-ақ оның құнын, айналыс мерзімдерін, купондық сыйақыны немесе дивидендтерді төлеу мерзімдері мен мөлшерін анықтауға әсер ететін бағалы қағаздың өзге де сипаттамаларын анықтайтын өзге де құжаттар туралы ақпаратты ашуға қойылатын талаптарды орындамауы жағдайларының басталуы; ✓ эмитенттің немесе осындай қаржы құралына рұқсаттама беру бастамашысының бағалы қағаздар эмитентінің корпоративтік оқиғалары туралы ақпаратты ашуға қойылатын талаптарды орындамау жағдайлары басталған; ✓ осы қаржы құралының эмитентін осы қаржы құралын сатып алу/айырбастау туралы хабарландыру; ✓ нарық конъюнктурасының, қаржы құралдары бағаларының елеулі түрде өзгерген, нарықтардың құбылмалылығы артқан өзге де жағдайлар болмаған; <p>5) қаржы құралына қатысты бір сауда-саттық күні ішінде орындалмаған міндеттемелерді мәжбүрлеп таратуды жүзеге асыру мүмкіндігі туралы ОК өтімділігін басқаруға жауапты бөлімшенің талдамалық пікірі бар;</p>
--	--	---

		6) шетел валютасына қатысты осындай шетел валютасын шоғырландырудың бекітілген шектелімінің мәні баламада кемінде 10 (он) миллиард теңгені құрайды
<i>Критерий 2</i> ҚНИ бағалаудың пруденциялық әдістерін белгілеуі және стресті нарықтық жағдайларды ескере отырып, үнемі тестіленетін дисконттарды анықтауы тиіс	Сақталады	КАСС ОК ретінде күн сайын: 1) КАСС ішкі құжаттарында анықталған тәртіппен қаржы құралдарының тәуекел-параметрлерінің (бастапқы маржа мөлшерлемелерінің және шоғырлану мөлшерлемелерінің) жаңа мәндерін белгілейді; 2) клирингілік қатысушылардың қамтамасыз етілуін және ашық позицияларын қайта бағалауды жүргізеді; 3) әрбір сауда-клирингілік шот үшін ОК-мен мәмілелер бойынша қамтамасыз етудің жеткіліктілігін есептеуді жүзеге асырады және margin-call (ол болған жағдайда) белгілейді
<i>Критерий 3</i> Проциклдық түзетулерге қажеттілікті азайту үшін, ҚНИ стресті нарықтық жағдайлар кезеңдерін барынша мүмкін және ақылға қонымды дәрежеде ескеретін тұрақты және консервативті дисконттар белгілеуі тиіс	Сақталады	КАСС қаржы құралдарының тәуекел-параметрлерін КАСС ішкі құжаттарында анықталған тәртіппен есептейді және белгілейді. Проциклділікті барынша азайтуға соның ішінде қаржы құралдарының тәуекел-параметрлерінің ең төменгі шекті деңгейін пайдалану есебінен қол жеткізіледі
<i>Критерий 4</i> Егер бұл бағаға елеулі қолайсыз әсерсіз оларды тез жою мүмкіндігін айтарлықтай төмендетуі мүмкін болса, ҚНИ белгілі бір активтерді шоғырландырудан аулақ болуы тиіс	Сақталады	КАСС талданатын нарықтық көлемдер негізінде шоғырлану шектелімдерін белгілейді. Клирингілік қатысушылардың позициялары, сондай-ақ осындай шектелімдерден асатын қамтамасыз ету қаржы құралдарының тәуекел-параметрлерінің неғұрлым жоғары мөлшерлемелері бойынша қайта бағаланады. КАСС шоғырлану шектелімдерін КАСС ішкі құжаттарында белгіленген тәртіппен қайта бағалайды
<i>Критерий 5</i> Трансшекаралық кепілдікті қамтамасыз етуді қабылдайтын ҚНИ оны пайдалануға байланысты тәуекелдерді жұмсартуға және оны уақтылы пайдалану мүмкіндігін қамтамасыз етуге тиіс	Сақталады	КАСС шетел валютасы нысанында қабылдайтын қамтамасыз ету осы банктермен жасалған келісімдер негізінде КАСС корреспондент банктерінде ескерілуі мүмкін. КАСС тек сенімді корреспондент банктермен (инвестициялық рейтингпен) шарттар жасасу жолымен трансшекаралық кепілдікті қамтамасыз етуді қабылдауға байланысты тәуекелдерді азайтады
<i>Критерий 6</i>	Сақталады	КАСС қамтамасыз етуді басқару жүйесінің негізгі сипаттамаларына мыналар жатады:

<p>ҚНИ жақсы ұйымдастырылған және операциялық икемділігі бар кепілдікті қамтамасыз етуді басқару жүйесін пайдалануға тиіс</p>		<ul style="list-style-type: none"> ✓ қамтамасыз етудегі активтерді тексеру мақсатында тиісті позициялар секілді соңғылары сауда-клирингтік шоттарда есепке алынады; ✓ КАСС қамтамасыз етудегі активтерді басқару жүйесі клиенттердің меншікті шоттарында да, сондай-ақ клиенттік шоттарда да (омнибус және оқшауланған) қамтамасыз етуді есепке алуға жол береді; ✓ қамтамасыз етуді есепке алу жүргізілетін сол шоттар келісімшарттар бойынша жеткізу үшін пайдаланылады, бұл клирингке қатысушылар үшін қосымша операциялық икемділік береді; ✓ КАСС қамтамасыз етудегі активтерді басқару жүйесі бір күн шеңберінде (қамтамасыз етудегі активтердің жеткіліктілігі тексерілгеннен кейін) қамтамасыз етуді енгізуге, алып қоюға, шоттар арасында аударуға, алмастыруға және сатуға мүмкіндік береді. <p>Клирингтік қатысушылар қамтамасыз етуді есепке алуға арналған шоттарды КАСС-пен операцияларды қамтамасыз ету мақсатында ғана пайдалана алады, клирингтік қатысушылар КАСС алдындағы міндеттемелерін орындамаған жағдайда қамтамасыз етуді іске асыру құқықтары Қазақстан Республикасының бағалы қағаздар нарығы туралы заңнамасында, сондай-ақ Клирингтік ережелерде бекітілген.</p> <p>Клирингтік қатысушылар қамтамасыз ету ретінде ұсынған бағалы қағаздарды КАСС қайта пайдалану мүмкін емес. Бұл ретте КАСС клирингтік қатысушылар ұсынған ақша қаражатын өз мүдделеріне пайдалануға құқылы.</p> <p>Қамтамасыз етуді басқару жүйесі операциялық икемділіктің жоғары деңгейіне ие және нарықтық конъюнктурадағы немесе клирингтік қатысушылардың позицияларындағы өзгерістерді дереу ескеруге мүмкіндік береді.</p> <p>Қамтамасыз етудің жеткіліктілігін тексеру ағымдағы позициялар мен белсенді өтінімдерді қамтамасыз етуді бағалау арқылы жүргізіледі, барлық позициялар дереу назарға алынады</p>
<p>6. Кепілдік депозит <i>ОК тәуекелдерді ескеретін және үнемі қайта қаралатын кепілдік депозиттердің тиімді жүйесінің көмегімен барлық өнімдер бойынша оған қатысушылар құратын өздерінің кредиттік тәуекелдерін жабуға тиіс.</i> Сәйкес келеді</p>		

<p><i>Критерий 1</i></p> <p>ОК өзі қызмет көрсететін әрбір өнімнің, портфельдің және нарықтың тәуекелдерімен және сипатты ерекшеліктерімен салыстырылатын кепілдік депозиттердің деңгейін белгілейтін кепілдік депозиттер жүйесіне ие болуы тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>КАСС қамтамасыз етуге қойылатын талаптарды есептеу жүйесі клирингілік қатысушыларға дефолт-менеджмент процедурасын қолданған жағдайда КАСС залалдарының әлеуетті мөлшерін анықтау үшін сценарийлік талдауды пайдаланады.</p> <p>Қазіргі уақытта КАСС-те қамтамасыз етуге қойылатын талаптарды анықтау кезінде пайдаланылатын тәуекел параметрлерін есептеу тәртібі, сондай-ақ қамтамасыз етудің жеткіліктілігін есептеу қағидаттары құжатпен бекітілген.</p> <p>Қамтамасыз етуге қойылатын талаптың мөлшері бағалық ауытқулардың, өтімділіктің ерекшеліктерін және әрбір қызмет көрсетілетін қаржы құралдарының құрылымын ескереді, сондай-ақ ықтимал залалдарды бағалауға мүмкіндік береді.</p> <p>КАСС клирингілік жүзеге асыратын барлық мәмілелер сауда-саттық жүйесінде мақұлданғанға дейін КАСС маржалау моделін пайдалана отырып, қолда бар қамтамасыз етуге қарсы барлық мәмілелерді тексеруді білдіретін алдын ала тексеруге жатады. Нәтижесінде, жаңа мәмілелер клирингілік қатысушылар позицияларының қамтамасыз етілмеуіне әкеле алмайды. Қамтамасыз етудің жетіспеушілігі позицияларды қайта бағалау нәтижесінде немесе тәуекел параметрлері өзгерген жағдайда ғана туындауы мүмкін.</p> <p>Егер клирингілік қатысушыларда қамтамасыз ету жетіспеушілігі туындаған жағдайда, КАСС мынадай шараларды қабылдайды:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ клирингілік қатысушының позицияларын ұлғайтуға тыйым салады (қамтамасыз етудің жетіспеушілігі жойылмаса, қамтамасыз етуге қойылатын талаптарды төмендететін мәмілелерге ғана жол беріледі); ✓ клирингілік қатысушыға клирингілік сессия шеңберінде қамтамасыз етуді (маржин-колл) жеткізу жөніндегі талапты жібереді. <p>КАСС, клирингілік қатысушылар жасайтын барлық іс-әрекеттер, сондай-ақ КАСС-тың ОД-мен өзара іс-қимылы Клирингілік ережелерде белгіленген мерзімде жүргізіледі. КАСС, егер клирингілік қатысушылар маржиналдық талаптарды орындау жөніндегі өз міндеттемелерін орындамаған болса, клирингілік қатысушылардың дефолтын жариялау арқылы, сондай-ақ осындай клирингілік қатысушылардың позицияларын жабу арқылы маржиналдық талаптарды орындау мерзімдерінің сақталуын қамтамасыз етеді</p>
--	------------------	---

<p><i>Критерий 2</i></p> <p>ОК өзінің кепілдік депозиттер жүйесінде пайдаланылатын бағалар туралы уақтылы деректердің сенімді көзі болуы тиіс. Бұдан басқа, ОК баға туралы деректер жоқ немесе сенімсіз болып табылатын жағдайларда пайдалану үшін процедураларды және бағалаудың сенімді моделін қолдануы тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Баға туралы деректердің негізгі көзі КАСС нарықтарындағы тиісті құралдар бойынша клирингілік қатысушылардың өтінімдері мен мәмілелері туралы өзекті ақпарат болып табылады.</p> <p>Сонымен қатар КАСС балама ретінде және сапаны бақылау мақсатында басқа нарықтық деректерді жеткізушілердің өзекті ақпаратын пайдаланады.</p> <p>КАСС маржалау моделіне арналған нарықтық деректер КАСС меншікті базасынан, оның ішінде Биржа нарықтарындағы сауда белсенділігі туралы деректерді білдіреді. Бұдан басқа, биржадан тыс баға белгілеу көздері нарықтық деректерді басқа да жеткізушілер болып табылады. Тек релевантты және уақтылы баға ақпараты ғана пайдаланылады. Ақпараттың сенімділігі сараптамалық бағаланады. КАСС интернет-ресурсында ашылатын әдіснама ақпараттың сенімді және уақтылы болып табылатындығын анықтау үшін пайдаланылатын критерийлерді, сондай-ақ КАСС есептік бағаларын анықтау тәртібін сипаттайды</p>
<p><i>Критерий 3</i></p> <p>ОК тәуекелдерді ескеретін бастапқы маржаның модельдері мен параметрлерін пайдалануға және қатысушының дефолтынан кейін маржаны соңғы енгізу мен позицияларды жою арасындағы аралықта қатысушыларға қатысты өзінің әлеуетті болашақ тәуекелдерін жабу үшін жеткілікті маржиналдық талаптарды әзірлеуге тиіс. Бастапқы маржа болашақ тәуекелдерді болжамды бөлуге қатысты әрбір жеке жағдайда белгіленген сенімгерлік ықтималдық деңгейіне кемінде 99 пайызға сәйкес келуге тиіс.</p> <p>Портфель деңгейіндегі маржаны анықтайтын ОК үшін осы талап әрбір портфель бойынша болашақ тәуекелдерді бөлуге қолданылады.</p> <p>Маржаны неғұрлым егжей-тегжейлі, мысалы қосалқы портфель немесе өнім деңгейінде есептейтін ОК үшін болашақ</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Модельде қолданылатын негізгі тәсіл ең нашар сценарийді іздеу болып табылады. Бастапқы маржа моделі құралдардың ерекшеліктерін ескереді және сондықтан олардың әрқайсысының ерекшеліктерін ескеретін шағын айырмашылықтармен қолданылады.</p> <p>Маржалау модельдерінде пайдаланылатын сценарийлер тарихи деректерде, сондай-ақ тәуекел факторларының өзгеруінің әлеуетті сценарийлерін ескере отырып калибрленеді.</p> <p>Маржалау моделі мынадай жорамалдарға негізделген:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ әлеуетті болашақ позициялар клирингке қатысушылардың позицияларын қайта бағалауға әкелетін бағалардың ықтимал ауытқуларының нәтижесі болып табылады. ✓ клирингілік қатысушының дефолты жағдайында тарату кезеңі ішінде бағаның ауытқуы салдарынан болған залалдар қалыпты нарықтық жағдайларда қорғаудың бірінші деңгейі ретінде қатысушыны қамтамасыз ету құралдарынан жабылуға тиіс. <p>Қамтамасыз етуге қойылатын талап портфель деңгейінде есептеледі, бірақ соған қарамастан КАСС қамтамасыз етуді есептеу моделінде іргелі растау мен валидациядан өткен әсерлерді ғана ескереді.</p> <p>Әрбір құрал бойынша жабу мерзімдерін анықтау кезінде КАСС оның өтімділігінің ағымдағы деңгейін (сауда-саттық көлемдерін және т.б.), нақты өнімнен өтімділіктің ықтимал әкетілуін ескереді, сондай-ақ</p>

<p>тәуекелдерді бөлу жөніндегі талап тиісінше сақталуы тиіс.</p> <p>Модель (а) клирингін ОК жүзеге асырылатын өнімдердің белгілі бір түрлерін тиімді хеджирлеу немесе жою үшін уақытша көкжиектерді консервативтік бағалауды қамтуы тиіс (оның ішінде стресті нарықтық жағдайлар кезінде), (b) әрбір тиісті өнім бойынша тәуекел факторларын және әр түрлі өнімдерге портфельдік тәуекелдердің әсерін ескеретін кредиттік тәуекелді өлшеудің тиісті тәсілін қамтуға және (с) тұрақсыздандырушы проциклдық өзгерістерге қажеттілікті барынша ықтимал және ақылға қонымды дәрежеде шектеуге тиіс</p>		<p>тұтастай алғанда ықтимал хеджирлеу құралдарының барлық спектрін қарайды. Үлкен позицияларды жою үшін өтімділікке қажеттілік неғұрлым өткір болып есептелетін нарықтарда да КАСС шоғырлану шектелімдерінен асқан жағдайда қаржы құралдарының тәуекел-параметрлерінің жоғары мөлшерлемелерін пайдаланады. Шектелімдердің өзі және тиісті тәуекел-параметрлері тиісті қаржы құралы бойынша бағада елеулі өзгерістерді болдырмау үшін неғұрлым ұзақ уақыт аралығында өткізілетін позицияларды біртіндеп жабу туралы болжамға сүйене отырып анықталады.</p> <p>Тәуекел-параметрлерді анықтау кезінде КАСС макроэкономикалық конъюнктураның өзгеруі тұрғысынан пайдаланылатын деректердің релеванттылығы, сондай-ақ қолжетімді кезеңде әрекет еткен құралға тән тәуекел-факторлардың өзектілігі сияқты сапалық көрсеткіштерді назарға ала отырып, жасалатын мәмілелер бойынша тарихи деректерді пайдаланады.</p> <p>Портфель құралдарының өтімділік құрылымына және дефолтер портфелі шеңберінде хеджирлеу әсерінің әсеріне байланысты КАСС залалдарды барынша азайту тұрғысынан позицияны жоюдың оңтайлы стратегиясын таңдайды</p>
<p><i>Критерий 4</i></p> <p>ОК ағымдағы нарықтық бағалар негізінде қатысушылардың позицияларын бағалауды жүргізуге және бар тәуекелдердің өсуін шектеу мақсатында вариациялық маржаны күніне кемінде бір рет алуға тиіс. ОК қатысушыларға жоспарлы да, жоспардан тыс да қосымша маржа немесе төлемдер енгізу туралы күнделікті талаптарды қою үшін тиісті органға, өкілеттіктерге және операциялық мүмкіндіктерге ие болуы тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>КАСС қатысушының сауда-саттық белсенділігіне байланысты қамтамасыз етудің жетіспеушілігі жағдайлары туындамауы үшін барлық өтінімдерді қамтамасыз етудің жеткіліктілігіне алдын ала тексеру жүргізеді.</p> <p><i>Қор нарығында</i></p> <p>Клирингілік қатысушының әрбір клирингілік шоты бойынша бірыңғай шектелімді (оның шеңберінде клирингілік қатысушылар қамтамасыз етусіз мәмілелер жасай алатын қамтамасыз ету құнын) есептеу арқылы қор нарығына клирингілік қатысушылардың клирингілік шоттары (меншікті немесе клиенттік) бойынша қамтамасыз етудің жеткіліктілігін бақылау көзделген. Егер маржалық қамтамасыз етудің жеткіліктілігін тексеру нәтижелері бойынша бірыңғай шектелім теріс мәнді құраса, клирингілік қатысушыларға маржалық талапты орындау қажеттігі туралы хабарлама, бірыңғай шектелімнің мәні оң мәнді (margin-call) қабылдайтын мөлшерде маржалық қамтамасыз етуді жетілдіру туралы есеп ағымдағы клирингілік күн сағат 14:00-ден кешіктірілмей жіберіледі.</p> <p><i>Валюта нарығында</i></p>

		<p>Бірыңғай шектелімнің мәні негізінде валюта нарығының клирингілік қатысушысын қамтамасыз етудің жеткіліктілігін бақылау көзделген. Егер қамтамасыз етудің жеткіліктілігін тексеру нәтижелері бойынша бірыңғай шектелім теріс мәнді құраса, онда клирингілік есепте клирингілік қатысушының бірыңғай шектеліммен теріс мәнді жасау нәтижесінде туындаған қамтамасыз етуді (margin call) жеткізу қажеттігі туралы талаптар көрсетіледі.</p> <p>Талап бірыңғай шектелімнің мәні теріс болуын тоқтатқан уақытта, ағымдағы клирингілік күннің 14:00-ден кешіктірмей орындалды деп есептеледі.</p> <p>Тараптар валюталық своп/жеткізу фьючерстері операциялары бойынша бір-біріне ақша қаражатының теңдегі сомасын, мөлшері базалық актив бағасының өзгеруіне байланысты болатын вариациялық маржаны мезгіл-мезгіл төлеуге міндетті. Вариациялық маржа мәміле жасалған күні есептеледі және валюталық своп/жеткізу фьючерсы операциясы жасалған күннен кейінгі есеп айырысу күнінен бастап валюталық своп/жеткізу фьючерсті жабу мәмілесі бойынша міндеттемелерді орындау күніне дейінгі кезеңде қоса төленеді.</p> <p><i>Деривативтер нарығында</i></p> <p>Деривативтер нарығының клирингілік қатысушыларын кепілді қамтамасыз ету көзделген.</p> <p>Деривативтер нарығына клирингілік қатысушының сауда-клирингілік шоты бойынша нетто-талаптарды/нетто-міндеттемелерді анықтау үшін КАСС соңғы клирингілік сессияны өткізу барысында тиісті туынды қаржы құралының ерекшелігімен анықталған тәртіппен есептелетін вариациялық маржаны пайдаланады және клирингілік қатысушы жасасқан әрбір мәміле бойынша вариациялық маржаның сомаларынан құралады. Егер клирингілік қатысушының қамтамасыз ету шотындағы (меншікті немесе клиенттік) ақша сомасы клирингілік қатысушыда кепілдік қамтамасыз етудің қажетті мөлшерінен аз болса, келесі клирингілік күні сағат 13.00-ге дейін margin-call орындау бойынша міндеттеме пайда болады</p>
<p><i>Критерий 5</i></p> <p>Қосымша маржа енгізу жөніндегі талаптарды есептеу кезінде ОК клирингі өзі өзі жүзеге асыратын өнімдерге қатысты, сондай-ақ егер бір өнім бойынша тәуекел</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Егер әртүрлі бағыттағы позициялар бірдей қаржы құралы бар мәмілелерден қалыптасқан жағдайда, КАСС жасалған мәмілелер бойынша қамтамасыз етуге қойылатын талаптарды төмендетуге жол береді.</p>

<p>басқа өнім бойынша тәуекелмен едәуір дәрежеде байланысты болса, ол клирингті басқа ОК-мен бірлесіп жүзеге асыратын өнімдерге қатысты талап етілетін маржаны өзара есепке алуға немесе азайтуға жол беруге құқылы.</p> <p>Екі немесе одан да көп ОК кросс-маржаны (айқаспалы кепілдік депозиттер) қолдануға құқылы болған жағдайда, олардың тиісті қауіпсіздік шаралары және тәуекелді басқарудың үйлестірілген жалпы жүйесі болуы тиіс</p>		<p>КАСС қатысушылардың қаржы құралдары мен портфельдері бойынша қайта бағалауды жабу үшін қамтамасыз етудің жеткіліктілігін күнделікті бәк-тестілеудің көмегімен портфель әсерінің сенімділігін бақылайды.</p> <p>КАСС басқа орталық контрагенттермен кросс-маржалау бойынша келісімдері жоқ</p>
<p>ОК қатаң күнделікті бәк-тесттер және кем дегенде айына бір рет, ал қажет болған жағдайда жиірек сезімталдықты талдау арқылы маржа мен жалпы маржа өтемінің өз моделінің жұмыс істеу тиімділігін талдауға және мониторингтеуге тиіс. ОК өзі клирингті жүзеге асыратын барлық өнімдер бойынша маржа моделінің теориялық және эмпирикалық қасиеттерін тұрақты түрде бағалауы тиіс. Модель жабынының сезімталдығына талдау жүргізу кезінде ОК параметрлер мен жорамалдардың кең спектрін ескеруі, ықтимал нарықтық жағдайларды, оның ішінде өзі қызмет көрсететін нарықтарда орын алған неғұрлым жоғары құбылмалылық кезеңдерін және бағалар арасындағы корреляциядағы экстремалдық өзгерістерді қоса көрсетуі тиіс</p>	Сақталады	<p>Тәуекел-параметрлердің мөлшерлемелерін кері тестілеу мөлшерлемелердің тесілу жиілігіне сүйене отырып, тәуекел-параметрлерді белгілеу кезінде күн сайын жүргізіледі</p>
<p><i>Критерий 6</i></p> <p>ОК өзінің кепілдік депозиттер жүйесін үнемі тексеріп, бағалауы тиіс</p>	Сақталады	<p>Мерзімді (жылына бір рет) тестілеу және модель параметрлерінің ішкі валидациясы жүзеге асырылады. Модельдердің сапасын бағалау нәтижелері, сондай-ақ оларды өзгерту жөніндегі ұсыныстар Басқарманың қарауына шығарылады</p>
<p>7. Өтімділік тәуекелі</p>		

ҚНИ өзінің өтімділік тәуекелін тиімді бағалауға, бақылауға және басқаруға тиіс. ҚНИ күніне төлемдер бойынша есеп айырысуды жүзеге асыру үшін барлық қажетті валюталарда жеткілікті өтімді ресурстарды қолдауға тиіс және, қажет болған жағдайда бір күн немесе жоғары сенімділік дәрежесімен бірнеше күн ішінде қатысушының және оның аффилиирленген тұлғаларының дефолтын қамтитын, бірақ олармен шектелмейтін әлеуетті стресстік сценарийлердің кең спектріне сәйкес, төтенше, бірақ ықтимал нарықтық жағдайлардағы өтімділік бойынша ҚНИ-дың неғұрлым жиынтық міндеттемелеріне әкелуге қабілетті.

Қазынашылық КАСС құрылымдық бөлімшелерінен алынатын ақпаратты пайдалана отырып, математикалық әдістермен және өзге де императивтік әдістермен болжауды жүзеге асыра отырып, өтімділік тәуекелін бағалайды және басқарады. Қажет болған жағдайда Қазынашылық уәкілетті органдардың шешімі бойынша КАСС бөгде ұйымның (брокерлік ұйым) көмегімен өтімді ресурстарды тартуы не дефолт менеджменті процедуралары шеңберінде өтімді ресурстарды тартуы мүмкін (CPSS – IOSCO 13-қағидаты).

ОК негізгі сауда-саттық сессиясы ішінде Провайдер Банктермен (CNY, EUR, RUB валюталары бойынша) СВОП операцияларын жасау және сатып алу/сату туралы келісімдері және ҚР ҰБ-мен (орталық эмитент банкпен) ОК өтімділігін сауда-саттық күні 18:30-ға дейін мерзімділік және қайтарымдылық (USD, KZT) қағидаттарында беру туралы келісімі бар.

КАСС EUR және RUB валюталары бойынша желілер жоғары сенімділік дәрежесіне ие емес және жоғары стресті нарықтық жағдайларда қол жетімді болмауы мүмкін деп есептейді.

ОК экстремалды, бірақ объективті нарықтық жағдайларда ОК үшін өтімділік бойынша ең көп жиынтық міндеттемеге алып келетін клирингілік қатысушылардың ірі біріктірілген позициясын бағалау сценарийлерінде стрессі бар.

Негізінен сәйкес келеді

Қағидаттың 3-критерийі қолданылмайды

Критерий 1

ҚНИ-дың оған қатысушылар, есеп айырысу банктері, ностро-агенттер, депозитарий банктер, өтімділікті жеткізушілер және басқа ұйымдар құратын өтімділік тәуекелін басқарудың сенімді жүйесі болуы тиіс

Ішінара сақталады

ОК қатысушылар алдындағы міндеттемелерді орындау үшін өз пайдасына кіріс төлемдеріне сүйенеді. Қатысушылар тарапынан төлем тәртібін әртүрлі себептермен, оның ішінде негізгі сауда-саттық сессиясы аяқталғаннан кейін техникалық себептермен бұзған жағдайда, ОК-да сауда-саттық сессиясынан тыс өз міндеттемелерін жабу үшін қажетті өтімділікті тарту құралдары жоқ. 13-қағидатқа сәйкес дефолттарды реттеу жағдайларын қоспағанда, ОК маржалық жарналарды инвестициялау есебінен сатып алынған брокер арқылы қайталама нарықта қаржы құралдарын сату жолымен өтімділікті алдын ала дайындауға немесе брокер арқылы өтімділікті қамтамасыз ету үшін ақша нарығында операцияларды жүзеге асыруға мүмкіндігі бар. Алайда бұл мүмкіндіктер өтімділік тәуекелін толық жаба алмайды, өйткені дефолттың басталуын толық болжау мүмкін емес.

ҚР заңнамасына сәйкес, ОК сауда-саттықты ұйымдастыру жөніндегі қызметті қоса атқаруына байланысты брокерлік ұйымды тарта отырып, ОК тәуекел-менеджменті жүйесі шеңберінде ОК-ның ішкі құжаттарында көзделген тәртіппен маржалық қамтамасыз етуді инвестициялайды. Өтімділікті басқару бойынша мерзімді операцияларды жүзеге асыру

		<p>қажет болған кезде ОК брокерге бұйрықтар береді, ол өз кезегінде сауда-саттықты ұйымдастырушының сауда жүйесінде немесе брокерде ОК үшін ашылған шоттарға қатысты бұйрықты тікелей орындауды жүзеге асырады: клирингілік қызметті жүзеге асыру үшін брокерлік шоттардан шоттарға ақша аудару, мәні клирингілік қатысушылардың маржалық жарналарын инвестициялау есебінен сатып алынған қаржы құралдарын сату бойынша мәмілелер жасау және клирингілік қатысушылардың маржалық жарналарын инвестициялау есебінен сатып алынған қаржы құралдары болып табылатын РЕПО операцияларын жасау бойынша. Брокерлік ұйым ОК бұйрықтарын орындауға қабілетсіз болған жағдайда, қажет болған сәтте ОК брокердің операциялық тәуекелдеріне байланысты тәуекелдерді көтереді. Өз кезегінде мұндай тәуекел брокерлік ұйымды тартусыз маржалық қамтамасыз етуді инвестициялау жөніндегі операцияларды дербес жүзеге асыру жолымен жойылуы мүмкін, бұл ОК икемділігін арттырады және қызмет үшін қажетті операцияларды уақтылы жүзеге асыруға мүмкіндік береді.</p> <p>Өз кезегінде ҚРҰБ-мен бірлесіп ҚРҰБ тарапынан өтімділік ОК-ға сауда-саттық сессияларынан тыс (РЕПО және СВОП операциялары арқылы) ұсыну тетігі әзірленді. Өтімділікті ұсыну шарттары қазіргі уақытта ҚРҰБ Техникалық комитетінің бекіту процесінде</p>
<p><i>Критерий 2</i></p> <p>ҚНИ операциялық күн ішінде өтімділікті пайдалануды қоса алғанда, тұрақты және уақтылы негізде өз есептері мен қаржы ағындарын анықтау, өлшеу және мониторингтеу үшін тиімді операциялық және талдамалық құралдарға ие болуы тиіс</p>	Сақталады	<p>Есеп айырысу және қаржы ағындарының нақты уақыт тәртіптемесіндегі мониторингі үшін клирингілік және есеп айырысу жүйелерінің, сондай-ақ өтімділікті басқарудың қазынашылық жүйелерінің деректері пайдаланылады. Өтімділікті бағалау мен мониторингінің талдамалық құралдары VaR-ге жақын әдіснаманы және уақытша қатарларды талдау мен болжау әдістерін пайдалана отырып, GAP-талдауды және ағындар мен ағындарды статистикалық талдауды қамтиды</p>
<p><i>Критерий 3</i></p> <p>Төлем жүйесі немесе БҚЕЖ, оның ішінде кейінге қалдырылған нетто-есеп айырысу (ҚНА) тетігін пайдаланушы, төлем міндеттемелері бойынша есеп айырысуды жүргізу үшін барлық релевантты валюталарда күні және қажет болған жағдайда жеткілікті өтімді ресурстарды</p>	Қолданылмайды	<p>КАСС-қа қолданылмайды.</p> <p>КАСС төлем жүйесінің немесе БҚЕЖ функцияларын жүзеге асырмайды</p>

<p>ұстауға тиіс. Экстремалдық, бірақ ықтимал нарықтық жағдайларда неғұрлым жиынтық төлем міндеттемесін құруға қабілетті қатысушылардың бірін және оның аффилиирленген тұлғаларын қамтуға тиіс, бірақ дефолтпен шектелмейтін әлеуетті стресстік сценарийлердің кең спектріне сәйкес бір күн немесе бірнеше күн ішінде жоғары сенімділік дәрежесімен</p>		
<p><i>Критерий 4</i> ОК төлемдер бойынша есеп айырысуды жүргізу үшін барлық релевантты валюталарда жеткілікті өтімді ресурстарды бағалы қағаздармен байланысты, вариациялық маржа бойынша қажетті төлемдерді жүргізуге және әлеуетті стресстік сценарийлердің кең спектріне сәйкес жоғары анықтылық дәрежесімен басқа да төлем міндеттемелерін уақтылы орындауға, бір қатысушыны және оның аффилиирленген тұлғаларын қамтитын, бірақ дефолтпен шектелмейтін төтенше, бірақ ықтимал нарықтық жағдайларда ОК үшін ең көп жиынтық төлем міндеттемесін құруға қабілетті. Бұдан басқа, неғұрлым күрделі тәуекел бейіні бар қызметке қатысатын немесе бірнеше юрисдикцияларда жүйелі маңызды болып табылатын ОК екі қатысушының және олардың үлестес тұлғаларының төтенше, бірақ ықтимал нарықтық жағдайларда ОК үшін неғұрлым жиынтық төлем міндеттеме жасауды құруға қабілетті дефолтын қоса алғанда, бірақ олармен шектелмей, әлеуетті стресстік сценарийлердің кең спектрін жабу үшін жеткілікті қосымша өтімді ресурстарды қолдауды ескеруі тиіс</p>	<p>Ішінара сақталады</p>	<p>Өтімді ресурстар толық және толық маржалық жарналар есебінен қалыптастырылады (немесе) ашық сауда-саттық әдісімен қор биржасының сауда-саттық жүйесінде жасалған мәмілелер бойынша міндеттемелердің орындалуын ішінара қамтамасыз ету және (немесе) ОК қатысушымен, сондай-ақ клирингілік қатысушының дефолт-менеджментінің мақсаттары үшін өтімділік жеткіліксіз болған кезде провайдерлердің қатысуы туралы ОК мен клирингілік қатысушылардың жасасқан келісімдерінің кепілдік немесе сақтық қорларына инвестициялар нәтижесінде сатып алынған активтер есебінен қалыптастырылады.</p> <p>Қазіргі уақытта КАСС міндеттемелерін мерзімінде және толық көлемде орындау үшін өтімді қаражаттың жеткіліктілігі (өтімділікті стресстестілеу) әртүрлі уақыт көкжиектеріндегі мерзімдер мен валюталар бойынша өтімділік алшақтықтарын талдау негізінде өтімділік коэффициенттерімен анықталады.</p> <p>Өтімді құралдарды стресс-тестілеу сценарийлерін қалыптастыру үшін:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ірі дефолттерлер бойынша жеке клирингілік қамтамасыз ету құралдарының артық әкетілуін модельдеу; ✓ клирингілік қатысушылар алдындағы КАСС міндеттемелерін орындау үшін қаражаттың әкетілуін модельдеу қолданылады. <p>ОК-мен сауда-саттық тәртіптемелері KZT, USD, EUR, CNY, RUB есеп айырысу валютасында жүргізіледі. ОК KZT, USD валютасымен маржалық қамтамасыз етуді қалыптастырады және ОК менеджментінің тәуекел жүйесі шеңберінде клирингілік қызметті жүзеге асыру үшін шоттардағы өтімділіктің қажетті деңгейін қолдайды. EUR, CNY және RUB валюталарындағы өтімділік тәуекелі туындаған жағдайда, ОК Провайдер банктермен келісімде көрсетілген көлемдер шеңберінде Провайдер банктермен жасалған келісімдерге сүйенеді, бұл ретте осы</p>

		<p>келісімдер "ең жақсы күш салу әдісі" және егер Провайдер-банк өтімділікті қамтамасыз ете алмаған жағдайда, онда ОК негізгі сауда-саттық сессияларында СВОП мәмілесін жасау ретінде өтімділікті тартудың өзге тәсілдерін іздеуге мәжбүр болады. Негізгі сауда-саттық сессиялары жабылғаннан кейін өтімділікті тарту құралдары ОК жұмыс істейтін және ОК бүкіл операциялық күнін жаппайтын барлық нарықтарда іске асырылмаған (есептік сессияларды қоса алғанда)</p>
<p><i>Критерий 5</i> Өтімділіктің минималды ресурстарына қойылатын талаптарды қанағаттандыру мақсатында әрбір валютадағы ҚНИ-дың біліктілік өтімді ресурстары орталық эмитент банктегі және кредитке қабілетті коммерциялық банктердегі ақша қаражатын қамтиды бөлінген кредиттік желілер, шетел валютасындағы своптар туралы шарттар және расталған РЕПО, депозитарийде өтімділігі жоғары кепілдікті қамтамасыз ету, сондай-ақ тіптен төтенше, бірақ ықтимал нарықтық жағдайларда қаржыландырудың алдын ала белгіленген және жоғары сенімді тетіктерімен дереу пайдалану және ақша қаражатына айырбастау мүмкіндігімен қосады. Егер ҚНИ тұрақты негізде орталық эмитент банкте кредитке қол жеткізе алатын болса, ҚНИ осы қол жеткізуді тиісті орталық банкке кепілге (немесе онымен жасалатын мәмілелердің басқа да тиісті түрлеріне) лайықты қолда бар кепілдікті қамтамасыз ету шегінде минималды талап ретінде қарауға құқылы. Барлық аталған ресурстар қажет болған жағдайда қол жетімді болуы тиіс</p>	<p>Ішінара сақталады</p>	<p>Өтімді активтердің қорын қалыптастыру үшін КАСС клиринг қорытындылары бойынша есеп айырысуларды уақтылы жүргізуді қамтамасыз ету үшін шоттардағы, оның ішінде ҚРҰБ-дағы корреспонденттік шоттардағы және сенімді корреспондент банктердегі қаражаттың жеткілікті көлемін ұстайды.</p> <p>ОК клирингілік қатысушының дефолтын басқару үшін контрагенттің тәуекелін жабу мақсатында қаржы құралдарының провайдерлігі туралы келісімдері бар.</p> <p>КАСС өтімді ресурстарының көлемі мен қол жетімділігі клиринг қорытындылары бойынша міндеттемелердің уақтылы орындалуын толық көлемде жүзеге асыруға мүмкіндік береді.</p> <p>ОК активтерінің базасы есеп айырысу операцияларының мақсаттары, ОК-мен мәмілелерге маржалық және өзге де қамтамасыз ету үшін түсетін ақша есебінен қалыптастырылады. ОК клиринг қызметі үшін ОК корреспонденттік шоттарындағы, оның ішінде орталық банктегі ақша деңгейін жеткілікті деңгейде ұстайды. Алайда, CPSS-IOSCO өтімділік тәуекелін басқару мақсаттары үшін өтімді ресурстардың мынадай тізбесін анықтайды: орталық банктердегі және/немесе кредитке қабілетті коммерциялық банктердегі шоттардағы ақша, расталған және сенімді кредиттік желілер, расталған және сенімді валюталық своптар және РЕПО мәмілелері туралы бөлінген келісімдер, сондай-ақ өтімділігі жоғары қамтамасыз ету және тіптен экстремалды қаржыландырудың алдын ала келісілген және сенімділігі жоғары тетіктері бар ақшаға оңай қол жетімді және айырбасталатын инвестициялар, бірақ қолайлы нарықтық жағдайларда.</p> <p>ҚРҰБ-мен орталық контрагентке өтімділікті беру тетігі туралы келісім қолданылатын валюта нарығын қоспағанда, ОК-ның бөлінген кредиттік желілері, бөлінген және сенімді желілері жоқ.</p> <p>Сонымен қатар, ОК клирингілік қатысушылармен ең жақсы күш-жігер әдісімен бағалы қағаздар немесе валюта провайдерінің қызметтерін</p>

		<p>көрсету туралы келісімдері бар. Бұл келісімдер осы критерийдің мақсаттары үшін қолданылмайды, өйткені олардың төтенше нарықтық жағдайлар кезеңінде провайдерлерде қажетті қаржы құралдарының болмауы тәуекелі бар. Практика көрсеткендей, клирингтік қатысушылармен провайдерлік желілердің жоғары құбылмалылығы кезінде ОК операциялық қызметін қолдау үшін өтімділікті қамтамасыз етудің сенімді көзі болып табылмайды.</p> <p>Сонымен қатар, Қазынашылық осы критерийді сәйкес келтіру үшін барлық қажетті жұмыстарды жүргізуде. Осылайша, қазіргі уақытта ҚР ҰБ-мен бірлесіп өтімділік Орталық комитетін ұсыну тетігі пысықталуда, атап айтқанда:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. KASE T+ Орталық Банкпен қамтамасыз ету (ҚРҰБ) тізіміне енгізілетін бағалы қағаздар кепілімен LQR арнайы тәртіптемесіндегі ОК-мен РЕПО операциялары; 2. ҚРҰБ-дағы КАСС корреспонденттік шотындағы АҚШ доллары кепілдігімен овернайт қарыз. <p>Өтімділікті ұсыну шарттары қазіргі уақытта ҚР ҰБ Техникалық комитетінің бекіту процесінде</p>
<p><i>Критерий 6</i> ҚНИ өзінің біліктілік өтімді ресурстарын өтімді ресурстардың басқа түрлерімен толықтыра алады. Бұл жағдайда көрсетілген өтімді ресурстар дефолт салдарынан кредиттік желіні, свопты немесе РЕПО кепілдікті қамтамасыз ету ретінде, тіпті егер бұл экстремалдық нарықтық жағдайларда сенімді түрде алдын ала белгілеу немесе кепілдік беру мүмкін болмаса да жеңіл сатылатын немесе қолайлы активтер нысанында ұсынылуы тиіс. Тіпті, егер ҚНИ орталық эмитент банктегі кредитке тұрақты негізде қол жеткізе алмаса да, ол тиісті орталық банк әдетте қандай кепілдікті қамтамасыз етуді қабылдайтынын ескеруі тиіс, өйткені бұл активтер күйзелісті жағдайларда өтімді</p>	<p>Сақталады</p>	<p>КАСС біліктілік өтімді ресурстарды тарту үшін қамтамасыз ету ретінде бағалы қағаздардың меншікті портфелін пайдалана алады.</p> <p>КАСС инвестициялық портфельді сұранысты пайдаланатын және дефолт салдарынан кредиттік желілер, своптар немесе репо үшін кепілдікті қамтамасыз ету ретінде жол берілетін өтімділігі жоғары бағалы қағаздардан қалыптастырады. Тіпті егер бұл төтенше нарықтық жағдайларда сенімді негізделмесе немесе кепілдендірілмесе де, КАСС оларды сату немесе қамтамасыз етуге беру мүмкіндігі сақталады деп күтеді (ҚРҰБ ғана емес, қажет болған жағдайда)</p>

<p>болуы мүмкін. ҚНИ орталық банктен шұғыл кредит алу мүмкіндігін өтімділікті қамтамасыз ету жөніндегі өз жоспарының бір бөлігі ретінде қарамауға тиіс</p>		
<p><i>Критерий 7</i> ҚНИ талап етілетін ең төменгі біліктілік өтімді ресурстарды әрбір жеткізушінің, оның ҚНИ қатысушысы немесе үшінші тарап болып табылатынына қарамастан, өтімділіктің ілеспе тәуекелдерін түсіну және оларды басқару үшін қажетті жеткілікті ақпаратқа ие болуына, сондай-ақ оның өз міндеттемелерінде көзделген талаптарды орындау мүмкіндігіне мұқият кешенді тексеру есебінен сенімділіктің жоғары дәрежесін қамтамасыз етуге тиіс. Бұл өтімділікті жеткізуші жұмысының белгілі бір валютаға қатысты сенімділігін бағалау үшін қажет болған жағдайларда, өтімділікті жеткізушінің орталық эмитент банктегі кредитке әлеуетті қолжетімділігі ескерілуі мүмкін. ҚНИ өтімділікті жеткізушіде бар өзінің өтімді ресурстарына қол жетімділік процедураларын үнемі тестілеп отыруы тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Өтімділікті жеткізушілердің қаржылық жағдайын бағалау ішкі рейтингтерді анықтау КАСС процедураларына сәйкес жүргізіледі. Өтімділікті жеткізушілер алдындағы талаптар мен міндеттемелерге күн сайын қайта бағалау жүргізіледі.</p> <p>Бұдан басқа, ішкі нарықта ҚРҰБ-ның өзі КАСС үшін өтімділікті неғұрлым сенімді жеткізуші бола алады. Коммерциялық банктер (провайдер банктер) өтімділікті жеткізушілер ретінде де әрекет етеді. Өтімділікті барлық шетелдік жеткізушілер жүйелік маңызы бар ұйымдарды не инвестициялық деңгейдегі халықаралық рейтингтері бар ұйымдарды білдіреді.</p> <p>Контрагенттерді бағалау процедуралары нарықтық конъюнктура мен контрагенттер құрамы өзгерген кезде ұдайы тестіленеді және қайта қаралады</p>
<p><i>Критерий 8</i> Орталық банктегі шоттарға, төлем қызметтеріне немесе бағалы қағаздармен байланысты қызметтерге рұқсаты бар ҚНИ, егер бұл орынды болса, өтімділік тәуекелін басқару мүмкіндіктерін кеңейту үшін осы қызметтерді пайдалануға тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>КАСС теңгемен төлемдер мен есеп айырысуларды жүргізу кезінде ҚРҰБ қызметтеріне қол жеткізе алады, сондай-ақ клирингтік қатысушылардың дефолттарын реттеу мақсаттары үшін және контрагенттің тәуекелін жабу мақсаттары үшін ҚРҰБ-дан ақшалай өтімділікті алу мүмкіндігі бар. КАСС оларды үнемі өзіндікте ұстайды және қажеттілігіне қарай пайдаланады.</p> <p>Есеп айырысу банктерін таңдау олардың кредиттік сапасы мен тиісті шетел валюталарындағы төлемдер мен есеп айырысуларды жүзеге асыру кезіндегі операциялық мүмкіндіктеріне сүйене отырып жүзеге асырылады. Коммерциялық банктердің инфрақұрылымы ҚРҰБ және ОД инфрақұрылымын пайдалану мүмкін болмаған жағдайларда пайдаланылады. КАСС шетелдік есеп айырысу банктерінің, сондай-ақ</p>

		қазақстандық есеп айырысу ұйымдарының (ОД және коммерциялық банктер) қызметтерін пайдаланады
<p><i>Критерий 9</i></p> <p>ҚНИ тұрақты және мұқият стресс-тестілердің көмегімен өзінің өтімді ресурстарының көлемін анықтауға және жеткіліктілігін үнемі тестілеуге тиіс. ҚНИ-дың өтімділік тәуекелін басқарудың баламалылығын бағалау және өзінің жүйесін түзету үшін шешім қабылдайтын тиісті ҚНИ органдары алдында стресс-тесттердің нәтижелері туралы есептіліктің нақты процедуралары болуы тиіс. Стресс-тестілеуді жүргізу кезінде ҚНИ стресс-сценарийлердің кең спектрін ескеруі тиіс. Сценарийлер бағалардың тарихи құбылмалылығының тиісті ең жоғары мәндерін, детерминанттар мен кірістердің қисықтары сияқты басқа нарықтық факторлардың өзгерістерін, уақыттың әртүрлі кезеңдеріндегі дефолттың көптеген жағдайларын, қаржыландыру және активтер нарықтарына бір мезгілде қысым көрсетуді, сондай-ақ әртүрлі экстремалды, бірақ ықтимал нарықтық жағдайлардағы бірқатар перспективалық стресс-сценарийлерді көздеуі тиіс. Сценарийлер сондай-ақ ҚНИ құрылымы мен жұмыс істеуін ескеруге, ҚНИ-ды өтімділіктің елеулі тәуекеліне ұшыратуы мүмкін барлық ұйымдарды (есеп айырысу банктері, ностро-агенттер, депозитарий банктер, өтімділік провайдерлері және байланысты ҚНИ сияқты) қамтуға және тиісті жағдайларда көп күндік кезеңді жабуға тиіс. Барлық жағдайларда ҚНИ ұтымды негізді құжатпен негіздеуге және онымен қолдау көрсетілетін жалпы өтімді</p>	Сақталады	<p>КАСС тиісті сұрақтарға жауаптарда сипатталған сценарийлерді пайдалана отырып, өтімді ресурстарға стресс-тестілеу жүргізеді.</p> <p>КАСС қаржылық тұрақтылығын стресс-тестілеу нәтижелері бойынша кешенді есеп құрамында өтімді қаражатты стресс-тестілеу бойынша басқарушылық есептілік есепті күнге КАСС Басқармасының қарауына шығарылады.</p> <p>Стресс-тестілеу бойынша басқару есептілігінің деректері Директорлар кеңесіне де ұсынылады.</p> <p>Өтімділікті стресс-тестілеу стресс-тестілеудің белгіленген процедурасы шеңберінде жүзеге асырылады.</p> <p>Сценарийлерді қалыптастыру үшін мыналар сияқты базалық нарықтық көрсеткіштермен байланысты тәуекел-факторларының өзгерістері пайдаланылады:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ валюта себетіне қатысты теңге бағамының өзгеруі (АҚШ доллары, ресей рублі, юань және еуро); ✓ пайыздық мөлшерлемелер; ✓ бағаның құбылмалылығы; ✓ өзге де ақпарат. <p>"Төлемге қарсы жеткізу" есеп айырысу моделін пайдалану және дефолттер позицияларын неттеу мүмкіндігі стресс-тестілеудің белгіленген процедурасы шеңберінде шығындарды анықтау моделіне енгізілген.</p> <p>Пайдаланылатын тарихи және гипотетикалық сценарийлер, сондай-ақ әдіснама кезең-кезеңмен қайта қаралады. Бұдан басқа, тәуекелдерді басқаруға жауап беретін КАСС бөлімшесінің бастамасы бойынша пайдаланылатын сценарийлерді осындай қажеттіліктің туындауына қарай (мысалы, нарықтық конъюнктураның өзгеруіне байланысты) қайта қарау мүмкіндігі көзделеді.</p> <p>КАСС-те өтімділікке қажеттілікті анықтау тәртібін регламенттейтін процедуралар көзделген</p>

ресурстардың шамасы мен түрін реттейтін тиісті басқару тетіктеріне ие болуға тиіс		
<p><i>Критерий 10</i></p> <p>ҚНИ-дың мәміле жасалған күні немесе операциялық күн ішінде немесе қатысушылардың жеке немесе ұжымдық дефолты жағдайында бірнеше күн ішінде төлем міндеттемелері бойынша есеп айырысуды жүзеге асыруға мүмкіндік беретін нақты ережелері мен процедуралары болуы тиіс. Осы ережелер мен процедуралар өтімділіктің күтпеген және өтелмеген әлеуетті тапшылығын реттеуге тиіс және мәміле жасалған күні позициялардың жабылуын, төлем міндеттемелері бойынша есеп айырысулардың күшін жоюды немесе кідіртуді болдырмаудың мақсаты болуға тиіс. Бұдан басқа, ережелер мен процедуралар сенімді және тиімді жұмыс істеуді жалғастыру үшін стресстік оқиға кезінде тартылған кез келген өтімділік ресурстарын ҚНИ-дың орнын толтыру процесін анықтауға тиіс</p>	Сақталады	<p>Мәміле (есеп айырысу) бойынша міндеттемелерді орындау мақсатында КАСС процедуралары клирингілік қатысушыларға КАСС корреспонденттік шоттарына клиринг басталған сәтте қалыптастырылған нетто-міндеттемелер мөлшерінде ақшаны есепке алу және осы ақшаны клирингке қатысушылардың нетто-талаптарын орындау үшін пайдалану бойынша КАСС талабын көздейді. Есеп айырысу үшін ақша тапшылығы туындаған кезде ОК өтімділігін басқару процедуралары өтімділікті тартудың тәртібі мен тәсілдерін қамтитын КАСС ішкі нормативтік құжаттарында көзделген.</p> <p>Клирингілік қатысушы өз міндеттемелерін толық немесе ішінара орындамаған жағдайда клирингілік сессия кезеңінде туынды қаржы құралдары нарығында, қор және валюта нарықтарында ОК-ның ішкі нормативтік құжаттары шеңберінде міндеттемелердің орындалуын ауыстыру немесе оларды толық тоқтату/тарату процедуралары жүзеге асырылады. Дефолт жағдайында клирингілік қатысушылардың міндеттемелерін орындауды ауыстыру клирингілік қызметті жүзеге асыру үшін шоттарда орналастырылған ОК активтері есебінен жүзеге асырылады.</p> <p>Клирингілік қатысушыларды қалыптастырылатын қамтамасыз ету, сондай-ақ кепілдік беру қорына жарналар және өзге де қамтамасыз ету ОК клирингінің процедураларына/тәртібіне және өзге де ішкі нормативтік құжаттарға сәйкес "waterfall" қағидаты бойынша клирингілік қатысушының дефолтын реттеу процедураларын жүргізу кезінде пайдаланылады</p>
<p>8. Есеп айырысудың аяқталуы</p> <p><i>ҚНИ кем дегенде валюталау күні аяқталғанға дейін есеп айырысулардың толық және дұрыс аяқталуын қамтамасыз етуге тиіс. Қажет немесе орынды болған жағдайда, ҚНИ операциялық күн ішінде немесе нақты уақыт тәртіптемесінде түпкілікті есептеуді қамтамасыз етуге тиіс.</i></p> <p>Сәйкес келеді</p>		
<p><i>Критерий 1</i></p> <p>ҚНИ ережелері мен процедуралары есептеулер түпкілікті болған сәтті дәл анықтауы тиіс</p>	Ішінара сақталады	<p>"Төлемдер және төлем жүйелері туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 55 бабының 3 тармағында егер төлем қолма-қол ақшаны пайдаланбай ақша аудару жолымен жүзеге асырылса, онда төлемнің аяқталуы:</p> <p>1) бенефициардың пайдасына ақша түскен кезде оның банк шоты бойынша бухгалтерлік жазба жасау;</p>

		<p>2) егер бенефициардың банктік шоты болмаса, бенефициардың банкі бенефициарға қолма-қол ақшаны нақты беру;</p> <p>3) осы Заңның 46 бабының 9 тармағында көзделген есепке жатқызуды жүргізу;</p> <p>4) бенефициардың пайдасына ақша қабылдауды көрсететін өзге шот бойынша бухгалтерлік жазба жасау жолымен ақша аударымы аяқталған сәтте жүргізіледі.</p> <p>Төлем, аудару туралы тапсырма немесе басқа міндеттеме бойынша есеп айырысу есеп айырысу ұйымының корреспонденттік шотына қаражат түскен сәтте түпкілікті болып есептеледі. Ақша бойынша қорытынды нетто-талаптарды/нетто-міндеттемелерді орындау Регламентте белгіленген есеп айырысу-клирингтік сессияның аяқталу уақытынан кешіктірілмей, KASE бөлімдері бойынша бағалы қағаздар бойынша клирингтік қатысушыларға КАСС ішкі есепке алу жүйесінде ашылған қамтамасыз ету шоттары (меншікті, біріктірілген клиенттік, біріктірілген кастодиандық) бойынша жүзеге асырылады.</p> <p>Көрсетілген процедура КАСС интернет-ресурсында орналастырылған Клирингтік ережелерде анықталған.</p> <p>Клиринг қорытындылары бойынша міндеттемелерді орындау тәртібі орындалуға жататын міндеттемелер клиринг пулына енгізілетінін және клиринг сессиясының нәтижелері бойынша тоқтатылатынын белгілейтін КАСС Клирингтік ережелерінде қамтылады.</p> <p>Клирингтік қатысушылар мен КАСС арасындағы клирингтік қызметтер көрсету туралы шарттар қазақстандық юрисдикцияда жасалады, қолданылатын заңнама Қазақстан Республикасының заңнамасы болып табылады.</p> <p>КАСС өзге юрисдикцияларда клирингті жүзеге асырмайды. Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес клирингке жіберілген міндеттемелерді орындау (тоқтату) үшін қажетті мүлікке қатысты сауда және клиринг шоттары бойынша операцияларды тоқтата тұруға жол берілмейді. Осы бапта белгіленген ережелер қазақстандық және шетелдік ұйымдарға қатысты қолданылады.</p> <p>Алайда, негізінде Қазақстан Республикасының юрисдикциясынан тыс шетелдік банктерде (есеп айырысу ұйымдарында) КАСС шоттары ашылған шарттық қатынастарға, егер КАСС пен шетелдік банк арасындағы шарт өзгеше білдірмесе, шет мемлекеттің заңдары қолданылады.</p>
--	--	--

		ОД мен Есеп айырысу палатасы Клирингілік палатаға есеп айырысуды жүргізу туралы есептер/хабарламалар жібереді. Міндеттемелер ОК мен Есеп айырысу палатасындағы міндеттемелер аяқталғаннан кейін аяқталады
<p><i>Критерий 2</i></p> <p>ҚНИ түпкілікті есептеулерді валюталау күнінің аяқталуынан кешіктірмей, операциялық күн ішінде немесе нақты уақыт тәртіптемесінде есеп айырысу тәуекелін төмендету үшін жүргізуі тиіс. Ірі төлемдер жүйесі (ІТЖ) немесе БҚЕЖ есеп айырысу күні ішінде нақты уақыт немесе көп кезеңді өңдеу тәртіптемесінде жалпы есеп айырысу жүйесін пайдалану мүмкіндігін қарастыруы тиіс</p>	Сақталады	<p>КАСС және ОД уақытша регламенттері есеп айырысуды аяқтау валюталау күні болатындай етіп әзірленген.</p> <p>Клирингілік сессиялар әрбір жұмыс күні өткізіледі. КАСС клирингтің адал қатысушылары үшін уақтылы есептеулер жүргізу үшін барлық күш-жігерін салады.</p> <p>Клирингілік қатысушыларды хабардар ету клирингілік сессияның қорытындылары бойынша есептерді ұсыну жолымен жүргізіледі.</p> <p>КАСС ережелеріне сәйкес:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) қор нарығының мәмілелері бойынша гросс-негіздегі есеп айырысулар нақты уақыт тәртіптемесінде жүргізіледі, нетто-негіздегі есеп айырысулар әрбір клирингілік сессияның қорытындылары бойынша күніне 2 рет жүргізіледі; 2) валюта нарығының мәмілелері бойынша есеп айырысулар әрбір клирингілік сессияның қорытындылары бойынша жүргізіледі; 3) деривативтер нарығында есептеулер клирингілік сессия барысында жүргізіледі. <p>Барлық нарықтар (валюталық, қор, деривативтер) бойынша клиринг және есеп айырысу жүргізу регламенті КАСС ішкі құжаттарында нақты жазылған: Орталық контрагентпен мәмілелер бойынша клирингілік сессиялар өткізу регламенті</p>
<p><i>Критерий 3</i></p> <p>ҚНИ реттелмеген төлемдерді, аударым туралы тапсырмаларды немесе басқа да міндеттемелерді қатысушы кері қайтарып ала алмайтын сәтті дәл анықтауға тиіс</p>	Сақталады	Төлем тапсырмаларын кері қайтарып алу ішкі құжатпен – Банк операцияларын жүргізу ережелерімен реттелген және ол орындалғаннан кейін ақша аударуға нұсқауды кері қайтарып алудың мүмкін еместігін көздейді
<p>9. Ақшалай есеп айырысу</p> <p><i>ҚНИ орынды және мүмкін болған жағдайларда орталық банктің қаражатымен ақшалай есеп айырысуды жүзеге асыруға тиіс. Орталық банктің қаражаты пайдаланылмаған жағдайда, ҚНИ кредиттік тәуекелді және коммерциялық банктердің қаражатын пайдалану салдарынан туындайтын өтімділік тәуекелін барынша азайтуға және қатаң бақылауға тиіс.</i></p> <p>Сәйкес келеді</p>		

<p><i>Критерий 1</i></p> <p>ҚНИ кредиттік тәуекелдерді және өтімділік тәуекелдерін болдырмау үшін орынды және мүмкін болған жағдайларда орталық банктің қаражатымен ақшалай есеп айырысуды жүргізуге тиіс</p>	<p>Сәйкес келеді</p>	<p>Теңгемен есеп айырысуды жүзеге асыру үшін ОК өзінің Орталық депозитарийдегі және ҚР ҰБ-дағы банк шоттарын пайдаланады. Орталық депозитарий өз кезегінде ҚР ҰБ-дағы өз шотын пайдалана отырып есеп айырысуды жүзеге асырады.</p> <p>Шетелдік валютада есеп айырысуды жүзеге асыру үшін ОК шетелдік банктердегі кастодиандардағы өзінің банктік шоттарын пайдаланады. Көрсетілген банктерге ішкі құжатта – Клиринг орталығының корреспондент-банктерін шолу және мониторингтеу тәртібінде анықталған талаптар қолданылады</p>
<p><i>Критерий 2</i></p> <p>Егер орталық банктің қаражаты пайдаланылмайтын болса, ҚНИ тәуекелсіз активтерді немесе төмен кредиттік тәуекелі және өтімділік тәуекелі бар есептік активтерді пайдалана отырып ақшалай есеп айырысуды жүзеге асыруға тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Есеп айырысу үшін пайдаланылатын негізгі валюталар еркін айырбасталатын және өтімді болып табылады. Есеп айырысуды басқа валюталарда жүргізу үшін, әдетте, валюта шығарылған елдегі есеп айырысу банктері таңдап алынады. КАСС ішкі құжаттарға сәйкес ішкі рейтингтерді анықтау көмегімен, сондай-ақ кредиттік рейтинг деңгейіне қойылатын талаптарды белгілеу арқылы есеп айырысу ұйымдарына қатысты кредиттік тәуекелді бағалауды жүзеге асырады. Қабылданатын тәуекел деңгейін шектеу үшін КАСС кредиттік тәуекел мен өтімділік шектелімдерін белгілейді.</p> <p>Шетелдік есеп айырысу банктерін таңдау кезінде ұлттық (орталық) банктерге немесе ірі коммерциялық банктерге, сондай-ақ ұлттық (орталық) банктер ұсынған банктерге артықшылық беріледі.</p> <p>Есеп айырысу банктерінің тізімі КАСС рнет-ресурсында (www.kase.kz) инте ашылады</p>
<p><i>Критерий 3</i></p> <p>Егер ҚНИ коммерциялық банк қаражатында есеп айырысулар жүргізсе, ол өзінің кредиттік тәуекелін және коммерциялық есеп айырысу банктерімен өзара іс-қимыл кезінде құрылатын өтімділік тәуекелін мониторингтеуге, басқаруға және шектеуге тиіс. Атап айтқанда, ҚНИ есеп айырысу банктеріне қолданылатын, өзгелермен қатар, олардың қызметін реттеу және қадағалау тәртібіне, кредиттік қабілеттілікке, капиталдандыруға,</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Контрагенттерді бағалау жарты жылда кемінде 1 рет жүргізіледі. Бағалау КАСС корреспондент банктерінің шолу және мониторинг тәртібіне сәйкес жүргізіледі және өткен жартыжылдықтағы (немесе аяқталған қаржы жылындағы) корреспондент банктердің қызметі нәтижелерінің мынадай көрсеткіштерін қамтиды:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ корреспондент банк, оның акционерлері, менеджмент, нарықтық позициялары туралы жалпы мәліметтер; ✓ ұзақ мерзімді кредиттік рейтингтер; ✓ қызмет көрсету сапасы мен тиімділігінің деңгейі (төлемдерді өңдеу сапасы, нақты уақыт тәртіптемесінде кері байланыстың болуы, сұрау салуларды өңдеудің жылдамдығы мен тиімділігі, жазбаша және телефон арқылы сөйлесулер мен кеңесулер);

<p>өтімділікке қол жеткізуге және операциялық сенімділікке жататын қатаң өлшемдердің сақталуына мониторинг белгілеуге және жүргізуге тиіс. ҚНИ сондай-ақ кредиттік тәуекелдің және коммерциялық есеп айырысу банктері тарапынан ұшырайтын өтімділік тәуекелінің шоғырлануына мониторинг жүргізуге және оны басқаруға тиіс</p>		<ul style="list-style-type: none"> ✓ қаржылық жай-күйді бағалау (меншікті капиталды бағалау, активтер мен пассивтердің сапасын талдау, өтімділікті бағалау); ✓ теріс ақпарат (БАҚ жариялайтын немесе басқа көздерден алынған). <p>КАСС өтімді позициясын жедел бақылауды Биржа:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ операциялық күннің басындағы КАСС өтімді позициясы туралы деректер, яғни ағымдағы күннің таңындағы валюталардың негізгі түрлері бойынша ностро-шоттардағы қалдықтар; ✓ клирингілік қатысушы клиенттердің қаражатын есепке алу/есептен шығару сальдосының болжамды көлемі туралы деректер; ✓ бағалы қағаздарды сатып алу/сату бойынша төлемдер туралы деректер; ✓ болжамды меншікті конверсиялық операциялар туралы деректер; ✓ әкімшілік-шаруашылық операцияларға ақы төлеуге байланысты жекелеген төлемдер туралы деректер; ✓ өтімді позицияға әсер ететін басқа да операциялар туралы деректер негізінде жүзеге асырады. <p>Тәуекелдерді басқару бөлімі Қаржы құралдары бойынша дефолт ықтималдығын анықтау және есептеу әдістемесіне сәйкес кредиттік тәуекелдерді анықтау мәніне корреспондент банктерге талдау жүргізеді</p> <p>Өтімділікті жедел талдау және бақылау Биржада операциялар жүргізілетін жекелеген валюталар бойынша жүргізіледі.</p> <p>Қалыпты нарықтық конъюнктура жағдайында жедел өтімділік тапшылығы жағдайында мынадай іс-шаралар жүргізіледі:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ нарыққа қажетті қаражат көлемін тарту, оның ішінде СВОП мәмілелері; ✓ талап етілетін көлемде шетел валютасын сатып алу/сату операцияларын жүзеге асыру; ✓ бағалы қағаздар портфельдерінің қысқаруы, РЕПО операцияларын жүргізу; ✓ төлемдердің басымдығын анықтау. <p>КАСС перспективалық өтімділігіне талдау және бағалау тұрақты жүргізіледі, ол мыналарды қамтиды:</p>
---	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> ✓ GAP-талдау көмегімен барлық уақыт көкжиектеріндегі перспективалық өтімділікті талдау, оның ішінде активтерді іске асырудың, міндеттемелерді өтеу мен талап етудің нақты мерзімдеріне сәйкес ақша қаражаты ағындарын болжау; ✓ өтімділіктің артығын/тапшылығын анықтауды қоса алғанда, КАСС-тың өтімді құралдарға ұтымды қажеттілігін анықтау; ✓ өтімділіктің артық/тапшылығы коэффициенттерінің көмегімен перспективалық өтімділікті талдау; ✓ КАСС активтері мен пассивтерінің құрылымы мен шоғырлануын, талаптардың (әсіресе мерзімі өткен) және міндеттемелердің (әсіресе мерзімінен бұрын ұсыну қатері болған кезде) жай-күйін талдау. <p>Перспективалық өтімділік тәуекелін бағалау және мониторингі Биржамен операциялар жүргізілетін барлық негізгі валюталар бөлінісінде жүргізіледі.</p> <p>Барлық есеп айырысу банктері үшін ықтимал төлем қабілетсіздігі белгілерін анықтау мәніне қаржылық жағдайды бағалау тұрақты түрде жүзеге асырылады. Есеп айырысу банктері ретінде неғұрлым сенімді банктер әрекет етеді.</p> <p>Бұдан басқа, КАСС шоғырлану тәуекелінің тұрақты мониторингін жүзеге асырады. Шоғырланудың белгілі бір деңгейінен асқан жағдайда есеп айырысуларға қатыспаған өтімділіктің артығы басқа банктерге аударылады.</p> <p>Бұл ретте КАСС өзінің корреспонденттік желісін есеп айырысу функцияларын әлеуетті түрде орындай алатын банктер есебінен әртараптандыруға ұмтылады.</p> <p>Қаржы құралдары бойынша дефолт ықтималдығын есептеу әдістемесіне сәйкес Клиринг орталығы ЕДБ бойынша, бейрезидент банктер және өзге де ұйымдар бойынша дефолт ықтималдығын есептеу ай сайын жүзеге асырылады. Контрагенттің/эмитенттің төлем қабілетсіздігі тәуекелінің жоғарылағаны туралы және/немесе қаржы құралының өтімділігінің төмендегені туралы куәландыратын контрагенттер/бағалы қағаздар эмитенттері бойынша теріс ақпарат анықталған кезде ақпарат Инвестициялық комитет мүшелеріне дереу жеткізіледі</p>
--	--	---

<p><i>Критерий 4</i> Егер ҚНИ өз кітаптары бойынша ақшалай есеп айырысуды жүзеге асырса, ол өзінің кредиттік тәуекелдерін және өтімділік тәуекелдерін барынша азайтуға және қатаң бақылауға тиіс</p>	Сақталады	Клиринг орталығы 9-қағидатта сипатталғандай кредиттік тәуекелді және өтімділік тәуекелін барынша азайтады. ОК өз ақшасының есебін клирингілік қатысушылардан олардың міндеттемелерін орындауды қамтамасыз ету үшін алынған ақшадан, сондай-ақ Орталық контрагенттің тәуекелдерін жабу үшін сақтық қорға қойылған ақшадан бөлек жүргізеді
<p><i>Критерий 5</i> Кез келген есеп айырысу банктерімен ҚНИ-дың заңдық келісімдері нақты жекелеген есеп айырысу банктерінің кітаптары бойынша аударымдарды жүргізу кезінде аударымдар түпкілікті болатынын, алынған қаражаттың мүмкіндігінше барынша қысқа мерзімде, кем дегенде күннің соңына дейін, ал мінсіз – операциялық күн ішінде, бұл ҚНИ-ға және оның қатысушыларына кредиттік тәуекелдерді және өтімділік тәуекелдерін басқаруға мүмкіндік береді</p>	Сақталады	Есеп айырысу банктерімен корреспонденттік шот шарттары (немесе бейрезидент банктер жағдайында – шоттарды жүргізу шарттары) корреспонденттік шотқа ақша қаражатын есептен шығарудың/есептеудің шекті уақытын "ағымдағы жұмыс күні" валюталау күнімен белгілейді, аударымдар олар орындалған кезде түпкілікті болады және банк оның корреспонденттік шотындағы ақша қаражатына билік ете алады оларды көрсетілген шотқа есептеген сәттен бастап. Корреспонденттік шоттар бойынша есеп айырысулар тиісті корреспондент банктің барлық операциялық күні ішінде жүзеге асырылады
<p>10. Нақты жеткізу <i>ҚНИ нақты құралдарды немесе тауарларды жеткізуге қатысты өз міндеттемелерін нақты анықтауы, сондай-ақ нақты жеткізумен байланысты тәуекелдерді анықтауы, бақылауы және басқаруы тиіс.</i> Қолданылмайды.</p>		
<p><i>Критерий 1</i> ҚНИ ережелері физикалық құралдарды немесе тауарларды жеткізуге қатысты оның міндеттемелерін дәл анықтауы тиіс</p>	Сақталады	Қолданылмайды. Барлық қаржы құралдары құжатсыз нысанда шығарылады
<p><i>Критерий 2</i> ҚНИ физикалық құралдарды немесе тауарларды сақтауға және іс жүзінде жеткізуге байланысты тәуекелдер мен шығындарды анықтауға, мониторингтеуге және басқаруға тиіс</p>	Сақталады	Қолданылмайды. Барлық қаржы құралдары құжатсыз нысанда шығарылады
<p>11. Бағалы қағаздардың орталық депозитарийлері</p>		

Бағалы қағаздар орталық депозитарийінің бағалы қағаздар шығарылымдарының сақталуын қамтамасыз етуге, сондай-ақ бағалы қағаздарды сақтауға және беруге байланысты тәуекелдерді барынша азайтуға және басқаруға ықпал ететін тиісті ережелері мен процедуралары болуға тиіс. ОК бағалы қағаздарды құжатсыз нысанда аудару мақсатында оларды имобилизацияланған немесе материалсыздандырылған нысанда есепке алуға тиіс.

КАСС Бағалы қағаздар орталық депозитарийінің функцияларын жүзеге асырмайды.

Қағидат қолданылмайды

12. Активтерді айырбастаудың есеп айырысу жүйелері

Егер ҚНИ өзара байланысты екі міндеттеме бойынша (мысалы, бағалы қағаздармен немесе шетел валютасымен мәмілелер) есеп айырысуды қамтитын мәмілелер бойынша есеп айырысуды жүзеге асырса, онда ол басқа міндеттеме бойынша түпкілікті есеп айырысудан кейін бір міндеттеме бойынша түпкілікті есеп айырысуды жүргізе отырып, негізгі соманы жоғалту тәуекелін болдырмауға тиіс.

Сәйкес келеді

Критерий 1

Активтерді айырбастаудың есеп айырысу жүйесі болып табылатын ҚНИ бір міндеттеме бойынша түпкілікті есеп айырысуды, сондай-ақ онымен өзара байланысты міндеттеме бойынша түпкілікті есеп айырысу жүргізілгенде ғана, ҚНИ есеп айырысуды брутто немесе нетто негізде жүргізетініне қарамастан, сондай-ақ есеп айырысу аяқталған сәттен бастап қамтамасыз ете отырып, негізгі соманы жоғалту тәуекелін болдырмауға тиіс

Сақталады

Клирингке қатысушыға қатысты принципал тәуекелі бағалы қағаздармен және шетел валютасымен операциялар бойынша туындауы мүмкін. "Төлемге қарсы жеткізу" талаптарындағы немесе клирингке қатысушы тарапынан алдын ала жеткізу талаптарындағы есеп айырысулар тәуекелдің туындау ықтималдығын жояды.

Осы тетікті пайдалану процедуралары Клирингілік ережелерде сипатталған:

- ✓ КАСС клирингке қатысушының әрбір тиісті бағалы қағаздағы, валютадағы нетто-міндеттемелерін әрбір күнге анықтайды;
- ✓ есеп айырысу күні (КАСС клирингілік қызметті жүзеге асыратын әрбір қаржы құралы үшін Клирингілік ережелерге сәйкес анықталатын) КАСС клирингке қатысушының өзінің есеп айырысу немесе жеткізу міндеттемелерін орындауын тексереді. Жеткізу және есеп айырысу қамтамасыз ету ескерілетін шоттарды пайдалана отырып жүзеге асырылады, сондықтан КАСС әрқашан осы шоттардағы қалдықтар туралы ақпаратқа қол жеткізе алады;
- ✓ егер міндеттемелердің жиынтық сомасын клирингке қатысушы орындаған болса, онда КАСС өз тарапынан клирингке қатысушыға қатысты тиісті міндеттемелерді орындайды;
- ✓ міндеттемелерді ауыстыруды жүзеге асыру мүмкін болмаған жағдайда, позиция жабылады және қатысушының міндеттемесі тоқтатылады.

		<p>Осы процедуралар бір міндеттеме бойынша түпкілікті есеп айырысу өзара байланысты міндеттеме бойынша түпкілікті есеп айырысу жүргізілген жағдайда ғана жүзеге асырылатынына кепілдік береді.</p> <p>Өзара байланысты міндеттемелер бойынша есеп айырысулар нетто-негізде жүзеге асырылады.</p> <p>Шетел валютасымен және бағалы қағаздармен мәмілелер бойынша есеп айырысу "төлемге қарсы жеткізу" қағидаттарында жүзеге асырылады.</p> <p>Клиринг үшін пайдаланылатын және сауда-клирингілік шоттарында ескерілетін қаржы құралдары клиринг қорытындылары бойынша есеп айырысу аяқталған сәтке дейін үшінші тұлғалардың талаптарынан қорғалған.</p> <p>КАСС "төлемге қарсы жеткізу" қағидатының сақталуын дербес бақылайды</p>
<p>13. Қатысушының дефолтына қатысты ережелер мен процедуралар</p> <p><i>ҚНИ-дың қатысушының дефолт жағдайында басқару үшін тиімді және нақты анықталған ережелері мен процедуралары болуы тиіс. Бұл ережелер мен процедуралар ҚНИ-дың өтімділікке шығындар мен қысымды төмендету және оның өз міндеттемелерін орындауды жалғастыру үшін уақтылы шаралар қабылдау мүмкіндігін қамтамасыз ететіндей әзірленуге тиіс.</i></p> <p>Сәйкес келеді</p>		
<p><i>Критерий 1</i></p> <p>ҚНИ-дың бір қатысушы міндеттемелерін орындамаған және дефолттан кейін ресурстарды толықтыруды реттеген жағдайда ҚНИ-ға өз міндеттемелерін орындауды жалғастыруға мүмкіндік беретін қатысушылардың дефолты кезінде басқару ережелері мен процедуралары болуы тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>КАСС ережелері мен процедуралары КАСС клирингілік қатысушының операциялық және техникалық дефолтын жариялау мүмкіндігі үшін негіздемелер тізбесін белгілейді және КАСС клирингілік қатысу дефолтын жариялаған жағдайда жүзеге асырылатын іс-қимылдарды көздейді.</p> <p>Клирингілік қатысушының мәмілелер бойынша міндеттемелерді толық көлемде және белгіленген мерзімде орындамауы, сондай-ақ маржиналдық талапты толық көлемде және белгіленген мерзімде орындамауы операциялық дефолт жағдайлары болып табылады.</p> <p>Қаржылық дефолт жағдайлары:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ уәкілетті органның клирингілік қатысушыдан – кредиттік ұйымнан банк операцияларын жүзеге асыруға арналған лицензияны қайтарып алу (жою) жағдайлары; ✓ уақытша әкімшілік тағайындау немесе соттың клирингілік қатысушыға қатысты банкроттық процедураларының бірін енгізу туралы шешім қабылдау жағдайлары;

		<p>✓ бейрезидент банк құрылған мемлекеттің құзыретті органы берген, соның негізінде бейрезидент банктің бейрезидент банктің заңнамасында көзделген банк операцияларын жүзеге асыруға құқығы бар арнайы рұқсатты (лицензияны немесе өзге де негізді) кері қайтарып алу (жою) жағдайлары болып табылады.</p> <p>КАСС клирингілік қатысушының дефолтын жариялаған жағдайда жүзеге асырылатын іс-қимылдар:</p> <p>✓ дефолты КАСС жарияланған клирингілік қатысушының барлық мәмілелерінің тоқтатылуын;</p> <p>✓ дефолтын Биржа жариялаған клирингілік қатысушының барлық мәмілелері тоқтатылған кезде туындайтын тәуекелдерді хеджирлейтін мәмілелерді КАСС жасасуын қамтиды.</p> <p>Клирингілік қатысушының дефолт жағдайын реттеу:</p> <p>Операциялық дефолт:</p> <p>✓ "жабу" мәмілелерін жасасу немесе ауыстыру мүмкін болмаған жағдайда міндеттемелерді тоқтату – cash settlement;</p> <p>✓ қамтамасыз етуді сату;</p> <p>✓ жосықсыз клирингілік қатысушының кепілдік беру қорларына жарналарын пайдалану.</p> <p>Операциялық дефолт кезінде – автоматты әрекет.</p> <p>Қаржылық дефолт:</p> <p>✓ клирингілік қызмет көрсетуді тоқтату,</p> <p>✓ клирингілік қызмет көрсету тоқтатылған күні мәмілелер бойынша міндеттемелердің тоқтатылуы,</p> <p>✓ тарату неттингі.</p> <p>Қаржылық дефолт кезінде – КАСС жұмыскерлері Клирингілік ережелерге және ішкі процедураларға сәйкес әрекет етеді.</p> <p>Тарату неттингі барысында міндеттемелерді тоқтату және нетто-міндеттемені/нетто-талапты есептеу клирингілік ережелерге және ішкі процедураларға сәйкес лицензияны/банкроттық процедурасын енгізу туралы шешімді қайтарып алған күннен кейінгі күні жүзеге асырылады.</p> <p>Операциялық дефолт кезінде – адал клирингілік қатысушы алдындағы міндеттемелерді орындау үшін КАСС меншікті қаражатын пайдалану, "провайдерлермен" РЕПО мәмілелерін жасасу.</p>
--	--	--

		<p>Қаржылық дефолт кезінде сондай-ақ КАСС қызметін қалпына келтіру жоспарында көзделген шаралар іске қосылуы мүмкін.</p> <p>КАСС қосымша өтімділікті алудың барлық қолжетімді құралдарын үнемі әзірлікте ұстайды. (егжей-тегжейлі – 7-қағидатта).</p> <p>Сондай-ақ КАСС адал ниетті клирингілік қатысушыларға кепілдік беру қорларын толықтыру талабын жібере алады (егжей-тегжейлі – 4-қағидатта).</p> <p>Клирингілік ережелердің процедураларында сондай-ақ кепілдік беру қорларына жарналарды пайдаланған жағдайда КАСС оларға қорларды пайдалану және қаражатты жеткізу қажеттігі туралы хабарламалар жіберетіні көзделген</p>
<p><i>Критерий 2</i></p> <p>ҚНИ дефолт кезінде оның ережелерінде көзделген тиісті дискрециялық процедураларды қоса алғанда, ережелер мен процедураларды қолдануға жақсы дайындалуы тиіс</p>	Сақталады	<p>Дефолтты реттеу процедуралары Клирингілік ережелерде және Дефолттарды реттеу ережелерінде сипатталған.</p> <p>Осы ішкі құжаттар дефолт оқиғасы басталған кезде орындалуға жататын түпкілікті ережелер мен процедураларды, мәмілелер жасасу шарттары мен уақытын, пайдаланылатын сауда-саттық әдістерін және уәкілетті органдардың шешім қабылдау тәртібін қоса алғанда, бірақ олармен шектелмей, қамтиды.</p>
<p><i>Критерий 3</i></p> <p>ҚНИ дефолт кезінде өзінің ережелері мен басқару процедураларының негізгі аспектілерін жария түрде ашуы тиіс</p>	Сақталады	<p>Дефолт-менеджмент процедураларын жүргізу тәртібі жазылған Клирингілік ережелер КАСС интернет-ресурсында қолжетімді.</p> <p>а) Клирингілік қатысушылардың міндеттемелерін орындамауды реттеу тәртібі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) маржиналдық талап қою қамтамасыз ету құралдары жеткіліксіз болған жағдайда жүзеге асырылады; 2) позицияларды мәжбүрлеп жабу және қамтамасыз ету нысанасына өндіріп алу процедуралары бірнеше күн қатарынан орындалмаған маржиналдық талап немесе орындалмаған міндеттеме кезінде жүзеге асырылады; 3) жеке клирингілік қамтамасыз ету жеткіліксіз болған кезде берешекті өтеу немесе дефолттердің маржиналдық талаптарын орындау үшін кепілдік беру қорына оның жарнасы пайдаланылады. Кепілдік беру қорына оның жарнасы жеткіліксіз болған кезде КАСС КАСС (Skin-in-the-game) сақтық қоры, сондай-ақ адал клирингілік қатысушылардың кепілдік беру қорына жарналар пайдаланылады;

		<p>4) клирингілік қатысушыға қатысты банкроттық процедураларын енгізу немесе банк операцияларын жүзеге асыруға арналған лицензияны қайтарып алу кезінде тарату неттингі процедурасы жүзеге асырылады, сондай-ақ позицияларды ауыстыруға болады;</p> <p>5) вариациялық маржаны төлеу бойынша міндеттемелерге қатысты пайдаланылатын міндеттемелерді дисконттау процедурасы арқылы залалдарды бөлу тетігі көзделген.</p> <p>b) Дефолт-менеджмент процедураларын КАСС жауапты бөлімшелері жүзеге асырады.</p> <p>c) Клирингілік қатысушы дефолт болған жағдайда КАСС адал клирингілік қатысушымен КАСС дефолттермен жасаған мәмілелерге ұқсас теңгерімдеуші мәмілелер жасайды.</p> <p>e) Клирингілік қатысушының клиенттері арасында тікелей қатынастар жоқ</p>
<p><i>Критерий 4</i></p> <p>ҚНИ өзінің қатысушыларын және басқа да мүдделі тараптарды тестілеуге және кез келген жою процедураларын қоса алғанда, дефолтқа жол беру кезіндегі процедураларды талдауға тартуға тиіс. Мұндай тестілеу және талдау олардың орындылығы мен тиімділігін қамтамасыз ету үшін жылына кемінде бір рет немесе ережелер мен процедуралардың елеулі өзгерістерінен кейін жүргізілуге тиіс</p>	Сақталады	<p>КАСС процедуралары мен операциялық мүмкіндіктерін тестілеу сауда-саттық және клирингілік жүйелердегі өзгерістерді тестілеу шеңберінде, оның ішінде клирингке қатысушылармен бірлесіп тұрақты түрде өткізіледі.</p> <p>Клирингілік қатысушыларға ыңғайлы болу үшін сауда-саттық жүйесінің тестілік контуры жасалды. Онда клирингілік қатысушылар дефолт-менеджмент процедураларын қоса алғанда, кез келген операциялар мен процедураларды тестілей алады</p>
<p>14. Сегрегация және аудару мүмкіндігі</p> <p><i>ОК-да қатысушы клиенттерінің позицияларын сегрегациялауды және аудару мүмкіндігін және осы позициялар бойынша ОК ұсынған кепілдікті қамтамасыз етуді қамтамасыз ететін ережелер мен процедуралар болуға тиіс.</i></p> <p>Сәйкес келеді</p>		
<p><i>Критерий 1</i></p> <p>ОК кем дегенде қатысушы клиенттерінің позицияларын қолданыстағы заңнамаға сәйкес тиімді қорғайтын сегрегациялау және аудару тетіктеріне және бір қатысушы дефолт немесе оның төлем қабілетсіздігі</p>	Сақталады	<p>Клирингілік ережелерде қор нарығының және деривативтер нарығының клирингілік қатысушыларына ақша қаражатын, сондай-ақ клирингілік қатысушылардың және олардың клиенттерінің міндеттемелерін міндетті түрде бөлек есепке алу және қамтамасыз ету туралы талаптар белгіленген. Сондай-ақ КАСС клирингке қатысушы клиенттің басқа клиенттерінің есебінен орындалуға жататын осы клирингке</p>

<p>жағдайында тиісті кепілдікті қамтамасыз етуге ие болуы тиіс. Егер ОК клиенттердің осындай позициялары мен кепілдікті қамтамасыз етуді бір қатысушының және оның аффилиирленген тұлғаларының бір мезгілде дефолтынан қорғауды қосымша ұсынса, ОК осындай қорғаудың тиімділігін қамтамасыз ету үшін шаралар қолдануға тиіс</p>		<p>қатысушының міндеттемелерін қамтамасыз ету және (немесе) орындау үшін пайдаланылуы мүмкін емес мүлкін жеке есепке алуды қамтамасыз етеді.</p> <p>Клиенттің депозитарий арқылы ОК алатын тапсырмасы бойынша клиенттің талаптары, активтері мен міндеттемелері бір брокерден екіншісіне ауыстырылуы мүмкін</p>
<p><i>Критерий 2</i></p> <p>ОК қатысушы клиенттерінің позицияларын тез сәйкестендіруге және тиісті кепілдікті қамтамасыз етуді сегрегациялауға мүмкіндік беретін шоттардың құрылымын пайдалануға тиіс. ОК клиенттердің позицияларын ұстап тұруы және жекелеген клиенттік шоттарда немесе клиенттердің омнибустық шоттарында кепілдікті қамтамасыз етуді ескеруі тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Клирингілік шоттарды, сауда-клирингілік шоттарды ашу, жүргізу және жабу тәртібіне сәйкес КАСС өз активтері бойынша әрбір клирингілік қатысушы үшін жеке шот және клирингілік қатысушының клиенттері үшін жеке шоттар (жеке және шот омнибусы) ашады. Маржалық қамтамасыз ету және клирингілік қатысушылар мен олардың клиенттерінің позициялары осы шоттарда ескеріледі. КАСС кез келген уақытта клирингілік қатысушының позициялары мен маржалық қамтамасыз етуін немесе оның клиенттерін қамтамасыз етуді сәйкестендіре алады</p>
<p><i>Критерий 3</i></p> <p>ОК аударым тетіктерін олар дефолтқа жол берген қатысушы клиенттерінің позицияларын және кепілдікті қамтамасыз етуін бір немесе бірнеше басқа қатысушыларға беруді жоғары ықтималдық үлесімен қамтамасыз ететіндей етіп әзірлеуі тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Клирингілік қатысушыны дәрменсіз деп тану тәртібі Клирингілік ережелерде анықталған. Клирингілік қатысушының әрбір клиентіне жеке сауда-клирингілік шот ашылады, онда осы клиенттің позициясы және оның маржалық қамтамасыз етілуі ескеріледі. Клирингілік қатысушының позициясы дефолт болған жағдайда және оның клиентін маржалық қамтамасыз ету мұндай дефолтты реттеуге қатыспайды. Клиент позицияларды және маржалық қамтамасыз етуді басқа клирингілік қатысушының шоттарына аударуы мүмкін</p>
<p><i>Критерий 4</i></p> <p>ОК өзінің ережелері, сегрегацияға және позицияларды аудару мүмкіндігіне және қатысушы клиенттерін тиісті кепілдікпен қамтамасыз етуге қатысты саясаттары мен процедуралары туралы мәліметтерді жария түрде ашуға тиіс. Атап айтқанда, ОК клиенттің кепілдікті қамтамасыз етуі жеке немесе омнибустық негізде қорғалғандығы</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Сегрегация тетіктері КАСС интернет-ресурсында міндетті түрде ашылуға жататын Клирингілік ережелерде белгіленген.</p> <p>КАСС Клирингілік ережелерде сегрегациялауға арналған операциялық процедуралар, талаптар мен шығындар бөлігінде ақпаратты ашады.</p> <p>Клирингілік ережелерде белгіленгенді қоспағанда, заңдық шектеулер жоқ</p>

<p>туралы ақпаратты жария түрде ашуы тиіс. Бұдан басқа, ОК қатысушы клиенттерінің позициялары мен кепілдікті қамтамасыз етуін бөлектеуге немесе ауыстыруға кедергі келтіретін кез келген заңды немесе операциялық шектеулерді жария түрде ашуы тиіс</p>		
<p>15. Жалпы коммерциялық тәуекел <i>ҚНИ жалпы коммерциялық тәуекелді анықтауы, мониторинг жүргізуі және басқаруы және меншікті капитал есебінен қаржыландырылатын және егер мұндай шығындар нақты болған жағдайда жұмыс істеп тұрған кәсіпорын ретінде операцияларды орындау мен қызметтер көрсетуді жалғастыру үшін әлеуетті жалпы коммерциялық шығындарды жабу үшін жеткілікті таза өтімді активтері болуы тиіс. Бұдан басқа, таза өтімді активтердің көлемі өте маңызды операциялар мен қызметтерді қалпына келтіруді немесе реттелген түрде аяқтауды қамтамасыз ету үшін әрқашан жеткілікті болуы тиіс.</i> Сәйкес келеді</p>		
<p><i>Критерий 1</i> ҚНИ-де бизнес-стратегияны барабар емес іске асырудан, теріс ақша ағындарынан немесе күтпеген және тым жоғары операциялық шығыстардан болатын залалдарды қоса алғанда, жалпы коммерциялық тәуекелдерді анықтау, мониторингтеу және басқару үшін сенімді басқару және бақылау жүйелері болуы тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>КАСС ұйым қызметін жүзеге асыру барысында туындайтын кірістер мен шығыстарды талдау арқылы жалпы коммерциялық тәуекелді анықтайды. Атап айтқанда, жалпы коммерциялық тәуекел залалды қызметтер мен өнімдерді ұсыну нәтижесінде іске асырылуы мүмкін. Жалпы коммерциялық тәуекелді мониторингтеу және төмендету үшін:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ КАСС Директорлар кеңесінің Бюджет және стратегиялық жоспарлау жөніндегі комитетінің қатысуымен әзірленетін өзінің даму стратегиясын ұстанады; ✓ жаңа жобаларды енгізу кезінде кірістер мен шығыстарға талдау; бизнес-жоспарлау, жоспардың орындалмау себептерін бақылау және талдау жүргізіледі; ✓ ұйымға жалпы коммерциялық тәуекелдердің әлеуетті әсерін анықтау мақсатында КАСС капитал болжамын жасайды және КАСС басшылығының қарауына ұсынылатын ақша қаражатының қозғалысына талдау жүргізеді
<p><i>Критерий 2</i> Жалпы коммерциялық шығындар туындаған жағдайда үздіксіз режимде жұмыс істеуді және қызметтер көрсетуді жалғастыру мүмкіндігіне ие болу үшін ҚНИ меншікті капитал есебінен</p>	<p>Сақталады</p>	<p>КАСС тәуекелдерін жабу ҚР ҰБ реттеуші талаптарына сәйкес, оның ішінде CPMI-IOSCO ҚНИ үшін қағидаттарды көрсететін меншікті капитал есебінен жүзеге асырылады. Есептеу тәртібі ҚР ҰБ тиісті нормативтік актілерінде сипатталған.</p>

<p>қаржыландырылатын таза өтімді активтері (жай акциялар, ашық резервтер немесе бөлінбеген пайда сияқты) болуы тиіс. ҚНИ-да бар меншікті капитал есебінен қаржыландырылатын таза өтімді активтердің көлемі оның тәуекелдер бейінімен және егер осындай шаралар қабылданса, аса маңызды операциялар мен көрсетілетін қызметтерді қалпына келтіруді немесе реттеп аяқтауды қамтамасыз ету үшін қажетті уақыт ұзақтығымен анықталуға тиіс</p>		
<p><i>Критерий 3</i> ҚНИ-дың қалпына келтірудің немесе реттелген таратудың өміршең жоспары және оны іске асыру үшін меншікті капитал есебінен қаржыландырылатын таза өтімді активтердің жеткілікті көлемі болуы тиіс. Меншікті капитал есебінен қаржыландырылатын ҚНИ таза өтімді активтерінің мөлшері 6 айдағы ағымдағы операциялық шығыстардың шамасынан кем болмауға тиіс. Осы активтер қатысушының дефолтын немесе қаржы ресурстарын басқару қағидаттарында көзделген басқа да тәуекелдерді жабуға арналған ресурстарға қосымша болып табылады. Бұл ретте тәуекелдерге негізделген халықаралық стандарттарға сәйкес қалыптастырылған капитал капиталдың жеткіліктілігіне қойылатын талаптардың қайталануын болдырмау мақсатында ол қисынды және орынды болған жерде енгізілуі мүмкін</p>	<p>Ішінара сақталады</p>	<p>КАСС ҚР ҰБ нормативтік актілерімен енгізілетін халықаралық стандарттарға сәйкес келуге ұмтылады. Реттеуші талаптарға сәйкес КАСС бөлінген КАСС (Skin-in-the-game) капиталын қалыптастырады, жалпы тәуекелдерді жабуға және қызметті реттеп аяқтауға арналған қаражат – реттеуші талаптар бойынша барлық қалған тәуекелдерді капиталдан жабуға міндетті. Бұдан басқа, КАСС стресс жағдайында залалдарды жабу үшін талап етілетін қосымша капиталды тұрақты бағалауды жүргізеді</p>
<p><i>Критерий 4</i> Жалпы коммерциялық тәуекелді жабуға арналған активтер ҚНИ-ға өртүрлі</p>	<p>Сақталады</p>	<p>КАСС активтері бақылау және қадағалау органдарының нормативтік құқықтық актілерінде қамтылған өтімділікке және сапаға қойылатын талаптарға жауап береді және қолайсыз нарықтық жағдайда бағадағы</p>

<p>сценарийлер кезінде, оның ішінде қолайсыз нарықтық жағдай жағдайларында өзінің ағымдағы және болжамды операциялық шығыстарын жабуға мүмкіндік беретін жоғары сапалы және жеткілікті өтімді болуы тиіс</p>		<p>ең аз шығынмен немесе бағадағы шығынсыз өткізілуі мүмкін болатындай етіп бөлінеді. КАСС активтері негізінен корреспонденттік шоттардағы қалдықтармен, ҚР ҰБ-ның кредиттік рейтинг деңгейіне қойылатын талаптарына жауап беретін консервативтік қаржы құралдарына салымдармен ұсынылған.</p> <p>КАСС кезең-кезеңімен активтердің сапасы мен өтімділігіне мониторинг жүргізеді, мониторинг нәтижелерін ҚНРДА бақылайды. КАСС сондай-ақ бірнеше түрлі сценарийлер бойынша өтімділік тәуекелін, нарықтық тәуекелді және кредиттік тәуекелді стресс-тестілеуді жүргізеді. КАСС стресс тестілеу бойынша қосымша ақпарат 4 және 7-қағидаттарда берілген</p>
<p>Критерий 5 Егер оның меншікті капиталының шамасы белгіленген минимумға жақындаған немесе төмен болған жағдайда, ҚНИ-дың қосымша капиталды тарту жөніндегі өміршең жоспары болуы тиіс. Бұл жоспарды директорлар кеңесі мақұлдауы және ұдайы реттелуі тиіс</p>	<p>Ішінара сақталады</p>	<p>Қосымша қаржы ресурстарын тарту КАСС қызметінің үздіксіздігін қамтамасыз ету және қалпына келтіру жөніндегі іс-қимылдардың ажырамас бөлігі болып табылады. Өз қаражатының (капиталының) жеткіліктілік деңгейі ҚР ҰБ белгілеген минималды мәндерге жақындаған жағдайда қосымша қаржы ресурстарын тарту болжанады.</p> <p>Қосымша капитал тарту туралы мәселе КАСС Директорлар кеңесінде қарауды талап етеді.</p> <p>КАСС Жарғысына сәйкес қосымша капитал тарту туралы түпкілікті шешімді КАСС Директорлар кеңесінің ұсыныстары негізінде акционерлер қабылдайды</p>
<p>16. Депозитарлық және инвестициялық тәуекелдер <i>ҚНИ өзінің меншікті активтері мен өз қатысушыларының активтерін қорғауға, жоғалту тәуекелін және осы активтерге уақтылы қол жеткізбеуді азайтуға тиіс. ҚНИ минималды кредиттік және нарықтық тәуекелдері, сондай-ақ өтімділік тәуекелі бар құралдарға инвестициялауға тиіс.</i></p> <p>Сәйкес келеді</p>		
<p>Критерий 1 ҚНИ қадағалау және реттеу объектілері болып табылатын және осындай активтерді толық қорғауды қамтамасыз ететін есепке алудың сенімді әдістері, қауіпсіз сақтау процедуралары мен ішкі бақылау жүйесі бар ұйымдарда өз қатысушыларының активтерін қоса алғанда, өз активтерін сақтауға тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>КАСС активтері ҚР ҰБ, ОД, жергілікті және шетелдік коммерциялық банктердің шоттарында сақталады. Жергілікті және шетелдік коммерциялық банктерді іріктеу кезінде КАСС мынадай таңдау критерийлерін басшылыққа алады:</p> <p>✓ Standard & Poor's агенттігінің халықаралық шәкілі бойынша "B"-тен төмен емес ұзақ мерзімді рейтингі немесе Fitch немесе Moody's Investors Service агенттіктерінің халықаралық шәкілі бойынша осыған ұқсас деңгейдегі рейтингі бар Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктері;</p>

		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Standard & Poor's агенттігінің халықаралық шәкілі бойынша "BBB"-тен төмен емес ұзақ мерзімді рейтингі немесе Fitch немесе Moody's Investors Service агенттіктерінің халықаралық шәкілі бойынша осыған ұқсас деңгейдегі рейтингі бар халықаралық қаржы ұйымдары; ✓ Standard & Poor's агенттігінің халықаралық шәкілі бойынша "BBB"-тен төмен емес ұзақ мерзімді рейтингі немесе Fitch немесе Moody's Investors Service агенттіктерінің халықаралық шәкілі бойынша осыған ұқсас деңгейдегі рейтингі бар шетелдік корреспондент банктер; ✓ Standard & Poor's агенттігінің халықаралық шәкілі бойынша "BBB"-тен төмен емес ұзақ мерзімді рейтингі немесе Fitch немесе Moody's Investors Service агенттіктерінің халықаралық шәкілі бойынша осыған ұқсас деңгейдегі рейтингі бар бейрезидент банктер. <p>Қосымша, жоғарыда келтірілген депозиторлардың бірқатары үшін шоғырлану тәуекелін барынша азайту үшін инвестициялау шектелімі қойылады</p>
<p><i>Критерий 2</i></p> <p>Қажет болған кезде ҚНИ өзінің активтеріне, оның ішінде оған қатысушылар берген активтерге дереу қол жеткізуге тиіс</p>	Сақталады	<p>Клиринг қорытындылары бойынша есеп айырысуды жүзеге асыру үшін қажетті бағалы қағаздарды қоса алғанда, барлық активтер клирингілік ұйымның Қазақстан Республикасының юрисдикциясындағы есеп айырысу ұйымында ашылған шоттарында сақталады (мемлекеттік органдар мен соттардың шағымдарынан босатылған). КАСС клиринг қорытындылары бойынша есеп айырысу жүргізу үшін пайдаланылатын барлық шоттар бойынша билік етуге құқылы.</p> <p>Бейрезидент-есеп айырысу банктеріндегі КАСС корреспонденттік шоттарындағы шетел валютасындағы ақша қаражатына қол жеткізу контрагенттің операциялық күні ішінде нақты уақыт тәртіптемесінде жүзеге асырылады</p>
<p><i>Критерий 3</i></p> <p>ҚНИ олардың әрқайсысымен өзара байланыстардың толық спектрін назарға ала отырып, депозитарий банктер тарапынан ол ұшырайтын тәуекелдерді бағалауы және түсінуі тиіс</p>	Сақталады	<p>КАСС кезең-кезеңімен барлық контрагенттерге қатысты кредиттік тәуекелдерді бағалауды және мониторингін жүргізеді. Бағалы қағаздар үшін есеп айырысу депозитарийі ОД – КАСС – ҚР ҰБ бас ұйымының ірі акционерінің еншілес ұйымы болып табылады. Осыған байланысты, сондай-ақ ОК клиенттердің активтерін меншікті балансқа қоспағандықтан, ОК үшін кредиттік бағалау және кредиттік тәуекелдер мониторингі жүзеге асырылмайды. Депозитарийлер және есеп айырысу банктері бойынша шоғырлану тәуекелін басқару мақсатында КАСС олардың қаржылық жағдайына байланысты шектелімдер белгілейді.</p>

		Осы шектелімдер нақты уақыт тәртіптемесінде бақыланады және кезең-кезеңімен қайта қаралады
<p><i>Критерий 4</i></p> <p>ҚНИ-дың инвестициялық стратегиясы тәуекелдерді басқарудың жалпы стратегиясымен келісілуі және оның қатысушыларымен толық көлемде ашылуы тиіс, ал инвестициялар қамтамасыз етілуі немесе жоғары сенімді борышкерлермен қойылатын талаптардан тұруы тиіс. ҚНИ-дың осы инвестициялары бағадағы минималды шығынмен (немесе шығынсыз) жылдам жоюға мүмкіндік беруі тиіс</p>	Сақталады	<p>КАСС-те КАСС инвестициялық стратегиясының негізгі қағидаттарын анықтайтын Активтерді инвестициялау саясаты (бұдан әрі – Инвестициялау саясаты) әзірленді. Инвестициялау саясаты Тәуекелдерді басқару бөлімімен келісілген және КАСС Директорлар кеңесі бекіткен.</p> <p>Инвестициялық критерийлер Инвестициялау саясатында көрсетілген және тек қана мемлекеттік облигацияларға және кредиттік рейтинг деңгейіне қатысты КАСС талаптарына сәйкес келетін қаржы құралдарына (корреспонденттік шоттар, депозиттер, РЕПО мәмілелері) салынуға мүмкіндік береді. КАСС контрагенттер мен эмитенттердің қаржылық жағдайына байланысты шектелімдер белгілейді. Бұл шектелімдер нақты уақыт тәртіптемесінде бақыланады және кезең-кезеңімен қайта қаралады.</p> <p>Барлық контрагенттерге және инвестициялық операцияларға қатысты контрагенттің қаржылық жағдайын және операциялардың капиталдың жеткіліктілігіне әсер ету ерекшеліктерін бағалауды негізге ала отырып, шектелімдер белгіленеді. Сонымен қатар, банк секторына салымдарға қатысты құрылымдық шектелімдер белгіленді.</p> <p>КАСС ақша қаражатын өтімділігі жоғары қаржы құралдарына ғана инвестициялайды, сатып алынатын қағаздар үлесіне шектеулер белгілейді, портфельді жоюдың болжамды мерзіміне мониторинг жүргізеді. Өтімділіктің жетіспеушілігі жағдайында бағалы қағаздар портфелі ҚР ҰБ-ға РЕПО мәмілесі шеңберінде берілуі мүмкін</p>
<p>17. Операциялық тәуекел</p> <p><i>ҚНИ операциялық тәуекелдің ішкі де, сыртқы да ықтимал көздерін анықтауға және тиісті жүйелерді, саясатты, процедуралар мен бақылау құралдарын пайдалану есебінен олардың әсерін жұмсартуға тиіс. Жүйелер қауіпсіздік пен операциялық сенімділіктің жоғары дәрежесін қамтамасыз етуге және жеткілікті өсірілетін өткізу қабілетіне ие болуға тиіс. Қызметтің үздіксіздігін басқару операцияларды уақтылы қалпына келтіруге және ҚНИ міндеттемелерін орындауға, оның ішінде жұмыста кең ауқымды немесе елеулі бұзушылықтар болған жағдайда бағытталуы тиіс.</i></p> <p>Сәйкес келеді</p>		
<p><i>Критерий 1</i></p> <p>ҚНИ операциялық тәуекелдерді анықтау, мониторингтеу және басқару мақсатында</p>	Сақталады	Операциялық тәуекелді басқару ықтимал операциялық тәуекел көздерін анықтау әдістемесін сипаттайтын Тәуекелдерді басқару саясаты және КАСС Тәуекелдерді басқару ережелері негізінде жүзеге асырылады. Саясат КАСС негізгі қызметінің, оның ішінде Биржада

<p>тиісті жүйелерді, қағидаттарды, процедуралар мен бақылау құралдарын пайдалана отырып, операциялық тәуекелді басқарудың сенімді жүйесін құруы тиіс</p>		<p>жасалатын мәмілелер бойынша клирингілік ұйым мен ОК функцияларын жүзеге асыратын, сондай-ақ КАСС қазынашылық операцияларының ерекшеліктерін ескере отырып әзірленді. КАСС операциялық тәуекелін басқару процесі операциялық тәуекел оқиғаларын анықтау кезеңін ғана емес, сонымен қатар себептерін талдауды, кейіннен іс-қимылдардың толықтығы мен жеткіліктілігін бақылай отырып, тәуекелді төмендету жөніндегі іс-шараларды жүргізу бойынша шешім қабылдауды қамтиды.</p> <p>Операциялық тәуекелдердің негізгі көздері:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ықтимал емес, жеткіліксіз немесе тиімсіз процестер мен процедуралар; ✓ қызметкерлердің тиімсіздігі (қателер); ✓ жүйелердің істен шығуы; ✓ қолайсыз сыртқы факторлар (алаяқтықты немесе төтенше жағдайларды қоса алғанда). <p>Тәуекелдерді басқару ережелерінің қағидаларына сәйкес КАСС операциялық тәуекелдің негізгі индикаторларына үздіксіз мониторинг жүргізеді. Мониторинг жүйесі, оның ішінде мыналарды қамтиды:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ тәуекелдің түйінді индикаторларын әзірлеу және олардың тиімділігін бағалау; ✓ тәуекелдің түйінді индикаторларын есептеу үшін ақпарат жинау; ✓ тәуекелдің түйінді индикаторларының ағымдағы мәндерін есептеу және бақылау; ✓ тәуекелдің негізгі индикаторларының сындарлы мәндеріне жедел ден қою. <p>Шығын оқиғалары және негізгі тәуекел индикаторлары бойынша есептілік басқару органдарына тұрақты негізде беріледі.</p> <p>Анықталған операциялық тәуекелдер үшін оларды төмендету жөніндегі іс-шаралар әзірленеді және олардың орындалуын тұрақты бақылау жүзеге асырылады.</p> <p>Операциялық тәуекел оқиғалары Тәуекелдерді басқару саясатына сәйкес жиналады, жою жоспарлары әзірленеді, мониторинг тұрақты негізде жүзеге асырылады.</p> <p>Операциялық процедураларды тиісті түрде орындауды қамтамасыз ету үшін КАСС мыналарды:</p>
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> ✓ әртүрлі биржалық нарықтарда жасалған мәмілелер бойынша клиринг жүргізуге арналған операциялық күн регламенттерін; ✓ операциялық процедуралардың қол жетімді құралдармен орындалуын бақылауды пайдаланады; ✓ қолданылатын жүйелер, саясаттар, процестер бақылау және қадағалау органдарының, халықаралық стандарттар мен қағидаттардың талаптарына сәйкестігіне мерзімді тексеруден өтеді. <p>Алаяқтықты болдырмау жөніндегі іс-шаралар ақпараттық қауіпсіздікті басқару жүйесі шеңберінде жүргізіледі және мыналарды қамтиды:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ақпараттың таралып кетуін болдырмау жүйесі; ✓ құпиялылық және құпиялылық дәрежесі бойынша ақпаратты ранжирлеу; ✓ жұмыскерлердің ақпаратқа және деректерге қол жеткізу құқықтарын бөлу
<p><i>Критерий 2</i></p> <p>ҚНИ директорлар кеңесі операциялық тәуекелді басқару жөніндегі рөлдер мен міндеттерді дәл анықтауы және ҚНИ операциялық тәуекелін басқару құрылымын бекітуі тиіс. Бақылау құралдарын, операциялық саясатты, процедуралар мен әдістерді мерзімді түрде қайта қарау, тексеру және тестілеу қажет, оның ішінде елеулі өзгерістерден кейін</p>	Сақталады	<p>ОК-да операциялық тәуекелді басқару КАСС Директорлар кеңесінің бақылауында болады. Директорлар кеңесі тәуекелдерді, оның ішінде операциялық тәуекелдерді басқару жүйесін, осы жүйенің негізгі элементтерінің жұмыс істеуінің жалпы қағидаттарын, сондай-ақ Жарғыға сәйкес тәуекелдерді басқару жөніндегі ішкі құжаттарды бекітеді.</p> <p>Жарғының және Тәуекелдерді басқару саясатының талаптарына сәйкес құзыреттің бірінші деңгейін КАСС Директорлар кеңесі ұсынады.</p> <p>Директорлар кеңесі КАСС тәуекелдерін басқару мәселелеріне арналған, оның ішінде есепті кезеңде келіп түскен дайындалған деректер мен ақпаратты талдау нәтижелері бойынша мерзімді түрде отырыстар өткізеді, оның ішінде операциялық тәуекелдерді басқару жүйесін қайта қарау және бекіту жөнінде шешімдер қабылдауға өкілетті.</p> <p>Қаржылық есептіліктің жыл сайынғы міндетті аудиті шеңберінде, оның ішінде операциялық тәуекелге байланысты мәселелер де қаралады.</p>
<p><i>Критерий 3</i></p> <p>ҚНИ операциялық сенімділік саласында осы мақсаттарға қол жеткізуге бағытталған</p>	Сақталады	<p>Операциялық сенімділік мақсаты ретінде ОК мынадай сапалық және сандық мақсаттарды пайдаланады:</p>

<p>қағидаттарды қолдануға нақты белгіленген мақсаттары болуы тиіс</p>		<ul style="list-style-type: none"> ✓ операциялық сенімділік саласындағы мақсаттарға қою және қол жеткізу кезінде тәуекелді шектеу/бақылау мақсатында тәуекел-тәбет (тәуекел көрсеткіштерінің барынша рұқсат етілген мәндері); ✓ тәуекелдердің түйінді индикаторлары (KRI). <p>Келтірілген коэффициенттер айтарлықтай дәрежеде жүйелердің сенімділік деңгейін көрсетеді. Коэффициенттерді белгіленген деңгейде ұстау барлық жүйелердің барабар және үздіксіз жұмыс істеуін талап етеді, бұл АТ инфрақұрылымы саласында да, қамтамасыз етуші және қолдаушы бөлімшелер шеңберінде де қолданыстағы басқару жүйесімен анықталады.</p> <p>КАСС-те мынадай құжаттар әзірленді, бекітілді және енгізілді:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Тәуекелдерді басқару саясаты; ✓ Тәуекелдерді басқару ережелері; ✓ Қызметтің үздіксіздігін басқару саясаты (бекіту процесінде); ✓ Үздіксіздікті қамтамасыз ету және қызметті қалпына келтіру ережелері (бекіту процесінде); ✓ Үздіксіздікті қамтамасыз ету және қызметті қалпына келтіру жоспары (Биржамен бірлесіп, әзірлеу және бекіту процесінде); ✓ Тәуекелдер тіркелімі (бекіту процесінде)
<p><i>Критерий 4</i> ҚНИ стресс кезеңінде операциялардың өскен көлемін өңдеу үшін және ұсынылатын қызметтерді белгіленген деңгейде қамтамасыз ету үшін жеткілікті өсетін өткізу қабілетін қамтамасыз етуге тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>КО бағдарламалық-техникалық кешенді Биржадан жалға алады. КО Тәуекелдерді басқару ережелерінде Биржадан клирингілік жүйесін стресс-тестілеу нәтижелерін алу көзделген</p>
<p><i>Критерий 5</i> ҚНИ-дың барлық әлеуетті осал жақтар мен қауіп-қатерлерді ескеретін кешенді физикалық және ақпараттық қауіпсіздік саясаты болуы тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Қазақстандық заңнамаға сәйкес клиенттерге көрсетілетін қызметтердің және ішкі бизнес-процестердің құпиялылығына, тұтастығы мен қолжетімділігіне қатысты қатерлерді іске асырудың барлық әлеуетті тәуекелдерінен КАСС қорғауды ескеретін, сондай-ақ қолданыстағы басқару процесстерінің үздіксіздігін қамтамасыз етуді көздейтін ақпараттық қауіпсіздікті басқару жүйесі құрылады.</p> <p>КАСС физикалық және ақпараттық қауіпсіздіктің ықтимал тәуекелдері мен қатерлерін уақтылы анықтауға және жоюға мүмкіндік беретін саясатты, процестер мен процедураларды пайдаланады. КАСС</p>

		<p>жүйелерінің қауіпсіздігін бағалау үшін қауіпсіздік саясаты мен хаттамаларын салалық стандарттарға сәйкес келтіреді; желілік инфрақұрылымның және қауіпсіздік хаттамаларының осалдығын кезеңдік тәуелсіз бағалау (рұқсатсыз кіруден қорғауға арналған тест) жүргізіледі.</p> <p>КАСС уақтылы ақпарат алу және қатерлерді бағалау үшін құқық қорғау органдарымен және Қазақстан Республикасы қаржы секторының ақпараттық қауіпсіздігінің салалық орталығымен өзара іс-қимылды және ынтымақтастықты қолдайды.</p> <p>Жүйелердің қауіпсіздік стандарттары КАСС ішкі құжаттарының деңгейінде белгіленеді және бақыланады. КАСС арнайы құрылған бөлімшесінің жұмыскерлері "Қазақстан қор биржасы" АҚ-мен өзара іс-қимыл жасай отырып, жүйелер мен процестердің осалдықтарын анықтау, бағалау және жою, қауіпсіздікке төнетін қауіптерді барынша азайту бойынша шаралар қабылдауды жүзеге асырады. КАСС барлық жұмыскерлері ішкі ақпараттық жүйелердің құпиялылығына, тұтастығына және үздіксіз жұмысына қауіп төндіретін проблемаларды болдырмау мақсатында ішкі процедураларды басшылыққа алады.</p> <p>КАСС ақпараттық қауіпсіздікке қатысты бірнеше құжаттарды, оның ішінде:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ақпараттық қауіпсіздік саясатын; ✓ Ақпараттық қауіпсіздік саласындағы білімді арттыру жөніндегі ережелерді; ✓ Қорғалатын ақпаратпен жұмыс істеу ережелерін әзірледі. <p>Қазақстан Республикасының ақпараттық қауіпсіздік саласындағы заңнамасының талаптарына және халықаралық стандартқа (ISO/IEC 27001:2022) сәйкес ішкі қауіпсіздік саясаты мен процестер кешенін әзірлеу және енгізу жүзеге асырылуда</p>
<p><i>Критерий 6</i></p> <p>ҚНИ-дың кең ауқымды немесе жаһандық бұзушылықтарды тудыруы мүмкін оқиғаларды қоса алғанда, жұмыста елеулі бұзушылық тәуекелін білдіретін оқиғаларды ескеретін қызметтің үздіксіздігін қамтамасыз ету жоспары болуы тиіс. Жоспар сақтық объектіні пайдалануды кездеуі тиіс және ақпараттық</p>	<p>Ішінара сақталады</p>	<p>КО-да мыналар әзірленіп, бекітілді:</p> <p>Қызметтің үздіксіздігін басқару саясаты;</p> <p>Үздіксіздікті қамтамасыз ету және қызметті қалпына келтіру ережелері (KASE-мен келісу сатысында).</p> <p>Үздіксіздікті қамтамасыз ету және қызметті қалпына келтіру жоспарын бекіту процесінде (KASE-мен бірлескен).</p> <p>Қызметтің үздіксіздігін басқару саясаты КАСС қызметінің үздіксіздігін басқару жүйесінің жұмыс істеуінің негізгі қағидаттарын және негізгі</p>

<p>технологиялардың (АТ) аса маңызды жүйелері жұмыстағы бұзушылықтан кейін екі сағат ішінде жұмысын қайта бастайтындай етіп әзірленуі тиіс. Жоспар ҚНИ үшін жұмыста, тіпті төтенше жағдайларда да бұзушылық болған күннің соңына дейін есептеулерді аяқтау мүмкіндігін көздеуі тиіс. ҚНИ іс-шараларды жоспарлы тестілеуді тұрақты түрде өткізуі тиіс</p>		<p>компоненттерін анықтайды. Қызметтің үздіксіздігін басқару саясаты аса маңызды процестерді, олардың тоқтап қалуының рұқсат етілген уақытын және қалпына келтірудің нысаналы уақытын көздейді (есеп айырысу процесі үшін тиісінше 2 сағат және жұмыс күнінің соңына дейін).</p> <p>Үздіксіздікті қамтамасыз ету және қызметті қалпына келтіру ережелері ұйымдағы бизнестің үздіксіздігін басқару процесін және үздіксіздікті қамтамасыз ету және қызметті қалпына келтіру жоспарының құрылымын ашады.</p> <p>Қызметтің үздіксіздігін қамтамасыз ету жоспары қызметтің қалыпты барысын кең ауқымды немесе жаһандық бұзушылықтар басталған кезде бизнес-процестерді қалпына келтіру процесін анықтайды.</p> <p>Үздіксіздікті қамтамасыз ету және қызметті қалпына келтіру жоспарының шеңберінде қалпына келтіру кезеңін анықтай отырып, күрделі АТ-жүйелерін қалпына келтіру жоспарлары жасалады.</p> <p>АТ-жүйелерінде іркілістер туындаған кезде қызметтерді жеткізушінің деректерді көшіру және сақтауының көптеген нысандарына байланысты деректердің жоғалуы барынша азайтылды. Қызметтің үздіксіздігін қамтамасыз етудің тиісті жоспарларында әртүрлі офистерде жұмысқа қосуға дайын тұрақты тестіленетін сақтық жүйелер көзделетін болады. Клиринг бойынша барлық деректер әртүрлі сақтау жүйелерінде (ыстық, жылы және суық жүйелерде) қайталанатын. Сауда белсенділігінің, техникалық және бағдарламалық құралдардың функционалдылығының мониторингі нақты уақыт тәртіптемесінде жүзеге асырылады.</p> <p>Үздіксіздікті қамтамасыз ету және қызметті қалпына келтіру жоспары Қызметтің үздіксіздігін басқару саясатында анықталған қызметтің аса маңызды түрлерінің жұмысын қалпына келтіру процедурасын және қызметтің қалыпты барысы бұзылған кезде коммуникацияны регламенттейтін болады.</p> <p>КАСС ынтымақтастық туралы шарттарға сәйкес Биржаның сақтық кеңсесін және сақтық деректерді өңдеу орталықтарын пайдаланады. Сақтық кеңсеге қойылатын талаптар, оның ішінде ҚР ҰБ талаптарын ескере отырып қалыптастырылған және сақтық кеңсенің техникалық сипаттамаларын, аса маңызды процестерді қалпына келтіру үшін ең аз қажетті ресурстарды қамтиды.</p>
--	--	---

<p><i>Критерий 7</i></p> <p>ҚНИ оның операциялары үшін негізгі қатысушылар, басқа да ҚНИ, сондай-ақ қызметтерді жеткізушілер мен коммуналдық қызметтер құратын тәуекелдерді анықтауға, мониторингтеуге және басқаруға тиіс. Бұдан басқа, ҚНИ өзінің басқа ҚНИ үшін жасалатын операцияларын анықтауға, мониторингтеуге және басқаруға тиіс</p>	<p>Ішінара сақталады</p>	<p>КАСС қызметтерінің негізгі жеткізушілері:</p> <p>Биржа – ынтымақтастық туралы шарттар шеңберінде бағдарламалық-техникалық кешенді пайдалануға беретін негізгі ұйым;</p> <p>Бағалы қағаздар орталық депозитарийі (ҚНИ);</p> <p>"ҰТК" АҚ (ҚНИ).</p> <p>ҚНИ-мен ынтымақтастық тәуекелдерін мониторингтеу және басқару Саясат және Тәуекелдерді басқару ережелерімен регламенттелетін операциялық тәуекелдерді басқару процесі шеңберінде жүзеге асырылады.</p> <p>Қызметтің үздіксіздігін басқару саясаты, Үздіксіздікті қамтамасыз ету және қызметті қалпына келтіру ережелері (бұдан әрі – Ережелер) (KASE-мен келісу процесінде) әзірленді және бекітілді. Ережелерде қызметтің үздіксіздігін қамтамасыз ету шеңберінде КАСС-тың ҚНИ-мен өзара іс-қимылы көзделген</p>
<p>18. Қол жеткізуге және қатысуға қойылатын талаптар</p> <p><i>ҚНИ-дың тәуекелдерді бағалауға негізделген объективті және әділ және ашық қолжетімділікті қамтамасыз ететін жалпыға қолжетімді қатысу критерийлері болуы тиіс.</i></p> <p>Сәйкес келеді</p>		
<p><i>Критерий 1</i></p> <p>ҚНИ өз қызметтеріне, оның ішінде тікелей және, егер қажет болса, жанама қатысушыларға және басқа да ҚНИ-ға қатысуға тәуекелмен негізделген ақылға қонымды талаптар негізінде әділ және ашық қол жеткізуді ұсынуға тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Клирингілік қатысушыларға мынадай талаптар қойылады:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ клирингілік қатысушының қаржылық тұрақтылығына қойылатын талаптар; ✓ Биржамен қол қойылған шарттың болуы; ✓ кепілдік беру қорына жарна енгізу; ✓ уәкілетті органның нарыққа сәйкес келетін қызмет түрін жүзеге асыруға лицензиясының болуы; ✓ клирингілік қатысушының құқық қабілеттілігін және сенімділігін растайтын құжаттар; ✓ техникалық талаптарды сақтау. <p>Клирингілік қатысушылар туралы қағидада, оның ішінде мынадай талаптар бекітілген:</p> <p>1) КАСС ішкі құжатына – Мүшелік туралы қағидаға сәйкес оған қандай да бір санат бойынша КАСС мүшесінің қолданыстағы мәртебесіне ие</p>

		<p>заңды тұлға клирингілік қатысушы мәртебесін беруге кандидат бола алады;</p> <p>2) кез келген биржалық нарықтың клирингілік қатысушысы мәртебесін беру үшін кандидат:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ клирингілік қатысушы мәртебесін беруге өтініш берілген күнге дейін қатарынан аяқталған күнтізбелік үш ай ішінде өз капиталының жеткіліктілігі және өтімділігі бойынша заңнамаға сәйкес кандидат құрылған мемлекеттің уәкілетті органы белгілеген нормативтерді сақтауға; ✓ тиісті санаттағы КАСС мүшесіне қойылатын КАСС ішкі құжаттарының талаптарын сақтауға; ✓ eTransfer.kz электрондық құжаттармен алмасу жүйесіне қосылу мүмкіндігінің болуы; ✓ егер мұндай талап Қағиданың 9 бабында немесе осы баптың 4 тармағында белгіленген болса, осы Қағидада белгіленген деңгейден төмен емес рейтингке ие болуға; ✓ клирингілік қатысушы заңды тұлға ретінде тіркелген мемлекеттің уәкілетті органы белгілеген меншікті капиталдың жеткіліктілігі және өтімділігі жөніндегі нормативтерді (талаптарды) сақтауға; ✓ Клирингілік қатысушылар туралы қағиданың 12 бабының 2 тармағында сипатталғандай, тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылаудың тиісті жүйесінің болуына қойылатын талапты сақтауға міндетті. <p>КАСС қызметтеріне әділ және ашық қол жеткізу жоғарыда атап көрсетілген критерийлер мен талаптардың бірдей болуына және барлық клирингілік қатысушыларға қолданылуына негізделген</p>
<p><i>Критерий 2</i></p> <p>ҚНИ-дың қатысуына қойылатын талаптар ҚНИ-дың және ол қызмет көрсететін нарықтардың қауіпсіздігі мен тиімділігі тұрғысынан негізделуге, бейімделуге және ҚНИ-дың ерекше тәуекелдеріне мөлшерлес болуға және көпшілік алдында ашылуға тиіс. Тәуекелді бақылаудың қолайлы стандарттарын қолдау шартымен, ҚНИ қолда бар жағдайларда қол жеткізуді</p>	<p>Сақталады</p>	<p>КАСС-тың клирингке қатысушыларға қойылатын талаптары нарықтардың қауіпсіздігі мен тиімділігін қамтамасыз ете отырып, ОК қызметіне жататын тәуекелдерді басқаруды көздейді. Клирингке қатысушыларға қойылатын көптеген талаптар клирингке қатысушыларға тікелей қатысты реттеуші талаптарды ескере отырып жасалған. Мысалы, клирингке қатысушылар сенімді қаржылық жағдайды ұстап тұруы және жүйелік тәуекелді төмендету және клиенттердің мүдделерін қорғау үшін қаржы делдалдарына қатысты реттеуші талаптарының қоғамдық саясатының мақсатын көрсететін кірістерді жылыстатуға қарсы іс-қимылға байланысты қатаң</p>

<p>ең аз шектеуді көздейтін талаптарды белгілеуге ұмтылуы тиіс</p>		<p>процедураларды сақтауы тиіс деген талап. Осы шарттарды сақтау туралы КАСС талабы клиринг шарттарындағы тәуекелдерді төмендету және осылайша қызмет көрсетілетін нарықтардың сенімділігін қамтамасыз ету қажеттілігінен туындады. Клирингке қатысушыларға қойылатын қосымша талаптар КАСС-ты сенімді және қауіпсіз ОК-ға айналдыру қажеттілігінен туындап отыр.</p> <p>Қол жеткізудің бірдей критерийлері бір санаттағы клирингілік қатысушыларға қолданылады. Мәселен, клиенттік мәмілелерді жасау үшін мәмілелерді өз атынан жасамауға мүмкіндік беретін тиісті лицензия (брокерлік лицензия немесе бағалы қағаздарды басқарушының лицензиясы) беру талап етіледі. Банктік және банктік емес ұйымдар үшін қаржылық тұрақтылық көрсеткіштеріне талаптар белгіленген.</p> <p>Клирингілік қатысушылардың әртүрлі түрлеріне (банктер, қаржы компаниялары, бейрезиденттер) қойылатын талаптарда заңнамамен және жүзеге асырылатын бизнестің ерекшеліктерімен негізделген айырмашылықтар бар (мысалы, сұратылатын есептілік құрамында айырмашылықтар бар).</p> <p>Қатысу критерийлері, қатысу шектеулерін қоса алғанда, КАСС интернет-ресурсында еркін қол жеткізуде жарияланған Клирингілік ережелермен регламенттелген</p>
<p><i>Критерий 3</i> ҚНИ өзінің қатысуға қойылатын талаптарының сақталуына үздіксіз негізде мониторинг жүргізуі тиіс және қатысуды тоқтата тұруды және қатысуға қойылатын талаптарды бұзған немесе оларға сәйкес келуді тоқтатқан қатысушыны реттелген түрде алып тастауды қамтамасыз ететін нақты анықталған және жария түрде ашылатын процедуралары болуы тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Клирингілік қатысушылардың қолжетімділік критерийлеріне сәйкестігін үздіксіз бақылау ақпараттық-талдау ресурстарын, сондай-ақ ішкі мамандандырылған бағдарламалық жүйелерді пайдалана отырып, клирингілік қатысушы туралы қаржылық және қаржылық емес ақпарат мониторингі есебінен жүзеге асырылады.</p> <p>Тәуекел бейіні нашарлаған клирингілік қатысушылар бойынша қаржылық талдау (қаржылық көрсеткіштердің серпінін анықтау), ішкі ақпарат (КАСС бөлімшелерінен) және ақпараттық-талдамалық ресурстар мен БАҚ-та орналастырылған жария ақпарат нәтижелерін пайдалана отырып, байқау тарихы деректерінің ішкі базасы жүргізіледі.</p> <p>Клирингілік ережелерге сәйкес КАСС белгіленген талаптарды бұзған немесе сәйкес келмейтін клирингілік қатысушыға қызмет көрсетуді клирингілік қызмет көрсетуді толық тоқтатуға дейін шектеуге құқылы.</p> <p>Мұндай шараларды қолдану үшін, атап айтқанда, міндеттемелерді орындамау, лицензияны қайтарып алу, қызметтің міндетті нормативтерін бұзу, қызметтің шығындылығы, қаржылық жай-күйінің</p>

		<p>тұрақты нашарлауының өзге де белгілері негіз бола алады. Клирингілік қызмет көрсетуге рұқсатты жүзеге асыру және шектеу кезінде бөлімшелердің өзара іс-қимыл жасау процедуралары мен тәртібі КАСС ішкі құжаттарында анықталған.</p> <p>Қатысу критерийлері, қатысу шектеулерін қоса алғанда, КАСС интернет-ресурсында еркін қол жеткізуде жарияланған Клирингілік ережелермен регламенттелген</p>
<p>19. Көп деңгейлі қатысу құрылымы <i>ҚНИ көп деңгейлі қатысу құрылымы үшін жасалатын елеулі тәуекелдерді анықтауы, қадағалауы және басқаруы тиіс.</i> Қазіргі уақытта клирингілік қатысушылар ретінде бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушылары ғана бола алады. Клирингілік қызмет көрсету туралы шартқа сәйкес қатысудың көп деңгейлі құрылымы көзделмеген. Қағидат қолданылмайды</p>		
<p>20. ҚНИ байланыстары <i>Бір немесе бірнеше ҚНИ-мен байланыс орнататын ҚНИ осы байланыстардан туындайтын тәуекелдерді анықтауға, мониторингтеуге және басқаруға тиіс.</i> Сәйкес келеді КАСС үшін 3-9 критерийлер қолданылмайды.</p>		
<p><i>Критерий 1</i> Байланыстарды орнатқанға дейін, сондай-ақ байланыс орнатқаннан кейін тұрақты түрде ҚНИ байланыстарды орнату салдарынан туындайтын барлық әлеуетті тәуекел көздерін анықтауға, мониторингтеуге және басқаруға тиіс. Байланыстар тетіктері ҚНИ-дың әрқайсысы осы есепте жазылған басқа да қағидаттарды сақтайтындай етіп өзірленуге тиіс</p>	Сақталады	<p>КАСС клиринг қорытындылары бойынша бағалы қағаздар мен ақша қаражаты бойынша есеп айырысуды жүзеге асыратын орталық депозитариймен жергілікті заңнамаға және келісімдерге сәйкес өзара іс-қимыл жасайды.</p> <p>КАСС Биржамен өзара іс-қимыл жасайды және жергілікті заңнамаға және келісімдерге сәйкес Биржада жасалған мәмілелер бойынша клиринг пен есеп айырысуды жүзеге асырады</p>
<p><i>Критерий 2</i> Барлық тиісті юрисдикцияларда байланыстың оның құрылымын қолдайтын және байланысты ҚНИ барабар қорғауды қамтамасыз ететін сенімді құқықтық негізі болуы тиіс</p>	Сақталады	<p>ОД-мен және Биржамен өзара іс-қимыл жасау өзара іс-қимыл туралы келісімдер (шарттар) негізінде жүзеге асырылады.</p> <p>Келісімдерде (шарттарда) міндеттемелерді тиісінше орындамағаны үшін тараптардың жауапкершілігі көзделген</p>

<p><i>Критерий 3</i></p> <p>Байланысты ОД бір-біріне жасалатын кредиттік тәуекелді және өтімділік тәуекелін бағалауға, бақылауға және басқаруға тиіс. Бір-біріне берілетін кредиттер жоғары сапалы кепілдікпен толық қамтамасыз етілуі және белгіленген шектелімдерге бағынуы тиіс</p>	<p>Қолданылмайды</p>	<p>КАСС-қа қолданылмайды. КАСС орталық депозитарийдің функцияларын жүзеге асырмайды</p>
<p><i>Критерий 4</i></p> <p>Бағалы қағаздарды байланысқан ОД арасында алдын ала беруге тыйым салынуы тиіс немесе кем дегенде алдын ала берілген бағалы қағаздарды бірінші беру түпкілікті болған кезге дейін кері беруге тыйым салынуы тиіс</p>	<p>Қолданылмайды</p>	<p>КАСС-қа қолданылмайды. КАСС орталық депозитарийдің функцияларын жүзеге асырмайды</p>
<p><i>Критерий 5</i></p> <p>Егер мұндай уағдаластық инвестордың ОД қатысушыларының құқықтарын қорғаудың жоғары деңгейін қамтамасыз еткен жағдайда ғана инвестордың ОД эмитенттің ОД-мен байланыс орнатуға тиіс</p>	<p>Қолданылмайды</p>	<p>КАСС-қа қолданылмайды. КАСС орталық депозитарийдің функцияларын жүзеге асырмайды</p>
<p><i>Критерий 6</i></p> <p>Эмитенттің ОД-мен байланысты іске асыру үшін делдал қызметтерін пайдаланатын инвестордың ОД делдалды тартумен туындайтын қосымша тәуекелдерді (депозитарлық, кредиттік, заңдық және операциялық тәуекелдерді қоса алғанда) өлшеуге, мониторингтеуге және басқаруға тиіс</p>	<p>Қолданылмайды</p>	<p>КАСС-қа қолданылмайды. КАСС орталық депозитарийдің функцияларын жүзеге асырмайды</p>
<p><i>Критерий 7</i></p> <p>Басқа ОК-мен байланыс орнатпас бұрын ОК ОК-ға байланысты дефолт салдарынан ықтимал әсерлерді анықтауы және басқаруды қамтамасыз етуі тиіс. Егер</p>	<p>Қолданылмайды</p>	<p>КАСС-қа қолданылмайды. КАСС осы кезеңде басқа ҚО-мен байланыс жасауды жоспарлап отырған жоқ</p>

байланыс үш және одан көп ОК арасында орнатылған болса, әрбір ОК тәуекелдерді, ұжымдық байланыстың құрылымын анықтауға, бағалауға және басқаруға тиіс		
<i>Критерий 8</i> Байланыс құрылымындағы әрбір ОК ең болмағанда күнделікті негізде байланысты ОК мен оның қатысушылары (егер бар болса) құратын өзінің ағымдағы және әлеуетті болашақ тәуекелдерін толық көлемде және жоғары сенімділік дәрежесімен, бұл ретте ОК-ның өз қатысушылары алдындағы өз міндеттемелерін кез келген сәтте орындау қабілеттілігін төмендетпей жабу мүмкіндігіне ие болуы тиіс	Қолданылмайды	КАСС-қа қолданылмайды. КАСС осы кезеңде басқа ҚО-мен байланыс жасауды жоспарлап отырған жоқ
<i>Критерий 9</i> Сауда репозиторийі АТ технологиялары мен ілеспе ресурстарды кеңейту мүмкіндігін және сенімділігін қамтамасыз ету үшін оның байланыстарына негізделген қосымша операциялық тәуекелдерді мұқият бағалауы тиіс	Қолданылмайды	КАСС-қа қолданылмайды. КАСС сауда репозиторийі функциясын жүзеге асырмайды
21. Тиімділік және нәтижелілік <i>ҚНИ өзі қызмет көрсететін қатысушылардың талаптарын орындаудың тиімділігі мен нәтижелілігін қамтамасыз етуі тиіс.</i> Сәйкес келеді		
<i>Критерий 1</i> ҚНИ қызметі оған қатысушылардың және ол қызмет көрсететін нарықтардың қажеттіліктерін ескере отырып әзірленуге тиіс; атап айтқанда, клиринг сызбасын және есептеулерді, клиринг, есептеулер немесе есепке алу жүргізілетін өнімдердің операциялық құрылымын, спектрін	Сақталады	Клирингілік қатысушылардың қажеттіліктерін талқылау жұмыс топтарында, оның ішінде нарық қатысушыларынан, сондай-ақ клирингілік қатысушылармен жаңа технологияларды, ережелерді, процедураларды, өнімдер мен қызметтерді енгізу кезінде өткізілетін кездесулерде жүргізіледі. Қосымша тоқсан сайын клирингілік қатысушылармен кездесулер өткізіледі, онда КАСС қызметін оңтайландыру бойынша клирингілік қатысушылардың жаңалықтары мен ұсыныстары талқыланады.

таңдауға, сондай-ақ технологиялар мен процедураларды пайдалануға қатысты		Клирингілік қатысушылардың қажеттіліктеріне сәйкестігін бағалау қолданыстағы кері байланыс процедурасы шеңберінде жүзеге асырылады
<i>Критерий 2</i> ҚНИ-дың бағалауға жататын және қол жеткізілетін, мысалы, қызмет көрсетудің, тәуекелдерді басқарудың және бизнес-басымдықтардың ең төменгі нысаналы деңгейлеріне қатысты нақты анықталған мақсаттары мен міндеттері болуы тиіс	Сақталады	КАСС мақсаттары мен міндеттері КАСС Басқармасы жыл сайынғы негізде бекітетін Жұмыс жоспарында сипатталады. Барлық мақсаттарға қол жеткізуге болады. Түйінді мақсаттар: тәуекел-менеджментті жетілдіру, жетілдірілген АТ платформасы негізінде бизнес-процестерді оңтайландыру және үйлестіру. Жыл сайын КАСС Басқармасы қойылған мақсаттарға қол жеткізу және қойылған міндеттерді орындау деңгейін бағалайды
<i>Критерий 3</i> ҚНИ-дың тиімділік пен нәтижелілікті тұрақты талдау үшін пысықталған тетіктері болуы тиіс	Сақталады	КАСС тұрақты негізде бас ұйымның Директорлар кеңесі мен Басқармасы алдында жұмыс жоспарының орындалуы туралы есеп береді
<p>22. Хабарламаларды беру процедуралары мен стандарттары <i>ҚНИ тиімді төлемдерді, клирингті, есеп айырысулар мен есепке алуды қамтамасыз ету үшін хабарламаларды берудің халықаралық процедураларымен және стандарттарымен жедел үйлесімділікті пайдалануы немесе кем дегенде қамтамасыз етуі тиіс.</i></p> <p>Сәйкес келеді</p>		
<i>Критерий 1</i> ҚНИ халықаралық процедуралармен және хабарламаларды беру стандарттарымен жедел үйлесімділікті пайдалануы немесе кем дегенде қамтамасыз етуі тиіс	Сақталады	Есеп айырысулар мен төлемдерді жүргізу кезінде КАСС SWIFT халықаралық жүйесін пайдаланады. КАСС хабарларды беру кезінде SWIFT стандарттарын пайдаланады. КАСС жүйесінің АТ өзара іс-қимылы бөлігінде SWIFT стандарттары да пайдаланылады.
<p>23. Ережелерді, негізгі процедураларды және нарықтық деректерді ашу <i>ҚНИ-дың нақты тұжырымдалған кешенді ережелері мен процедуралары болуы және қатысушылардың тәуекелдерді, алымдарды және ҚНИ-ға қатысуға байланысты басқа да елеулі шығындарды нақты түсінуін қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін жеткілікті ақпаратты ұсынуы тиіс. Барлық тиісті ережелер мен негізгі процедуралар көпшілік алдында ашылуы тиіс.</i></p> <p>Сәйкес келеді</p>		
<i>Критерий 1</i> ҚНИ қатысушыларға толық көлемде ашылатын нақты тұжырымдалған кешенді ережелер мен процедураларды	Сақталады	Ашу қолданыстағы заңнамада көзделген жағдайларда жүзеге асырылады. Ережелер мен процедураларды реттейтін құжаттарға Клирингілік ережелер, клиринг регламенттері, клирингілік қатысушылармен құжат айналымында қолданылатын және КАСС басқару органдары бекітетін

<p>қабылдауы тиіс. Тиісті ережелер мен негізгі процедуралар жария етілуі тиіс</p>		<p>нысандар жатады. Бұл құжаттар КАСС интернет-ресурсында еркін қолжетімділікте орналастырылады.</p> <p>КАСС-тың Клирингілік ережелері интернет-ресурста жарияланған. Тиісті ережелер мен процедуралар клирингтің барлық қатысушылары және жұртшылықты қоса алғанда, мүдделі тараптар үшін толық көлемде қолжетімді. КАСС жұмыскерлері Клирингілік ережелер мен процедуралар бойынша клирингке қатысушылардың сұрақтарына жауап алу үшін қол жетімді.</p>
<p><i>Критерий 2</i></p> <p>ҚНИ жүйенің құрылымы мен операцияларының нақты тұжырымдалған сипаттамаларын, сондай-ақ қатысушылар ҚНИ-ға қатысумен байланысты тәуекелдерді бағалай алатындай етіп, ҚНИ мен қатысушылардың құқықтары мен міндеттерін жария түрде ашуы тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>КАСС ақпаратын ашу қолданыстағы заңнамада көзделген жағдайларда жүзеге асырылады.</p> <p>Ақпарат алушыларға КАСС клиенттері, оның ішінде клирингілік қатысушылар, КАСС акционерлері, қадағалау және реттеу органдары, әлеуетті инвесторлар, Директорлар кеңесінің мүшелері, бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушылары, БАҚ және өзге де тұлғалар жатады.</p> <p>Атап айтқанда, тәуекелдерді басқару жүйесі туралы ақпарат, осы жүйенің қызметін реттейтін құжаттар, сондай-ақ КАСС басқару органдарының өзге де релеванттық шешімдері ашылуға немесе ұсынылуға жатады.</p> <p>Клиринг қызметін жүзеге асыру кезінде КАСС жасайтын тәртіп пен іс-әрекеттер КАСС интернет-ресурсында орналастырылған Клирингілік ережелерде сипатталған.</p> <p>Клирингілік ережелермен КАСС жұмысына әсер ететін түйінді шешімдерді қабылдау мүмкіндіктері белгіленеді</p>
<p><i>Критерий 3</i></p> <p>ҚНИ барлық қажетті және тиісті құжаттаманы ұсынуы және қатысушылардың ҚНИ-дың ережелері мен процедураларын, сондай-ақ ҚНИ-ға қатысу нәтижесінде олар ұшырайтын тәуекелдерді түсінуіне ықпал ететін оқытуды жүргізуі тиіс</p>	<p>Сақталады</p>	<p>Жаңа жобаны іске қосу шеңберінде клирингілік қатысушыларға ақпараттық тарату, КАСС интернет-ресурсында ақпаратты (нұсқаулықтарды) орналастыру, ұжымдық және жеке кездесулерді, конференц-коллдарды, сондай-ақ клирингілік қатысушыларға одан әрі дұрыс жұмыс істеу үшін қабылдануы тиіс іс-қимылдарды өткізу шеңберінде кеңес беру мен жаңалықтарды түсіндіру жүргізіледі.</p> <p>Клирингілік қатысушылардың ережелер мен процедураларды түсінуі үшін КАСС Интернет желісіндегі өзінің интернет-ресурсында КАСС ережелері мен процедураларын түсіндіретін ақпараттық материалдарды орналастырады.</p> <p>Егер клирингілік қатысушыдан қандай да бір іс-әрекеттер талап етілген жағдайда, КАСС тарапынан барлық клирингілік қатысушылар</p>

		<p>тарапынан осы іс-әрекеттердің дұрыстығы мен уақтылылығын тексеру және есепке алу жүргізіледі.</p> <p>Мінез-құлқы КАСС ережелері мен процедураларын түсінбейтінін көрсететін клирингілік қатысушы анықталған жағдайда, КАСС осындай клирингілік қатысушымен кеңесу өткізеді, олардың нәтижелері бойынша интернет-ресурста орналастырылған ақпараттық материалдар өзгереді және толықтырылады</p>
<p><i>Критерий 4</i></p> <p>ҚНИ өзі ұсынатын жекелеген қызметтердің құны және жеңілдіктер ұсыну саясаты туралы ақпаратты жария түрде ашуы тиіс. ҚНИ салыстыру мақсаттары үшін ақылы негізде ұсынылатын қызметтердің егжей-тегжейлі сипаттамасын ұсынуы тиіс</p>	Сақталады	<p>Ұсынылатын қызметтер бойынша КАСС тарифтері КАСС интернет-ресурсында орналастырылған</p>
<p><i>Критерий 5</i></p> <p>ҚНИ қаржы нарығының инфрақұрылымдары үшін ОК-IOSCO ақпаратын ашу туралы қағидаттарға сәйкес жауаптарды үнемі толтырып отыруға және жариялап отыруға тиіс. ҚНИ, сондай-ақ, кем дегенде, транзакциялардың көлемі мен саны туралы базалық деректерді ашуы тиіс</p>	Сақталады	<p>КАСС және KASE сандық ақпаратты, оның ішінде:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ қамтамасыз етуге қойылатын талаптарды есептеу үшін пайдаланылатын қолданыстағы тәуекел-параметрлер туралы; ✓ сауда-саттықтың көлемін, жасалған мәмілелердің санын, сауда-саттықтағы құралдар бойынша әртүрлі бағаларды (есептік, нарықтық, индикативтік және т.б.), әрбір фьючерс/опцион бойынша ашық позициялардың көлемін қоса алғанда, сауда-саттықтың қорытындылары туралы; ✓ 15 минуттық кідіріспен күн ішінде құралдар бойынша сауда-саттықтың барысы туралы ақпаратты көпшілікке жария етеді. <p>Бұдан басқа, КАСС ақпараттың едәуір көлемін, оның ішінде:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ұсынылатын қызметтердің/өнімдердің сипатын; ✓ тәуекелдерді басқару жүйесінің сипатын; ✓ клирингілік қатысушыларға қойылатын талаптарды; ✓ клирингілік қатысушылардың меншікті қаражатын және қамтамасыз ету құралдарын орналастыру саясаты туралы негізгі мәліметтерді жария түрде ашады. <p>Ақпарат КАСС және KASE интернет-ресурстарында қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде орналастырылған</p>
<p>24. Сауда репозитарийлерінің нарықтық деректерді ашуы</p>		

Сауда репозитарийі деректерді тиісті құзыретті органдар мен жұртшылыққа олардың қажеттіліктеріне сәйкес уақтылы және дәл ұсынуды қамтамасыз етуге тиіс.

КАСС сауда репозитарийі функциясын жүзеге асырмайды.

Қағидат қолданылмайды